

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

4^E JAARGANG

WOENSDAG 1 OCTOBER 1919

No. 196

INHOUD

	Blz.
VERMOGENSAANWASBELASTING EN HEFFING INEENS door <i>Prof. Mr. Ant. van Gijn</i> , met naschrift van <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	893
De Marken II door <i>Mr. E. C. van Dorp</i>	895
Een vergeten object voor Heffing Ineens door <i>Nico J. Polak</i>	897
Engeland en Perzië II door <i>H. Dunlop</i>	898
Amerikaansche Indrukken door <i>Jan Schilthuis</i>	904
Het Kapitaal der in Nederland werkende Hypotheekbanken door <i>Mr. H. R. van Maasdijk</i>	905
Over de volstorting van Aandeelen der in Nederland wer- kende Hypotheekbanken door <i>Mr. A. S. Miedema</i>	906
De Rijksmiddelen	908
Economische maatregelen in Indië II	909
De Webb-wet in werking	911
REGERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED	912
MAANDCIJFERS:	
Overzicht der Rijksmiddelen	912
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	913—919
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT**VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN**Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins*.**WEEKBLAD ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN**Secretaris-Redacteur: *G. E. Huffnagel*.

Secretariaat: *Pieter de Hoogweg 122, Rotterdam.*
Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruijge Plaatweg 37.*
Telef. Nr. 3000. Telegr.adres: *Economisch Instituut.*
Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p.
in Nederland f 15,—. Buitenland en Koloniën f 17,—
per jaar. Losse nummers 30 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het
weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande
ontvangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos,
voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,95 per regel. Plaatsing bij abonne-
ment volgens tarief. Administratie van abonnementen
en advertenties: *Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-
Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

29 SEPTEMBER 1919.

De geldmarkt was aanvankelijk tamelijk vast. De
prolongatierente liep nog iets verder op, zoodat een
noteering van 5—5½ pCt. tot stand kwam, terwijl ook
particulier disconto aantrok in verband met den uit-
slag van de inschrijving op het schatkistpapier. Al
spoedig liepen de koersen echter weder terug, daar
callgeld onveranderlijk sterk bleef aangeboden en ook
deze week slechts moeilijk plaatsing kon vinden. De
prolongatiërente sloot dientengevolge op 4 pCt., par-
ticulier disconto op ca. 3½ pCt.

In den weekstaat van de Nederlandsche Bank is

slechts weinig verandering gekomen. De binnenland-
sche wissels daalden met ruim 7 miljoen, daarentegen
vermeerderden de beleeningen met ruim 5 miljoen
en de schuld van de regeering met ca. 1½ miljoen.
Aan de andere zijde vermeerderde de bankbiljetten-
omloop met ruim tien miljoen, waartegenover staat
een daling van de rekening-courant-saldi met ruim
elf miljoen.

* * *

De wisselmarkt kenmerkte zich deze week door een
vaste stemming voor marken en francs en een niet
onaanzienlijke daling van den dollarkoers. Na de
lichte reactie, aan het einde der vorige week, liep de
Markenkoers iederen dag, zij het onder sterke schom-
melingen, sterk op, zoodat heden tot 12.55 verhandeld
werd, terwijl francs zoowel Fransche als Belgische
van 30.45 tot 35.50 konden stijgen. Dollars waren
daarentegen de geheele week aangeboden en werden
heden ten slotte tot ca. 2.61 verhandeld.

**VERMOGENSAANWASBELASTING EN
HEFFING INEENS.**

Zoowel in hoofdartikelen van de groote Pers als in
ingezonden stukken treft men telkens de voorstelling
aan als werd door den Minister van Financiën nu
voorgesteld om de dekking van de crisisuitgaven (be-
taling van wat nog te betalen zal zijn en aflossing
van de gesloten crisisleeningen) geheel ten laste te
brengen van hen, die in den oorlogstijd vooruitgingen
in vermogen en daarentegen hen, die te voren reeds
rijk, althans bemiddeld, waren, te sparen. Het schijnt
nuttig tegen deze onbillijke voorstelling op te komen
en te trachten het beeld te teekenen, dat de dekking
van de crisisuitgaven thans te zien geeft.

In ons land is reeds vroeg begonnen met het hef-
fen van belastingen tot dekking van de crisisuitgaven.
Reeds in 1915 hebben wij er voor betaald, in den
vorm van de opcenten van het leeningfonds¹⁾. Aan-
vankelijk was het denkbeeld van Minister Treub, die
deze opcenten voorstelde, dat de kosten van de neu-
traliteitsbewaring ten laste moesten worden gebracht
van een breeden kring der bevolking. Zoo werden
daarin allen betrokken, die inkomsten- of vermogens-
belasting betalen, die personeele belasting betalen, die
registratierechten of effectenzegel te voldoen heb-
ben en ook allen, die wijn-, suiker- of jeneveraccijns
plegen te betalen (bij de aanschaffing dier waren).
Toen de uitgaven tengevolge van de crisis door den
langen duur van de mobilisatie steeds meer werden,
begreep de Regeering, dat de lasten niet geheel op
die wijze konden worden gedekt, doch dat naast die
opcenten, waarin vrijwel iedereen min of meer mede-

¹⁾ Tot dusverre werd uit dien hoofde ongeveer 153 mil-
lioen ontvangen, in de volgende tien jaren zal zulks nog
wel 450 miljoen daarenboven bedragen.

betaalt, belastingen staan moesten, welke alleen ten laste kwamen van een kleinere — maar toch nog zeer groote — groep: de genietters van noemenswaardige inkomens, en dan in het bijzonder van de inkomens uit vermogen en de grootere hieronder; terwijl ten slotte de billijkheid medebracht, dat nog weder een extralast werd gelegd uitsluitend op hen, die door den oorlog, die voor den Staat en de meeste ingezetenen een ramp was, in welvaart sterk vooruitgingen. Zoo kwamen in den loop van 1916 de Verdedigingsbelastingen en de Oorlogswinstbelasting tot stand, onder vrijwel algemeene instemming.

Wat men toen rekende noodig te zullen hebben bleek in de jaren 1917—1919 maar een klein deel van wat werkelijk noodig was, wooreerst door den langen duur van de mobilisatie en voorts door het, weleens erg wilde, gestrooi met geld voor de distributie. Flinke versterking van de middelen tot dekking der crisisuitgaven was dus noodig. En deze kon het beste geschieden volgens het stelsel, dat in 1916 was aangenomen. Begonnen werd reeds in 1917 met versterking van de inkomsten van het leeningfonds; veel kon hieruit natuurlijk niet geput worden. Het tweede deel der lasten dat op alle bezitters, zoowel op hen, die armer zijn geworden en op hen, die gelijk bleven in vermogen, als op hen, die rijker geworden zijn, werd in den aanvang van dit jaar aanzienlijk versterkt. Aanvankelijk als een heffing gedurende drie jaar te betalen vastgesteld, werden de Verdedigingsbelastingen toch — zij het met een tot $\frac{1}{2}$ gereduceerd tarief — opnieuw voor vier jaar gevoteerd met de duidelijke bedoeling ze ook daarna te blijven heffen, totdat de crisis-schuld aanmerkelijk zoude zijn afgenomen. Waren die belastingen aanvankelijk een heffing ineens, waarvan f 100 millioen in drie jaren verwacht werd en die slechts uit billijkheidsoverwegingen in een drie-jarige belasting werden omgezet (welke ten slotte ongeveer 160 millioen opbracht) door de verlenging der in het voorjaar 1919 getroffen regeling werden ze als het ware gemaakt tot een nieuwe heffing ineens, die, als men b.v. aanneemt, dat de heffing 10 jaren lang zal plaats hebben en van 32 millioen tot 40 millioen zal oploopen, in contante waarde gelijk staat met een dadelijk te betalen heffing ineens van ruim f 300 millioen.

Het ligt nu echter geheel in de lijn om óók van hen, die door den oorlog profiteerden, nog een flink bedrag meer te vragen, dan hun door de Oorlogswinstbelasting was opgelegd. Mr. Treub dacht daarom reeds in 1918 aan verhooging van het percentage van die belasting tot 50 pCt. en aan een Werthzuwachssteuer van het onroerende goed. Schrijver dezes bepleitte reeds in April 1918 een flinke vermogensaanwasbelasting over de oorlogsjaren, welke ook velen zoude kunnen treffen, die door de Oorlogswinstbelasting niet of niet voldoende getroffen waren. En dit denkbeeld belichaamde Mr. De Vries (zij het te kwader ure tegelijk met een onmatige periodieke vermogensaanwasbelasting) in het nu aanhangige ontwerp.

Uit het bovenstaande blijken drie zaken. Vooreerst de volkomen onjuistheid van de bewering, dat de Minister bij de dekking der crisisuitgaven degenen, die reeds rijk waren, wil sparen en *alles* wil halen van wie rijker werden; voorts, dat aan het denkbeeld van Mr. Bruins, om naast de vermogensaanwasbelasting over de oorlogsjaren een heffing van alle vermogenbezitters te stellen, reeds in hoofdzaak voldaan is; en ten derde, dat er voor het plan Marchant reden noch ruimte is.

Mr. Marchant stelt een heffing ineens voor, waarbij reeds een van de kenteekenen van zulk een belasting, t.w. het betalen van een groot bedrag in een korten tijd, is losgelaten. Daardoor won hij voor zijn plan reeds gedeeltelijk de sympathie van een groot tegenstander van zulke heffingen, den heer G. M. Boissevain; deze wenscht slechts, dat ook het tweede kenmerk wordt losgelaten, t.w. het bepalen van den aanslag voor het geheele tijdperk naar den toestand op

één dag (1 Mei 1919). Terecht verwacht de heer B., dat het in het gunstigste geval met het ontwerp-Marchant zal gaan als met de Verdedigingsbelastingen, t.w. dat de vaststelling van tien aanslagen in de plaats zal treden van die van éenen aanslag.

Maar, zoo vraagt men zich af, waarom dan die geheel nieuwe belasting? Er valt over te praten, of wellicht Mr. De Vries te veel uit den vermogensaanwas, d.i. van de „rijker geworden” lieden, en te weinig uit de Verdedigingsbelasting (d.i. van allen, die vermogen hadden of kregen), wenscht te putten; m.a.w. of wellicht eenzijdig de 30 pCt. der Vermogensaanwasbelasting te verlagen (of een beduidende degressie ware aan te nemen voor de kleinere aanwassen) en anderzijds de percentages van een of meer der drie Verdedigingsbelastingen niet onbeduidend zouden zijn op te voeren. Maar deze laatste belastingen, misschien tien of meer jaren, te handhaven met een gereduceerd tarief en daarnaast alweer een nieuwe belasting van vermogen en inkomen voor den tijd van tien jaren in te voeren, is toch inderdaad te Chineesch, lastig en kostbaar voor den fiscus, hinderlijk voor de belastingschuldigen. Juist zijn Vermogens- en Verdedigingsbelastingen Ia en Ib op één aangifte- en één aanslagbiljet gekomen en daar komt men weer met nieuwe aangifte- en aanslagbiljetten aandragen. Volkomen onnoodig als men zich wilde beperken tot tariefswijzigingen van bestaande belastingen.

ANT. VAN GIJN.

Bij Mr. Van Gijn's beschouwingen, die de groote verdienste hebben het vraagstuk van het verband tusschen de vermogensaanwasbelasting en het reeds bestaande complex van directe belastingen te stellen, gelijk het m.i. behoort te worden gesteld, zij ondergeteekende nog een enkele opmerking geoorloofd.

Mr. Van Gijn's gedachtengang is deze. De eerste verdedigingsbelastingen over drie jaren tegen hoog tarief geheven, konden geacht worden in verhouding tot den last, dien de oorlogswinstbelasting op het in den oorlog gewonnen surplus-inkomen legde, op billijke wijze het algemeen inkomen en vermogen te treffen. Minister De Vries heeft deze verdedigingsbelastingen, zij het onder niet onbelangrijke verlaging van het tarief, een viertal jaren verlengd, wat nog wel door meerdere jaren zal worden gevolgd. Ongetwijfeld is dit een verzwaring van den algemeenen last op inkomen en vermogen, waarmede naar het oordeel van Mr. Van Gijn reeds bij voorbaat in hoofdzaak is voldaan aan den eisch, dat, wanneer tot een afzonderlijke belasting van het oorlogsvermogensaccres wordt overgegaan, tegelijk ook het van vroeger stammend vermogen moet worden belast. Om dit te bewijzen kapitaliseert Mr. Van Gijn in het heden den druk, die een tien jaren voortgezette heffing van de verdedigingsbelastingen-De Vries op het algemeen vermogen zou leggen.

Waar het juiste evenwicht van belastingdruk gelegen is, valt niet wiskundig vast te leggen. Mijne persoonlijke meening is, dat een heffing van een vermogensaanwasbelasting van eenige beteekenis — Mr. Van Gijn zou, gelijk blijkt, bij een progressieven opzet zelfs de 30 pCt. als top willen handhaven — de schaal naar die zijde zou doen doorslaan, zoodat enig nieuw tegenwicht — ik sprek van een heffing ineens tot maximaal bv. 5 pCt., terwijl thans het vrijzinnig-democratische ontwerp een klim tot 20 pCt. voorstelt — noodig is. Hierover valt te twisten. Principieel zou ik daarentegen willen vasthouden aan het beginsel, dat, wordt ineens of in enkele dicht op elkander volgende termijnen een niet onbelangrijk deel van het oorlogsaccres van het vermogen opgeëischt, in dezelfde periode ook van den houder van oud vermogen een offer moet worden gevorderd. Sedert de vervlakking, die Mr. De Vries in de Verdedigingsbelasting heeft aangebracht, is deze, zelfs indien haar druk voldoende kon worden geacht, hiertoe principieel niet meer bruikbaar. Kapitalisatie in het heden van een

gedurende een reeks van jaren voortgezette belasting, gelijk in Mr. Van Gijn's betoog geschiedt, is in een theoretische redeneering zonder twijfel geoorloofd. Gaat het echter om wezenlijke egalisatie van den belastingdruk in een bepaald tijdvak en over de dan levenden, dan moet ook feitelijk de last in dat tijdvak worden verzwaaard. Dat in de uitvoering een zoodanige heffing in eens eenvoudig kan zijn en dat vermoedelijk zelfs in hoofdzaak volstaan kan worden met een gedurende twee of drie jaren op de verdedigingsbelasting gelegde supertax, progressief tot een totaal maximum van 5 pCt. van het vermogen — om dit percentage voorloopig nog vast te houden — zij hier slechts pro memorie vermeld.

Een enkel woord voorts naar aanleiding van de beschouwing, die Mr. Marchant in het jongste nummer van „De Vrijzinnig-Democraat” aan het in mijn artikel aanbevolen denkbeeld wijdt. Begrijp ik Mr. Marchant's bezwaar goed, dan is het zijne meening, dat de vermogensaanwasbelasting over het oorlogstijdvak niet is, wat zij behoorde te zijn, nl. een belasting speciaal van het oorlogsprofijt. In theorie is dit natuurlijk juist. Practisch meen ik echter voorloopig de conclusie, waartoe de cijfers der vermogensstatistiek mij op blz. 859 van dit blad leidden, onverzwakt te moeten handhaven. Deze conclusie was, dat op grond van het daar gevoerd betoog het overgrote deel van de 414 en 935 miljoen bedragende vermogenstoename van de jaren 1916 en 1917 te beschouwen is als staande in het meest innige verband met het complex van omstandigheden door den oorlog in het leven geroepen, hetzelfde complex, dat de gemeenschap voor zulke ontzaglijke lasten heeft gesteld. In de Memorie van Toelichting tot het Vrijzinnig-Democratisch ontwerp wordt er op gewezen, dat het bijzonder karakter van conjunctuurwinst tijdelijk is en snel verjaart, dat, wordt zoodanige winst niet onmiddellijk getroffen, het verschil met ander inkomen en ander vermogen verbleekt, zoodat een bijzondere belasting als een onrechtvaardigheid wordt gevoeld. Gezien van de zijde van den individueelen vermogensbezitter is dit niet geheel onjuist en men zal het argument mogen voegen bij die, welke er voor pleiten naast het oorlogsvermogen het oude vermogen niet vrij te laten uitgaan. De moreele rechtvaardigheid, uit gemeenschapsoogpunt, van een bijzondere en belangrijk zwaardere belasting van het door den oorlog gewonnen vermogen, wordt hierdoor evenwel niet aangetast.

De in den oorlog verkregen vermogensvermeerdering kan, gelijk ook Mr. Marchant aanwijst, in twee hoofdgroepen worden verdeeld, 1°. het belegd oorlogsinkomen, 2°. de feitelijke vooruitgang in de waarde van verschillende vermogensdeelen. Een onderscheid, dat van groot belang is voor de vraag, in welke verhouding de vermogensaanwasbelasting staat tegenover de reeds tevoren geheven oorlogswinstbelasting. In het nummer van 17 September roerde ik dit vraagstuk niet aan. Tot besluit dus ditmaal nog een enkel woord hierover.

Wat de eerste hoofdgroep, het belegd oorlogsinkomen betreft, kan men in het algemeen zeggen, dat dit reeds voor het overgrote deel door de oorlogswinstbelasting zal zijn getroffen, zoodat hier de vermogensaanwasbelasting inderdaad werkt als een verhooging van de oorlogswinstbelasting over het niet verterde, opgelegde gedeelte der oorlogswinst. Intussen zijn er toch ook enkele vormen van surplusinkomens, waaronder in de eerste en voornaamste plaats de resultaten van gelukkige effectenspeculaties, die thans voor het eerst zullen worden getroffen. Geheel juist is dit echter ook al weder niet. Immers, gelijk bij de behandeling van het ontwerp oorlogswinstbelasting reeds werd opgemerkt, voor zoover de speculaties geschiedt in Nederlandsche effecten, stonden de koersrijzingen ten deele onder den druk der oorlogswinstbelasting.

Anders is het met de tweede groep, de vooruitgang in de waarde van verschillende deelen van het vermogen. Ruwweg kan men hier nog verder onderscheiden tusschen waardeestijging van effecten, van roerende goederen als machines, bedrijfsvoorraden etc., en van onroerende goederen, ongebouwd en gebouwd. De koersen van aandelen in Nederlandsche ondernemingen ondervinden den druk van het bestaan der oorlogswinstbelasting. Echter niet ten volle. Immers oorlogswinstbelasting is slechts geheven van de in deze jaren in geld genoten surpluswinsten der ondernemingen. De waardeestijging van gebouwen, schepen, machines, etc., die daarnaast staat, alsmede de belangrijke bedragen, die gereserveerd werden, zijn niet getroffen. In het algemeen zijn het dan ook de waardeestijgingen van roerende en van onroerende goederen, die thans door de vermogensaanwasbelasting voor de eerste maal zullen worden getroffen. Vooral wat het onroerend goed betreft, is dit een van de goede zijden van de vermogensaanwasbelasting. Doordat ook de overige nieuwe vermogensbedragen, die reeds door de oorlogswinstbelasting getroffen zijn, opnieuw worden belast, is hiermede de bestaande onbillijkheid niet opgeheven. Voorkomen wordt evenwel, dat zij verder wordt geaccentueerd.

Voor het onroerend goed, en vooral voor het gebouwd, welks waardeestijging door de zooveel hogere kosten van nieuwbouw nog wel zoo stevig gefundeerd schijnt als die van het ongebouwd, blijft dan ook de vraag bestaan of niet op andere wijzen deze onbillijkheid moet worden opgeheven. Een vraag, die juist dezer dagen acut is geworden door de mededeeling in de dagbladen, dat een wijziging der Huurcommissiewet in overweging is, waarbij o.a. een verdere huurverhoging voor de bestaande woningen zal worden mogelijk gemaakt. Te betreuren is het, dat deze officieele erkenning van de waardeestijging van het gebouwd niet tevens is gepaard gegaan met de aankondiging van een wetsontwerp, waarbij naar Engelsch voorbeeld op een deel van deze waardeestijging voor de gemeenten wordt beslag gelegd. B.

DE MARKEN. *)

Uit het bericht in de „Times” zou men opmaken, dat het doel der Parijsche Valuta-conferentie is: de bespreking van de stabilisatie der wisselkoersen; daarnaast kan men zich intusschen als minstens even gewichtig onderwerp der besprekingen voorstellen: de vraag, of men de gedaalde valuta's der verschillende landen in den steek zal laten, voorgoed zal afzetten, dan wel trachten zal, ze op het vroegere peil terug te brengen.

Voor een actief optreden in beide aangelegenheden is een helder inzicht in de oorzaken, die de wisselkoersen bewegen, een eerste voorwaarde. Dat dit inzicht bij vele leidende bankiers en staatslieden ontbreekt, blijkt dagelijks. In Duitschland schijnt men nog steeds te meenen, dat men de valuta verbetert, door den buitenlandschen handel te belemmeren — waarmee men juist het tegenovergestelde bereikt, daar men er den economischen toestand van het land mee benadeelt. Die gedragslijn berust op het nog altijd bestaande misverstand, dat de daling der Mark veroorzaakt zou zijn, doordat men meer in- dan uitgevoerd heeft. Hoe onjuist dit is kan men gemakkelijk nagaan, als men zich eens afvraagt, of inderdaad de Mark kans zou hebben te rijzen, wanneer Duitschland zijn heele import-surplus betaalde met uitvoer, zoodat er ongeveer niets aan waarde meer in het land bleef en daartegenover een circulatie van 24 milliard aan papieren geld stond.

Aan het misverstand ligt de foutieve voorstelling ten grondslag, dat een import-overschot zou betekenen: een grooter aanbod van dan vraag naar wissels, wat dan een dalen van den prijs van den wissel

*) Vervolg en slot van pag. 875.

tengevolge zou hebben. Nu is een wissel geen waar en de prijs van den wissel niet te vergelijken met den prijs van een waar; en men past de vraag-en-aanbodtheorie hier op geheel onjuiste manier toe.

Wanneer een overschot goederen naar Duitschland geëxporteerd wordt, zoo schijnt de voorstelling te zijn, dan wordt een zeker bedrag aan wissels door de Nederlandsche kooplieden aan de Nederlandsche bankiers aangeboden, waardoor de koers daalt. Dat beduidt dus, dat de koers van de Mark daalt, omdat, in plaats van de Nederlandsche kooplieden, de Nederlandsche bankiers aan Duitschland leenen. Dat beduidt, dat de Nederlandsche kooplieden een soort agio aan de Nederlandsche bankiers betalen, wanneer dezen hun papier overnemen. Waarom zouden zij dat, wanneer zij voor millioenen onbelegd kapitaal hebben? Dat beduidt, dat geheel arbitrair, tusschen enkele Nederlandsche kooplieden en Nederlandsche bankiers de waarde van het Deutsche geld wordt vastgesteld — geheel onafhankelijk van de waarde, zooals die uit het prijsniveau zou blijken.

Het is natuurlijk precies andersom: de bankier speculeert; de uitkomst echter van zijn speculatie hangt af van de waarde van de Mark, zooals die uit den internatonalen goederenruil te voorschijn zal komen; de internationale goederenruil stelt den koers vast; de speculatiekoers schommelt om dien werkelijken koers heen en weer.

Het comble van dwaasheid op dit punt vond ik onlangs in een in het „Handelsblad” aangehaald artikel uit het „Berliner Tageblatt”: de oorzaak van de daling der Mark zou voornamelijk daaraan liggen, dat de Deutsche exporteur naar Zwitserland zijn waren in francs moet factureeren: daardoor zou een overvloed van Deutsche betaalmiddelen in Zwitserland ontstaan. De voorstelling daarbij is blijkbaar, dat er een fonds van Mark in Zwitserland ligt, waaruit men den exporteur betaalt en Mark naar Duitschland zendt, dat men daarentegen francs naar Duitschland zou zenden, zoo men in francs factureerde! Wat zou de man met die francs in Duitschland aanvangen?

Het eenige verschil tusschen het factureeren in francs of in Mark bestaat daarin, dat men een maatstaf voor het vaststellen van den prijs gebruikt, dien men vaster acht.

Men make zich toch duidelijk, dat er *geen andere internationale betaalmiddelen zijn dan goud en goederen*; en dat de wissel niet anders is dan een werkmiddel tusschen exporteur en importeur en in den koers de waardeverhouding tusschen twee valuta's, zooals die ligt opgesloten in de twee prijsniveaus, tot uiting komt.

Het is merkwaardig, hoe, nadat vijf jaar lang gebleken is, hoe volslagen machteloos de bankier tegenover de wisselkoersen stond, nog altijd de opvatting kan heerschen, dat hij heer en meester over de koersen is en het in zijn macht heeft, ze te stabiliseeren. In waarheid is de bankier alleen een werktuig, waarvan zich de internationale goederenruil bedient en waardoor de marktcoers van den wissel veel dichterbij de bestaande, maar onzichtbare pariteit blijft, dan anders mogelijk zou zijn.

Het vraagstuk van de beheersching der wisselkoersen echter is het vraagstuk van de beheersching van het ruilmiddel en behoort tot de taak der centrale bankleiding. Dat de bankiers-conferentie op dit punt dan ook iets nieuws ontdekken zou, is vrijwel uitgesloten.

Dat men intusschen te Parijs ten aanzien der Deutsche valuta goed werk zou kunnen doen, valt niet te betwijfelen. Het vredesverdrag is in dezen het groote kwaad en een werkstuk van zeldzame menscheijke domheid. Nooit is sprekender bewijs geleverd, dat het Fransche volk gezond verstand mist. Men wil daar, zooals een Hollandsch bankier tegenover den Amerikaan Frank A. Vanderlip opmerkte, de koe

tegelijk den nek omdraaien en melken. Het Deutsche volk werkt niet omdat het niet weet waarvoor het werkt. Zag men van iedere onmatige schadevergoeding af, die men op deze wijze toch nimmer zal kunnen binnenhalen, dan zou men in Duitschland weer gaan werken, wat ten bate van de heele wereld zou komen. Dan zou waarschijnlijk de Mark ook weer gaan stijgen, althans niet verder dalen. Verder zou Duitschland zeker verstandig doen zijn nutteloozen goudschat uit te voeren en zal het de productie wel niet opnieuw in gang kunnen brengen zonder groote buitenlandse leeningen.

Of het nu echter ook de moeite zou loonen ten koste van groote offers de valuta weer op het vroegere peil te herstellen, is een andere vraag, die m.i. ontkennend moet worden beantwoord.

Ook op dit punt heerscht de meest mogelijke verwarring; en men discussieert ijverig de vraag of een lage valuta een voordeel voor den handel en het herstel dus een nadeel is.

De handel heeft geenerlei belang, zomin bij een hooge als bij een lage valuta; de handel heeft alleen belang bij een vaste valuta. Het is volkomen onverschillig, of 1 miljoen aan Deutsche steenkool betaald wordt in Mark, die 60 Hollandsche centen, of die 8 Hollandsche centen waard zijn. Maar wie zijn factuur heeft opgemaakt in Mark, toen ze 15 cts. waard waren en ze betaald krijgt als de Mark 8 cts. waard is (aangenomen gemakshalve, dat de cent een vaste waarde vertegenwoordigt) lijdt een gevoelig verlies.

Met dit feit staat de populaire dwaling in verband, dat een gevallen valuta een voordeel zou zijn, omdat ze een export-premie zou inhouden. Inderdaad kan er uitzonderingsgewijs wel eens een export-premie aanwezig zijn, wanneer nl. de handel geen inzicht heeft in de betekenis van het dalen der valuta en voor reeds in den handel gebrachte producten den ouden prijs of nagenoeg den ouden prijs bijbehoudt, zoo b.v. op het oogenblik Deutsche boeken. Maar — een export-premie is nimmer een voordeel! *Een export-premie is geen of transcendentale wijze ontstane rijkdom, maar moet ergens vandaan komen, in dit geval van den Deutschen exporteur, die dan ook wel spoedig zal moeten inzien, dat zijn handel hem louter nadeel oplevert.* De handel heeft dus geen belang bij het herstel der valuta op deze wijze. Integendeel: waar het dalen alle madeelen van een onvaste valuta teweegbracht, zou het op peil brengen een nieuwe en langdurige periode van onvastheid tengevolge hebben.

In de tweede plaats zou de intrekking van miljarden papiergeld, welker verdwijning noodig zou zijn, maatregelen vereischen, die het credietwezen voortdurend zouden verstoren.

Wie zijn nu degenen, die belang hebben bij het herstel der valuta? Dat zijn alleen de schuldeischers, wier vorderingen in Mark zijn uitgedrukt. Zij hebben een zeker moreel recht op herstel, echter alleen tot den stand op het oogenblik, dat hunne vordering ontstond. Ieder herstel op hooger peil is een bevoorzachting van schuldeischers. Dit is van groot belang met het oog op de miljarden aan staatsleeningen. Moeten deze terugbetaald worden volgens een hooger Markenkoers dan de stand was op het oogenblik, dat ze werden aangegaan, zoo is dit een benadeeling der belastingbetalers ten bate der bezitters van staatspapieren; terugbetaling volgens een lager koers daarentegen, is een benadeeling der bezitters ten bate der belastingbetalers. Onrechtvaardig naar de eene of de andere zijde zal men steeds zijn en het tweede alternatief lijkt mij beter dan het eerste.

Men moet zich ook duidelijk voor oogen stellen, dat de waarde-vermindering van het circulerende ruilmiddel zelf in geen geval te herstellen is. Dit heeft, terwijl het van hand tot hand ging, plaats gevonden; ieder door wiens handen het ging, heeft er

zijn deel aan gehad. Alleen wie gedurende langere tijd biljetten hamsterde, draagt de volle schade; deze hamsteraars hebben zeker het minste recht zich te beklagen; bankpapier is er niet voor om opgepot te worden, maar om te circuleeren.

Dit alles in aanmerking genomen, lijkt mij de eenig mogelijke gedragslijn, dat men althans ziet verdere daling te voorkomen door gouduitvoer en door een sterke bankpolitiek: door geleidelijke intrekking van biljetten voorzover dat noodig zal blijken; moet Duitschland echter milliarde vergoeding betalen en ook de milliarde bankbiljetten, die nog in de vroeger bezette gebieden zich bevinden, inlossen (met het eenige natuurlijke, waarmee ze in te lossen zijn: met goederen of goud), dan zou zelfs dit misschien niet praktisch bereikbaar (hoezeer theoretisch mogelijk) zijn. Komt de productie echter weer op gang, dan zou een herstel van de Mark het gevolg zijn, naarmate de economische toestand van Duitschland dien in het buitenland als het ware weer inhaalt. Practisch zou het dan de beste weg zijn, zoo men een nieuwe pariteit fixeerte, zoodra blijkt, dat men het ruilmiddel kan beheerschen, zoodat men dan een papieren Mark tegenover een gouden Mark zou krijgen.

In hoeverre het zaak zou zijn, terwille van het prestige tegenover het buitenland, tenminste zoolang te wachten tot een koers bereikt is, die niet al te buitensporig lijkt, is een andere vraag, waarvan de betekenis ook daarvan afhangt, hoeveel in Marken uitgedrukte schulden er in het buitenland zijn en in welken tijd ze zijn aangegaan.

Zoo Minister Erzberger inderdaad van plan is geweest, een deel van het in te leveren papier in te trekken, wijst dat op het voornemen tot definitieve „afzetting” daarvan. De maatregel was dan echter noodeloos omslachtig, het doel kan op veel eenvoudiger manier bereikt worden op de boven aangegeven wijze. Wie 20 zoogenaamde papiermarken bezit, die b.v. 5 goudmarken waard zijn, is er precies even slecht en goed aan toe, als wie 10 papiermarken bezit, die ook 5 goudmarken waard zijn. Wonderlijk onbillijk zou de maatregel bovendien zijn, wanneer men alle *Markenvorderingen* wel in haar vroegere waarde liet bestaan.

Theoretisch is een middenweg denkbaar: men zou kunnen trachten schulden, die ontstaan zijn in den tijd, dat de Mark nog volwaardig was (respectievelijk hogere waarde had) op die waarde te fixeeren. Of dit denkbeeld praktisch uitvoerbaar is, laat ik in het midden: het zou in ieder geval alleen met staats hulp verwezenlijkt kunnen worden; anders zouden de financiën van allen, die debet en credit geldposten van verschillende datum in hunne boeken hebben openstaan, op deerlijke en onverantwoordelijke wijze worden ontworcht.

Theoretisch staat de zaak van het £ er even zoo voor als de Mark, is er even weinig reden het papieren £ op een waarde van 12 gulden terug te brengen. Hier werken echter de „imponderabilia” heel sterk in de richting van een herstel, dat anderzijds veel minder offers zou kosten: een papieren pond van 11¼ : 12 van den gouden sovereign zou wel altijd als een schoonheidsfout van het Engelsche geldwezen aangezien worden; het zou niet „staan”. Hoewel het niet zovoel zonderling zou zijn, dan de verhouding tusschen sovereign en guinea.

E. C. VAN DORP.

EEN VERGETEN OBJECT VOOR HEFFING INEENS.

De heer Nico J. Polak schrijft:

De nood der schatkist verscherpt steeds meer de oogen van hen, die spuren naar voorwerpen, welke ook maar eenigermate zouden kunnen worden belast. Allerlei kleine en verborgen middeltjes worden opgespoord. Kleine ijdelheden als meerdere voornamen of aankoop van titels zijn zelfs reeds als belastingobject

in overweging gegeven. Wotan zou evenwel den planensmeders met recht kunnen toevoegen: „Nach eiteln Fernen forschest du, doch was dir nahe liegt fiel dir nicht ein.”

Wat ligt meer voor de hand, dan de schatkist profijt te doen trekken van de zeer aanzienlijke winsten, door naamlooze vennootschappen behaald? Thans immers worden slechts haar uitdeelingen belast en het behoeft geen betoog, dat de gemaakte winst die uitdeelingen verre te boven gaat. Ik geloof niet te overdrijven, indien ik de niet uitgedeelde winst der gezamenlijke Nederlandsche naamlooze vennootschappen over de jaren 1915/17 stel op het dubbele der gezamenlijke uitdeelingen.

Men zal mij wellicht toevoegen, dat de uitdeelingen der naamlooze vennootschappen daarentegen ook dubbel worden belast, eerst bij de bron door de Dividend- en Tantiëmebelasting, daarna bij den genietter door de Inkomstenbelasting. Hiertegen zij allereerst aangevoerd, dat voor zwaardere belasting van de winsten der naamlooze vennootschappen alleszins aanleiding bestaat, waar die winsten eenzijdig met minder persoonlijk risico, anderzijds met minder inspanning worden verkregen. Maar voorts vergete men ook niet, dat de dividend- en tantiëmebelasting bij lange na geen verdubbeling uitmaakt van de inkomsten- en verdedigingsbelasting II tezamen, tenminste niet voor de gelukkigen met groote inkomens, onder wie de genietters der dividenden en tantiëmes voor het grootste gedeelte ressorteeren.

Een eenvoudig voorbeeld om dit duidelijk te maken.

Een naamlooze vennootschap heeft in eenig jaar een winst gemaakt van f 220.000, waarvan zij de helft reserveert en de andere helft uitdeelt. Zij betaalt over rond een ton uitdeeling f 9050 dividend- en tantiëmebelasting en de genietter betaalt daarover aan Inkomstenbelasting f 10.958, aan opcenten f 2.739,50 en aan Verdedigingsbelasting II f 3.788,50, totaal f 26.536. Wordt de gereserveerde 110 mille na jaren bij likwidatie der maatschappij uitgedeeld, dan heft de fiscus daarvan nogmaals ruim f 9000 (van de netto-uitdeeling, dus alzoo ruim 1 ton wordt), terwijl de genietter, wiens bron is vervallen, dan niets meer betaalt. Totaal wordt dus over deze 220 mille nog geen f 36.000 belasting geheven.

Wordt de winst echter niet door de naamlooze vennootschap behaald, maar door een persoon of firma, wier risico wegens de onbepaalde aansprakelijkheid veel grooter is, dan wordt onmiddellijk geheven f 26.958 aan Inkomstenbelasting, f 6.739,50 aan opcenten en f 10.988,50 aan Verdedigingsbelasting II, totaal f 46.686.

Het ontwerp-Marchant tot heffing ineens strekt zich ook uit tot de groote inkomens. Maar de winst, door naamlooze vennootschappen gemaakt en niet uitgedeeld, blijft van die heffing vrij. En in onze tegenwoordige maatschappij worden steeds meer bedrijven in den vorm van naamlooze vennootschappen gevoerd, wordt het leeuwendeel der bedrijfs winsten door middel van deze rechtspersonen behaald.

Een uitmuntend belastingobject lijkt mij nu voor de toekomst de door de naamlooze vennootschappen te maken winst en voor het oogenblik de door haar opgespaarde winsten uit vroegere jaren. Daarover is toch nimmer belasting geheven, noch bij de vennootschap, noch bij den genietter, voor wien de kapitaalvorming tot uiting kwam in belastingvrije stijging van de waarde zijner aandeelen.

Deze heffing over de gezamenlijke zichtbare en verkapte reserves der naamlooze vennootschappen en andere vereenigingen van personen past zeer goed in het kader eener heffing ineens. Het is een eenmalige retrospectieve heffing. Een percentage van 6 à 8 lijkt mij geenszins onbillijk. De uitdeelingen waren in den loop der jaren bij de vennootschap belast met 2½ tot 6,65 pCt., bij de genietters met 2 tot 20 pCt. Moeilijkheden wegens vermindering van bedrijfskapi-

taal zullen de vennootschappen niet ondervinden indien de belasting in staatsschuld kan worden voldaan: de meeste naamlooze vennootschappen hebben nog aanzienlijke bedragen van de „vrijwillige” leeningen in portefeuille.

Ik moet erkennen, dat de arbeid, door zoodanige heffing van de belastingadministratie gevegd, niet gering zal zijn. Maar zij heeft zich ook door de zeer bewerkelijke oorlogswinstbelasting heengeslagen, welke likwidatie per ultimo 1918 zich vrij goed bij een dergelijke reserve-belasting per 1 Januari 1919 zal aanpassen. Ook is een belasting, die talrijke millioenen zal opleveren, wel een flinke uitbreiding van eerst-rangspersoneel waard. En bovendien, is het een groot bezwaar als er met de definitieve regeling dezer heffing eenige jaren gemoeid zouden zijn?

Naast deze eenmalige heffing zal dan, met afschaffing der eveneens zeer bewerkelijke en veelvuldig ontrokken dividend- en tantiëmebelasting, een permanente belasting op de winst der naamlooze vennootschappen moeten worden ingevoerd. Een terugkeer dus van de N.V. in de Wet op de Inkomstenbelasting. Men zou hierbij het stelsel kunnen volgen, dat de winst eener naamlooze vennootschap wordt belast met 10 pCt. en dat voor den genietter zijn volgens progressieve schaal berekende aanslag wordt verminderd met b.v. 5 pCt. van zijn inkomen uit naamlooze vennootschappen. Op de kleine aandeelhouders, wier inkomen nog niet aan de 5 pCt. belasting in de progressieve schaal toekomt, drukt de „belasting bij de bron” dan niet of in zeer geringe mate, op de grooten drukt ze niet onbillijk zwaar.

En nu komt het mij voor, dat thans bij de heffing ineens deze winstbelasting voor het jaar 1919 gerust kan worden verdubbeld tot 20 pCt. en dat ook de inkomstenbelasting voor natuurlijke personen voor dat eene jaar een eind omhoog mag worden gebracht, beide heffingen in plaats van de tienjarige heffing van het arbeidsinkomen uit het ontwerp-Marchant. Wat toch is het geval? Er zijn in 1919 grove winsten gemaakt, wellicht nog aanzienlijker dan in eenig oorlogsjaar. De blijvende duurte doet stevige winstmarges veronderstellen, een suppositie, gesteund door de berichten omtrent de werking van de Engelsche anti-woekerprijzenwet en de mededeelingen van den Amsterdamschen wethouder De Miranda bij het aardappelen-debat. De oorlogswinstbelasting zal deze winsten, die ontegenzeggelijk nog gevolg van den gewezen oorlogstoestand zijn, niet meer treffen. Een hooge heffing over 1919 is dus alleszins op haar plaats.

Zulk een heffing heeft ook het voordeel retrospectief te zijn. De tienjarige heffing, thans voorgesteld, heeft daarentegen het bezwaar van elke hooge prospectieve inkomstenbelasting, dat zij den ondernemingszin verzwakt en daardoor de productie belemmert. Een naheffing mist dat nadeel en is hier zeker niet onbillijk, omdat de conjunctuur in 1919 andermaal tot het behalen van bovenverwachting gunstige resultaten heeft medegewerkt en omdat door de producenten en handelaars toch reeds op hooge belastingen was gerekend!

Toekomstige verzwaring van lasten door een permanente belasting van 10 pCt. op de winsten der naamlooze vennootschappen, zal niet of slechts in geringe mate belemmerend op de productie werken. De leider van de N.V. toch loopt zelf niet het grootste risico en de aandeelhouders hebben practisch geen deel in de leiding, zoodat verhouding van rendement en risico hier veel geringer kan zijn dan in het particuliere bedrijf voor en aler men tot stilzitten zou overgaan.

Resumeerend zou ik dus in overweging willen geven een heffing ineens: 1e. op het vermogen overeenkomstig het ontwerp-Marchant, eventueel gecombineerd met een belasting op den aanwas overeenkomstig het denkbeeld van Prof. Bruins; 2e. op het inkomen over

1919 (tegen hoog percentage, ter vervanging van de tienjarige heffing, door Mr. Marchant voorgesteld); 3e. op de winst der naamlooze vennootschappen over 1919 (b.v. 20 pCt. met vrijstelling van 10 pCt. over de uitdeelingen bij de genietters) en 4e. op de reserves der naamlooze vennootschappen per 1 Januari 1919 tot een percentage van 6 à 8; alles met afschaffing der oorlogswinstbelasting per ultimo 1918. En voorts voor de toekomst in de plaats van de uitdeelingbelasting een heffing van de winsten der naamlooze vennootschappen met vrijstelling van het halve heffingspercentage over de uitdeelingen bij de genietters.

P.

[De naamlooze vennootschap is steeds een gewild belastingobject geweest. Dikwijls wordt hierbij niet voldoende in het oog gehouden, dat alle belastingen ten slotte door de burgers worden betaald. De naamlooze vennootschap is niet van een juridische constructie voor een specialen bedrijfsvorm. Een zware heffing op de naamlooze vennootschap is dus een eenzijdige belasting van een specialen bedrijfsvorm, terwijl de andere, de firma, het particulier bedrijf, onbelast blijven. Voor een dergelijk verschil in behandeling kunnen in sommige gevallen redenen bestaan. De schrijver, die een zeer zware belasting op de naamlooze vennootschap voorstelt, verzuimt aan te toonen, wat naast de reeds bestaande dividend- en tantiëmebelasting thans wederom een ingrijpende bijzondere heffing van speciaal dezen bedrijfsvorm zou motiveren.

Indedaad blijven de opgespaarde winsten der naamlooze vennootschappen, zolang zij niet aan de deelhebbers worden uitgekeerd, bij de gewone inkomstenbelasting onbelast. Zij zijn echter als zoodanig in de waarde van het aandeel geïncorporeerd en zullen mitsdien bij eene heffing ineens reeds bij de aandeelenbezitters voor het volle bedrag worden belast. Belasting bovendien bij de naamlooze vennootschap zou dus leiden tot een dubbele heffing ineens van dat deel van het vermogen, dat in aandelen van naamlooze vennootschappen is belegd. Ook hier zou nadere motiveering noodig zijn. — B.]

ENGELAND EN PERZIË.*)

Wel was Perzië door het tractaat van Turkomanchai van 1828 in ongunstiger conditie geraakt, zoodat het buiten staat gesteld werd, zich door beschermende rechten te verzetten tegen den aandrang van den Russischen en Europeeschen handel in allerlei fabrikaten. Hiermede was dan ook het lot van de inheemsche industrie, vooral die der textielnijverheid, bezegeld. De Perzische en andere Oostersche zijden en fluweelen stoffen, bedrukte katoenen weefsels en andere producten der nijverheid, die toen nog grotendeels kunstnijverheid mocht heeten, werden in de Middeleeuwen door de Venetianen¹⁾ overland naar Europa gebracht en zij hadden op de Italiaansche en daardoor op de Europeesche kunst een niet geringen invloed uitgeoefend. Ook nog in de dagen der Oost-Ind. Comp. werden Oostersche manufacturen van allerlei aard in Nederland en Europa aangevoerd. Maar in den loop der laatste honderd jaren is die kunstnijverheid, waarvan de schaars overgebleven stukken thans gretig door kunstlievende verzamelaars en musea worden gezocht, door den voortdringenden Europeeschen handel bijna geheel vernietigd en alleen de Perzische en andere Oostersche tapijten en enkele bedrukte katoenen stoffen hebben zich op de wereldmarkt kunnen handhaven.

*) Vervolg en slot van pag. 873.

¹⁾ Het woord *Karmozijn* of *Karmijn* is tot ons via Italië uit het O. gekomen, *Arak* is een Arab. woord, evenals *Atlas* (satijnen stof), *Azuur* is evenals *Brons* uit Perzië afkomstig, *Calico* uit Indië, *Damast* uit Damascus, *Elivir* uit Arabië, evenals *Katoen*; *Mousseline* uit Mosoel; *Sagrijn* leer uit Perzië, evenals *Sjwal* of *Shawl*, *Taf*, *Tulband*, enz. (Dozy — Oosterlingen, 1867.)

Maar staatkundig bleef het land onafhankelijk en in hetzelfde jaar 1828 kon zelfs een Russisch gezant te Teheran door het volk vermoord worden, zonder dat zulks voor Perzië bedenkelijke gevolgen had. Immers Rusland was toen in oorlog met Turkije en bovendien vormde Engeland het tegenwicht aan de andere zijde van den balanceerstok, waarmede de Sjah zijne onafhankelijkheid wist te handhaven, zoodat hij in 1834 opnieuw daarvan werd verzekerd door een Anglo-Russische overeenkomst, waarbij beide landen de integriteit van Perzië waarborgden. Gedurende de geheele 19e eeuw is deze toestand bestendig en zoo kon de Sjah in 1836 met Russische hulp Herat bedreigen, in 1857 met Engeland zelfs oorlog voeren, telkens hielp hem de balanceerstok uit de moeilijkheden. Intusschen had Rusland, door het handhaven van een dynastie van onbekwame vorsten en rijksambtenaren en het tegenwerken of onmogelijk maken van allen die meer dan gewone energie of capaciteit aan den dag legden, alles gedaan wat maar mogelijk was, ten einde het land door eenige generaties van wanbeheer te brengen tot een dusdanigen staat van armoede en uitputting, dat annexatie bij den grooten noordelijken buurman de eenige uitkomst zou worden. Zoo wist Rusland, bijna tot op den huidigen dag, den aanleg van spoorwegen tegen te houden; de handel met West-Europa via den Caucasus werd door hooge Russische invoerrechten en het weigeren van het *transito*-verkeer zooveel mogelijk bemoeilijkt, zoodat Noord-Perzië voor West-Europeesche, of liever niet-Russische goederen, behalve voor postpakketten, alleen via de Turksche haven Trebizonde bereikbaar was en deze goederen zoodoende belast werden met de zeer dure karavaanvracht van uit die haven en bovendien een maandenlange reis hadden af te leggen. De Russische waren daarentegen bereikten Perzië langs de landwegen en over de Caspische Zee en tevens werd de export naar Perzië door uitvoerpriemien in de hand gewerkt, zoodat de Russische suiker, waarop bijzonder hooge premies werden verleend, de suiker van het met Rusland bevriende en verbonden Frankrijk zoo goed als geheel van de Perzische markt verdrong en de Perzen, niettegenstaande de hooge karavaanvrachten, goedkoop suiker consumeerden dan de Russen zelfden. Ook door uitzonderingstarieven op de Russische spoorwegen werd de uitvoer naar Perzië gestimuleerd. De in Centraal-Azië door Rusland bezette enorme gebieden van den Amir van Bochara, die in de tweede helft der 19e eeuw Ruslands vazal was geworden, werden in 1892 voor den invoer van niet-Russische goederen uit Perzië gesloten, waarmede aan den Perzischen handel een gevoelige slag werd toegebracht. In dien tijd was de beroemde Russische staatsman graaf Witte in Rusland oppermachtig en hij meende zijn land het best te dienen door de industrie met behulp van een niets ontziend protectionisme te bevorderen. Ook geloofde hij door dit systeem de *pénétration pacifique* van Perzië en deszelfs uiteindelijke annexatie door Rusland te zullen bereiken, want hij was, evenals Mouravief, Oechtomsky, Pobiedonostseff en Koeropatkine vast overtuigd van de grootsche taak, die Rusland in Azië te vervullen had. Rusland, volgens hen, zou aan China verlichte denkbeelden en beschaving brengen, Indië van Britsche tyrannie bevrijden en zelf een eigen, echt-Slavische vorm van beschaving voortbrengen, die ver boven het minderwaardige West-Europeesche product zou staan.¹⁾ Ik herinner mij wel gehoord te hebben, dat Witte aanmerkingen op zijn gevaarlijk financieel beleid eenvoudig „buchhalter”²⁾ pedanterie placht te noemen. Zoo ging Rusland voort met de penetratie van Azië, die eindigde in de catastrofe van den oorlog met Japan, gevolgd door de totale ineenstorting, waarvan wij thans de getuigen zijn. Want, terwijl in het eigenlijke Rusland, de kern des rijks,

grootte gebieden in een toestand van chronischen hongersnood verkeerden en overall corruptie en wanbeheer de bevolking ontevreden maakten, ging de Russische olievlek rustig door, zich op de kaart uit te breiden, hoewel enkele Russen, wier stem echter niet gehoord werd, aandrongen op het terugkeeren op den noodlottigen weg, die langs deze ongezonde expansie, die niet op werkelijke innerlijke intellectuele kracht steunde, naar den ondergang moest voeren.

Gegeven dus de richting, waarin zich de Russische staatkunde bewoog, nl. in die van voortdurende uitbreiding in Azië, is het niet te verwonderen, dat de Russische regeering gretig gebruik maakte van de haar in 1907 door Engeland geboden gelegenheid, om haren invloed in Perzië uit te breiden. In Oostelijke richting door Japan gestuit, scheen het Zuid-Oosten nu betere kansen aan te bieden.

Te Londen had men met toenemende ongerustheid de stemming in Duitschland gadeslagen. „Van het geheime tractaat, te Björko in 1905 tusschen den Tsaar en den Keizer van Duitschland gesloten,”¹⁾ was men nauwelijks onkundig gebleven. Terwijl laatstgenoemd land blijkbaar gebruik maakte van de verzwakking van Rusland door den ongelukkigen oorlog met Japan en aan Rusland een handelstractaat (in den zomer van 1904) had weten op te dringen, waarbij Rusland in economischen zin een Deutsche kolonie werd, behandelden de Britsche diplomaten Rusland op een manier, die van de Deutsche geheel verschilde. Van Ruslands verzwakking wend op geenerlei wijze gebruik gemaakt; integendeel, bij de Conventie van 1907 tusschen Rusland en Engeland werd aan Rusland in Perzië een sfeer van invloed toegewezen, veel grooter dan de onverbetterlijkste Russische imperialisten hadden durven droomen en die hen aan de gouden dagen van vóór den oorlog met Japan deed terugdenken. Het ligt buiten ons bestek, deze Conventie verder te bespreken, zij heeft nog slechts historische waarde. Haar overwegend belang ontleent zij in de eerste plaats hieraan, dat het aan de Britsche staatkunde gelukt was, de zoozeer gevreesde anti-Engelsche continentale coalitie te verhinderen, hetgeen niet anders kon dan door Duitschland te isoleren. Dat Perzië, althans het geheele Noorden, hierdoor aan Rusland werd opgeofferd; dat Engeland zijne pogingen, die in 1906 geslaagd schenen, om Perzië als constitutioneelen parlementairen staat aan een betere toekomst te helpen, hierdoor ongedaan maakte, waren overwegingen, die voor oneindig groote belangen moesten wijken. Perzië was slechts „een stuk op het schaakbord”, dat zich volgens de oude staatkunde, door Wilson gewraakt, moest laten gebruiken.

* * *

Het geheele verloop der Anglo-Russische rivaliteit tot 1912 heb ik elders beschreven²⁾ en dit artikel zou te lang worden, indien ik ook hier daartoe overging. Ik heb slechts op eenige hoofdpunten willen wijzen en ga nu over tot eenige beschouwingen, die meer in het bijzonder in dit weekblad thuis behooren.

Sedert de ineenstorting van Rusland was er geen enkel land buiten Engeland bereid en in staat, Perzië te helpen. Het zou zeker in *theorie* mooier zijn geweest als men dat land, volgens de schoone phrase van het „zelfbeschikkingsrecht” rustig aan zijn lot had overgelaten. Alle ontbindende krachten zouden dan vrij spel hebben gehad: van binnen door onderling krakeel en gebrek aan een sterke hand; van buiten door intriges van Bolsjewische fortuinzoekers, wien het niet aan geld ontbrak en ontbreekt en die de zaak van het Russische imperialisme, al zij het onder een geheel nieuwe firma en onder nieuwe leuzen, schijnen voort te zetten. Ook dreigde gevaar

¹⁾ Geoffrey Drage — *Russian Affairs*, 1904.

²⁾ Buchhalter.

¹⁾ Dillon — *The Eclipse of Russia*, p. 312 vgg.

²⁾ *Perzië voorheen en thans*, Erven Bohn 1912.

van de zijde van Afghanistan, dat nog slechts enkele maanden geleden een aanval op Engelsch-Indië heeft gedaan, ook al op aanstichting van de tegenwoordige revolutionairen in Rusland. Wel heeft het Britsch-Indische bestuur vrede met Afghanistan gesloten; ¹⁾ maar die kwam tegelijk met de Anglo-Perzische overeenkomst, waarbij in Perzië Engeland oppermachtig wordt, zoodat men den rumoerigen buurman in Afghanistan altijd van uit Perzië, dat in het N.-O. aan Afghanistan grenst, in toom kan houden.

* * *

Perzië is een van de weinige landen in de wereld, die aan den *Zilveren Standaard* hebben vastgehouden. Daar de zilverprijs dus den wisselkoers beheerscht, komt de positie van het witte metaal op de wereldmarkt voor een bespreking van Perzische economische aangelegenheden in de eerste plaats in aanmerking.

Toen de *Imperial Bank of Persia*, die in 1889 te Londen was opgericht, haren arbeid in Perzië begon — zij had concessie verkregen o.a. voor het uitsluitende recht tot uitgifte van bankpapier — was de prijs van het zilver reeds belangrijk lager dan het gemiddelde der voorafgaande halve eeuw: hij was afgekomen van gemiddeld 60 ²⁾ tot gemiddeld 42 ^{1/16} in 1889. Na een tijdelijke rijzing in 1890 kwam met de herroeping van de Sherman-act in 1893 een geweldige val tot gemiddeld 35% en in 1894 tot gem. 28 ^{1/16}, zoodat de Bank, die haar kapitaal grootendeels in Perzisch geld had omgezet, genoodzaakt was, haar kapitaal van £ 1.000.000 tot £ 650.000 te reduceeren.

Daar de zilverprijs bleef dalen (in 1897 tot 23% en in 1902 tot het laagte-record van 21 ^{1/16}) steeg de wisselkoers van ongeveer 23 krans per £ Stg. in 1889 tot meer dan 60 in latere jaren. Wel verarmde het land, voor zoverre het zijne besparingen in zilver had belegd, maar die besparingen waren niet groot, want er heerschte tot de komst der Bank een chronische geldschaarschte, waarin eerst door de uitgifte van het papieren geld der Bank eenige verbetering werd gebracht.

De waarde-vermindering der valuta had het gevolg, dat de exporten van Perzische waren geleidelijk belangrijk toenamen, vooral die van tapijten, want daar de zeer lage arbeidsloonen niet naar rato van de lagere zilverprijzen waren gestegen, bleef de kostprijs zoo gering, dat de concurrentie met de Europeesche fabrieksgoederen gemakkelijk werd volgehouden. Natuurlijk speelde ook de aantrekkelijkheid van het handfabrikaat een groote rol. In het jaar, dat met 21 Maart 1913 eindigde, bedroeg de waarde van den export van dit artikel meer dan £ 900.000.

Sedert den wereldoorlog is de zilverprijs echter op het oude niveau en zelfs iets daarboven, teruggekomen en schommelt sedert eenige maanden tusschen 59 en ongeveer 63. Hierdoor is in den economischen toestand van Perzië een geheele ommekeer gekomen.

Terwijl het loonender kan worden dan vroeger, om Europeesche goederen te importeeren (de wisselkoers is thans gedaald op 25—29 krans per £ Stg.) zal de export meer dan ooit bemoeijlijk worden. Daarentegen zijn de schulden der regeering aan Engeland en Rusland, die in £ Stg. en Roebels waren aangegaan, in Perzische valuta uitgedrukt, tot minder dan de helft gereduceerd. Vooral de roebelschulden zullen wegens de depreciatie van het Russische papier wel zeer gemakkelijk zijn af te doen, hoewel het de vraag is, met welke regeering in Rusland op het oogenblik de zaken kunnen behandeld worden. ³⁾

¹⁾ Bij dezen vrede wordt, vreemd genoeg, aan Afghanistan het recht, tractaten met andere mogendheden dan de Br.-Indische regeering te sluiten, niet onthouden, gelijk tot nog toe. Daarentegen slinkt het geen subsidie meer en kan geen wapens meer via Indië invoeren.

²⁾ Pennies per standard ounce te Londen.

³⁾ Volgens het *Statesman's Year Book* van 1919 waren de Perzische schulden op 3 Dec. 1918 de volgende: Aan Rusland Rb. 32.910.013 en Kr. 35.625.794; aan Engeland,

Overigens is de handelsbeweging van Perzië in de jaren, die aan den oorlog voorafgingen, geleidelijk zeer toegenomen:

	Importen..	Exporten.	Totaal.
1901—1902	£ 5.429.000	£ 2.738.000	£ 8.167.000
1902—1903	„ 4.970.000	„ 3.388.000	„ 8.358.000
1903—1904	„ 7.000.000	„ 4.632.000	„ 11.632.000
1904—1905	„ 5.832.000	„ 4.132.000	„ 9.964.000
1912—1913	„ 11.351.500	„ 8.726.700	„ 20.078.200

Van het laatstgemelde totaal had Rusland ongeveer 62 percent, Engeland 21 percent, Turkije 6 percent, terwijl het overige verdeeld was over Duitschland, Frankrijk, Italië, Oostenrijk, België, Nederland, Zwitserland, enz.

Een behoorlijke statistiek bestond vroeger niet en eerst in 1901 is men begonnen, die te publiceren, nadat Belgische ambtenaren den dienst der douane hadden gereorganiseerd.

Gedurende den oorlog waren de cijfers als volgt:

	Importen.	Exporten.
1913—1914	£ 11.766.633	£ 8.287.993
1914—1915	„ 8.322.000	„ 6.600.960
1915—1916	„ 7.735.000	„ 6.285.577
1916—1917	„ 14.552.100	„ 12.761.000

De enorme rijzing in het tijdvak 1916—1917 is toe te schrijven aan den vermeerderden export van petroleum ten bedrage van ongeveer £ 1.000.000 en aan de verhoogde prijzen van alle producten. Bovendien werden in de tijdvakken 1915—'16 en 1916—'17 voor een totaal van £ 987.675 aan zilver en goud en zilveren munt méér geïmporteerd dan geëxporteerd, hetgeen op vermeerderde welvaart wijst.

In hoofdzaak bestaan de exporten van Perzië uit tapijten, gedroogde vruchten (rozijnen, abrikozen, amandelen), versche vruchten (sinaasappelen en citroenen), katoen, visch, rijst, gom (*Tragant* en inferieure Arabische), wól, opium, zijde (ruw), huiden, paarden en muilkieren, zijden, wollen en katoenen weefsels, tarwe, gerst, sesamzaad, tabak en in de laatste jaren petroleum. Geïmporteerd worden: katoenen, zijden en wollen textielen van allerlei aard, suiker, thee, garens, ijzerwaren, ijzer en staal in allerlei vorm, aardewerk en porselein, glaswerk, koper, kramerijen, lucifers en specerijen.

Of voor Nederland de Perzische markt thans enig voordeel biedt, is moeilijk te zeggen bij de nog steeds bestaande ontwrichting van handel en verkeer. De Twentsche fabrikanten van katoenen goederen, die daar nog verbindingen hebben, kunnen zulks het best beoordeelen. Uitvoerige inlichtingen vindt men in het juist verschenen verslag van den heer De Hoog, consul van Nederland te Teheran (*Econ. Verslagen*, 13e jaargang No. 8).

Vele jaren geleden — ik meen tot ongeveer 1870 — werd zeer veel Javasuiker naar Perzië verscheept. Er was toen geen concurrentie van Russische en andere soorten, die deze zaken later onmogelijk maakte. Maar nu de Russische suiker wel zal zijn uitgeschakeld, kan de Perzische markt voor Java weder van belang worden. Wel heeft men een goede twintig jaar geleden met Belgisch kapitaal bij Teheran een groote suikerfabriek gebouwd. Maar of de beetwortelteelt daar mogelijk is, schijnt twijfelachtig en in ieder geval kan er in de behoeften van het land op verre na niet worden voorzien; daar nu de bevolking gewend is, zeer belangrijke quantums suiker te verbruiken, zou de tegenwoordige conjunctuur zeer wel aan te wenden zijn om de Javasuiker opnieuw een markt te verzekeren. Hoe de Perzische markt thans van

Br.-Indië en de *Imperial Bank of Persia* tezamen £ 2.757.243 en Kr. 16.500.000. Berekend op de huidige wisselkoersen komt men tot een totaal van £ 4.750.000 en Rb. 32.910.013. De tegenwaarde van laatstgenoemd bedrag is moeilijker te bepalen, maar indien het in goud terugbetaald moet worden, zou zij ongeveer £ 3.700.000 bedragen. Vermoedelijk echter zal men ten slotte met Rusland een regeling treffen. In ieder geval is de totale staatschuld voor een land van pl.m. 10.000.000 inwoners zeer gering.

suiker wordt voorzien, is mij onbekend. Maar ik vermoed, dat dit door Bombay en Karaohi geschiedt.

Behalve voor suiker, is de Perzische markt voor Java ook belangrijk voor thee, die daar door de bevolking eveneens veel verbruikt wordt.

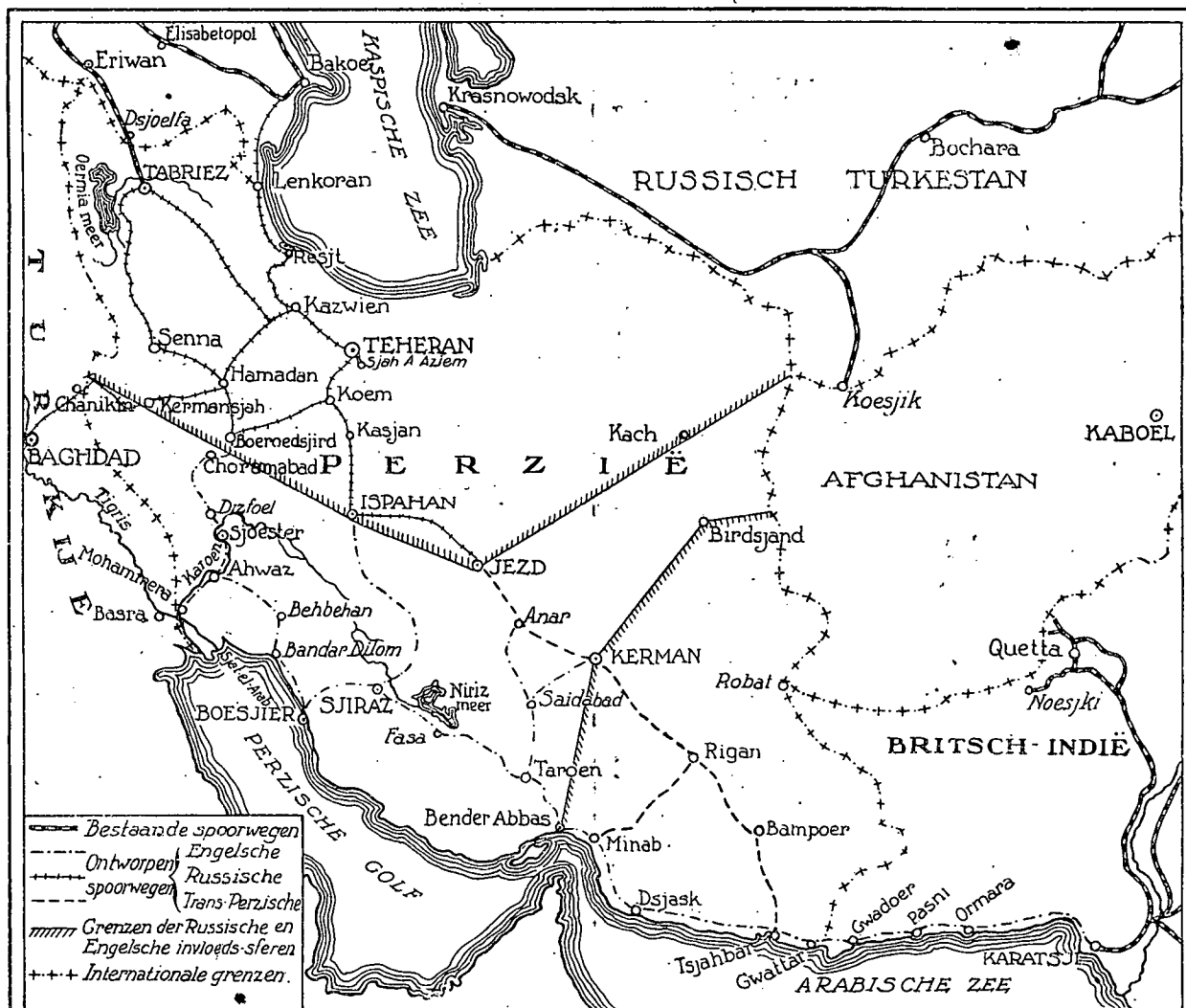
Voor Nederland komen in hoofdzaak katoenen goederen in aanmerking en naar gelang Perzië zich economisch ontwikkelt, ook andere artikelen, zooals electrische lampen, automobielen en tal van andere fabriekaten.

Nu de Engelsche regering zich de Perzische zaken meer dan ooit aantrekken (zie den tekst van het agreement hieronder) mag men verwachten, dat de stijging van de handelsbeweging tot 1912-'13, die natuurlijk door den oorlog ontwricht is, hervat zal worden. Door de rijzing van den zilverprijs is de bevolking koopkrachtiger geworden; ook zullen de Britten denkkelijk hunne aandacht wijden aan de zoo dringend noodige verbetering en beveiliging der verkeerswegen.

Zooals reeds werd opgemerkt, heeft het Anglo-Russische antagonisme tot nog toe den aanleg van spoorwegen tegengehouden. Wel zijn herhaaldelijk ontwerpen gemaakt, zooals het hier bijgevoegde kaartje aangeeft. Maar tot nog toe bestaat slechts een kleine stoomtram tusschen Teheran en een heilige plaats op ongeveer 10 K.M. afstands. Omstreeks 1900 deed de Deutsche firma Koppel opmetingen voor een spoorweg van Teheran naar de zomer-verblijfplaatsen in het Elboerz-gebergte, maar wegens oppositie door Rusland kwam hier niets van. Worden er spoorwegen aangelegd, dan zal men van Britsch-Indië uit beginnen, en ook van uit den Bagdadspoorweg in de richting van Khanikin op de Turksch-Perzische grenzen.

Maar of spoorwegen in dit schaars bevolkte land rendabel zullen zijn, is zeer de vraag, en men zal misschien beter doen, van automobielen gebruik te maken. Reeds is het traject Shiraz-Teheran-Resht-Enzeli daarvoor geschikt gemaakt. Den weg van Enzeli tot Teheran hebben de Russen aangelegd (1897), maar dien van Shiraz naar Ispahan en Teheran heeft generaal Sykes gedurende den oorlog carrossabel gemaakt, waarbij hij gebruik maakte van de door hem georganiseerde Perzische politietroepen. Dit corps werd in 1916 in het leven geroepen om de Turksch-Duitsche penetratie, waartegen de Perzische regering zelve machteloos was, te bestrijden en om de wegen van rooverbenden te zuiveren. Er wonen in Perzië eenige millioenen nomaden, over wie de regering weinig controle heeft en zij maken de wegen vaak onveilig. Voorloopig zal het niet gemakkelijk zijn de kapitalen te vinden voor den aanleg van spoorwegen en ook staat de ontwrichting der wereldindustrie dergelijken plannen in den weg. Veel practischer en goedkooper zal dus vooralsnog het verkeer per automobiel blijven, maar op den duur zullen de spoorwegen wel worden aangelegd.

Perzië heeft slechts één bevaarbare rivier van belang, de Karoen-rivier in het Zuid-Westen, die op het kaartje is aangegeven. De overige rivieren, die de Caspische Zee of de Perzische Golf niet bereiken, vormen zoutmeren, waarvan het Urumia-meer bij Tabriz en het Niriz- of Bachteganmeer bij Shiraz de voornaamste zijn. Er zijn er ook tal van kleinere en vele moerassen. Wanneer de aldus verloren gaande wateren door stuwdammen verzameld werden, zouden nog enorme oppervlakten vruchtbaar land, dat thans woestijn is, productief kunnen worden gemaakt. Bij

OVERGENOMEN UIT H. DUNLOP, PERZIË VOORHEEN EN THANS 1912

Kashan in Centraal-Perzië bestaat zulk een dam, vele honderden jaren geleden gebouwd. Bij een behoorlijk bestuur kan men er tal van andere aanleggen en het is niet te veel gezegd, dat de productie zoodoende kan verdubbeld worden. In de oudheid waren er meerdere dergelijke waterwerken, waarvan overblijfselen nog aanwezig zijn. Er zijn in Perzië talrijke hoge gebergten, die des winters met sneeuw bedekt zijn en zoo de eigenlijke water-reservoirs des lands vormen. Maar wat baat het, zeggen de goede Perzen: Perzië is een goed land, „ama sahib nadared” (maar het heeft geen meester).

De Karoen-rivier is een kleine twintig jaren geleden bestudeerd door den heer D. L. Graadt van Roggen, een Nederlandsch ingenieur, die daartoe in dienst van de Perzische Regeering was getreden. Van zijne bevindingen vindt men een overzicht in mijn reeds geciteerd werk, waarnaar ik, om niet te wijldoelig te worden, belangstellenden dien te verwijzen. Van het door dezen verdienstelijken ingenieur breed opgezette irrigatieplan, waartoe hij den dam bij Assoean in Egypte bestudeerde, is echter niets gekomen. Politieke overwegingen van Engelsche zijde waren daaraan niet vreemd. Maar daar die thans niet meer gelden, is het te hopen, dat men het plan nu opnieuw ter hand zal gaan nemen, waardoor men de productie van katoen, tarwe, oliehoudende zaden enz., enorm kan verhoogen. Duizend jaar geleden vormde deze streek, thans grootendeels een woestijn, een van de rijkste provincies der Chaliefen te Bagdad. Of hier voor Nederl. ondernemingsgeest een arbeidsveld open ligt, durf ik niet beweren, nu Nederlandsch-Indië zoozeer alle krachten in beslag neemt.

Evenals de Karoen-vallei biedt ook Mesopotamië veel kans tot groote vermeerdering van productie, en indien Engeland zich op zijne tegenwoordige machtspositie kan handhaven, gaan deze streken dezelfde toekomst tegemoet als Egypte. Zowel historisch als geografisch bestaat er tusschen Egypte en bovengenoemde gebieden een zeer opmerkelijke analogie.

Vooralsnog bieden Perzië (en ook het vroegere Aziatische Turkije) vooral voor Java suiker een zeer belangrijk afzetgebied. Deze landen, met een bevolking van eenige tientallen millioenen (Perzië heeft naar schatting een bevolking van 11 à 12 millioen zielen) werden vroeger voorzien door Rusland, Frankrijk en Duitschland, die op het oogenblik weinig te missen hebben. Of er uit de Oekraïne, waarvan de beetwortelsuiker vroeger in enorme hoeveelheden naar Perzië en Centraal-Azië verzonden werd, thans nog suiker wordt uitgevoerd, is moeilijk na te gaan.¹⁾ De invoer van suiker in Perzië in 1916—1917 bedroeg Kr. 81.908.000 tegen Kr. 124.755.000,²⁾ zoodat reeds 2 jaar geleden de teruggang zeer groot was. Sedert begin 1917 is echter in Rusland de nihilistische chaos ontstaan en daarmee zal de aanvoer wel nog sterker zijn afgenomen. Dit blijkt ook uit een Amerikaansch consular rapport d.d. 4 Dec. 1918, waarin vermeld wordt, dat de prijs van suiker te Teheran was gestegen van 8 Dollarcenten tot 1 Dollar per pond. Hiermede wordt bedoeld broodsuiker, die daar het meest wordt gebruikt. Vroeger werd ook veel geraffineerde suiker in zakken aangevoerd: Indien men die uit Java kon aanvoeren, zou zij denkelijk grif koopers vinden. Voor de verzending naar West-, Noord- en Centraal-Perzië komt in de eerste plaats Ahwaz aan de Karoen in aanmerking. Voor Zuid-West- en Zuid-Perzië Bushire en voor Oost- en N.-O. Perzië Bender Abbas. Te Ahwaz en Bushire zijn Europeesche expediteurs gevestigd, te Bender Abbas alleen inlandsche kooplieden, daar het klimaat hier voor Europeanen bezwaarlijk is.

Volgens het reeds geciteerde rapport van den heer

¹⁾ De tot dusverre gepubliceerde statistieken loopen tot 20 Maart 1917; het verslag van den heer De Hoog eveneens. Het fiscale jaar van Perzië eindigt op 20 Maart.

²⁾ Op het oogenblik zijn 25—29 Kr. = 1 f Stg.

De Hoog is inderdaad de invoer van suiker uit de Ned. Koloniën enorm vooruitgegaan: in 1915/16 bedroeg deze slechts Kr. 7.395, doch in 1916/17 was hij gestegen tot Kr. 3.433.747. Uit Egypte steeg gedurende 1916/17 de aanvoer tot 1.577.814 K.G. ter waarde van Kr. 3.585.102.

Naar men van andere zijde mededeelt, zou in den laatsten tijd ook veel Mauritiussuiker zijn aangevoerd, en zou het moeilijk zijn, daartegen te concurreren. Ook zou uit Marseille weer iets worden aangevoerd, doch wegens den grooten suikernood in Frankrijk kan dit niet van veel belang zijn.

Ook voor thee is de Perzische markt van belang, maar dit artikel komt hoofdzakelijk uit Britsch-Indië. Een onderzoek ter plaatse zou voor belanghebbenden zijn aan te bevelen, want de algeheele ommekeer in de politieke toestanden is op de economische verhoudingen en vooruitzichten van onberekenbaren invloed. Men heeft hier te doen met uitgestrekte gebieden, die plotseling uit hun isolement zijn geraakt, nu andere en meer energieke heerschers de leiding in handen nemen.

De minerale rijkdommen van Perzië worden van groot belang geacht. In Azerbaidjan (de N.-W. provincie) wordt ijzer-, lood- en kopererts gevonden; in het Elboerz-gebergte kolen en ijzererts; in Chorassan (N.-O. Perzië) kopererts, kolen, zout en turkooissteen. In Kerman (Z.-O.) ertsen van koper, lood, mangaan, borax, marmer, nikkel en kobalt. Aan de Karoen-rivier worden petroleumbronnen op groote schaal geëxploiteerd, terwijl ook op tal van andere plaatsen in Perzië aanwijzingen voor het aanwezig zijn van petroleum bestaan. Het eiland Ormoezd in de Perzische Golf bevat groote hoeveelheden ijzeroxide, dat naar Engeland uitgevoerd wordt. Wegens de slechte verkeersmiddelen worden de minerale rijkdommen van Perzië nog grootendeels veronachtzaamd.

Hoe men nu ook over de Anglo-Perzische overeenkomst moge denken ¹⁾, zeker is het wel, dat hieruit voor Engeland geen handelsmonopolie kan ontstaan, hetgeen trouwens geheel met Engelslands tradities van eenige generaties in strijd zou zijn. Men herinnert zich, dat Harmsworth enkele weken geleden in het Lagerhuis verklaarde, dat de overeenkomst aan den Volkerenbond zou worden voorgelegd. En nu blijkt nergens uit dit stuk, dat aan de bestaande tractaten tusschen Perzië en de andere landen (behalve Engeland), die alle de meest-begunstigings-clausule inhouden, in dit opzicht getornd zal worden, hetgeen dan ook in flagranten strijd zou zijn met Art. 23 van de *Covenant*, hetwelk zegt: „Subject to and in accordance with the provisions of international conventions existing, or hereafter to be agreed upon, the Members of the League (and enz.) will make provision to secure and maintain freedom of communications and of transit and equitable treatment for the commerce of all Members of the League.”

Of het Perzische volk in zijn geheel zich bij de gesloten overeenkomst zal neerleggen, moet worden afgewacht. De Nationale Vergadering is sedert November 1915 niet meer bijeen geweest. Maar vast staat, dat de regeering zonder buitenlandsche hulp de orde niet heeft kunnen handhaven. En wanneer de nieuwe toestand de bevolking in materieel opzicht vooruitbrengt, en orde en veiligheid schept, zou oppositie slechts burgeroorlog en chaotische toestanden ten gevolge hebben. Wordt de overeenkomst zonder ernstigen tegenstand ten uitvoer gebracht, dan gaat het land, dat zooveel nog niet ontgonnen natuurlijke rijkdommen bezit, ongetwijfeld een goede toekomst tegemoet. Indien de Perzen het voorbeeld der Japanners volgen

¹⁾ In 1872 had de Sjah aan Baron de Reuter een concessie verleend, waarbij ongeveer het geheele land en zijne inkomsten aan dezen laatste werden overgeleverd. Zij werd echter wegens Rusland's oppositie niet ten uitvoer gebracht, daar de Engelsche regeering De Reuter om die reden niet wilde steunen.

en zich met ernst op de Westersche wetenschap en techniek toeleggen, dan zal het in de eerste plaats van henzelf en van hun vaderlandsliefde afhangen of Perzië een „protectoraat” wordt of blijft.

Zooals reeds werd opgemerkt, had Rusland zijne zeer uitgestrekte gebieden in Centraal-Azië zoo goed als geheel van de niet-Russische wereld buiten Azië geïsoleerd. Vermoedelijk zal daaraan nu ook een eind komen, en dan zullen Centraal-Azië, Perzië, Mesopotamië en de overige streken van het vroegere Aziatische Turkije tezamen een aaneengelegen gebied vormen met tientallen van millioenen bewoners, dat voor den wereldhandel ontsloten wordt. Daar doen zich dan handelsmogelijkheden voor, waarvan men vijf jaren geleden nog niet had gedroomd en die zeker de aandacht ook van den Nederlandschen ondernemingsgeest verdienen.

H. DUNLOP.

Tekst van de Anglo-Perzische Overeenkomst.

PREAMBLE: in virtue of the close ties of friendship which have existed between the two Governments in the past, and in the conviction that it is in the essential and mutual interest of both in future that these ties should be cemented, and that the progress and prosperity of Persia should be promoted to the utmost, it is hereby agreed between the Persian Government on the one hand, and His Britannic Majesty's Minister, acting on behalf of his Government, on the other, as follows:—

1. The British Government reiterate, in the most categorical manner, the undertakings which they have repeatedly given in the past to respect absolutely the independence and integrity of Persia.

2. The British Government will supply, at the cost of the Persian Government, the services of whatever expert advisers may, after consultation between the two Governments, be considered necessary for the several departments of the Persian Administration. These advisers shall be engaged on contracts and endowed with adequate powers, the nature of which shall be the matter of agreement between the Persian Government and the advisers.

3. The British Government will supply, at the cost of the Persian Government, such officers and such munitions and equipment of modern type as may be adjudged necessary by a joint commission of military experts, British and Persian, which shall assemble forthwith for the purpose of estimating the needs of Persia in respect of the formation of a uniform force which the Persian Government proposes to create for the establishment and preservation of order in the country and on its frontiers.

4. For the purpose of financing the reforms indicated in clauses 2 and 3 of this agreement, the British Government offer to provide or arrange a substantial loan for the Persian Government, for which adequate security shall be sought by the two Governments in consultation in the revenues of the Customs or other sources of income at the disposal of the Persian Government. Pending the completion of negotiations for such a loan the British Government will supply on account of it such funds as may be necessary for initiating the said reforms.

5. The British Government fully recognizing the urgent need which exists for the improvement of communications in Persia, with a view both to the extension of trade and the prevention of famine, are prepared to cooperate with the Persian Government for the encouragement of Anglo-Persian enterprise in this direction, both by means of railway construction and other forms of transport; subject always to the examination of the problems by experts and to agreement between the two Governments as to the particular projects which may be most necessary, practicable, and profitable.

6. The two Governments agree to the appointment forthwith of a joint Committee of experts for the examination and revision of the existing Customs Tariff with a view to its reconstruction on a basis calculated so accord with the legitimate interests of the country and to promote its prosperity.

Signed at Teheran, August 9, 1919.

Tegelijkertijd werd een overeenkomst gesloten, waarbij Engeland aan Perzië een leening groot £ 2.000.000 toezegt, die betaald zullen worden zoodra de Engelsche financieele adviseur in functie treedt

en waarop Perzië 7 pCt. interest betaalt (dit percentage zou gevoeglijk tot 5 pCt. verlaagd kunnen worden), welke wordt gegarandeerd door de douane-ontvangsten en ten allen tijde aflosbaar is uit de opbrengst eener andere Engelsche leening.

* * *

Naschrift. Nadat het bovenstaande was geschreven, heeft Lord Curzon of Kedleston te Londen op 18 September l.l. ter gelegenheid van een receptie ter eere van Firuz Mirza, Perzisch Minister van Buitenlandsche Zaken, een redevoering gehouden, waarin hij verklaarde, dat de Anglo-Russische Conventie van 1907, waarvan hij nooit een voorstander was geweest, thans vervallen is; dat zij nog niet definitief was opgeheven, was toe te schrijven aan het feit, dat er sedert geruimen tijd geen Russische regeering was met welke Engeland betrekkingen onderhield. Perzië had vier dingen noodig: garantie voor binnenlandsche veiligheid, garantie tegen buitenlandsche agressie; behoorlijke binnenlandsche administratie; goede financiën; en betere verkeersmiddelen. Indien men Engeland een mandaat had aangeboden, zou dat niet aangenomen zijn. De verantwoordelijkheid van een protectoraat zou Engeland niet aanvaard hebben, want de oorlog had aan Engeland reeds meer dan genoeg verantwoordelijkheden opgelegd. Maar Engeland had een overwegend belang bij de integriteit van Perzië en in de overeenkomst was dit vastgelegd. Men zou zich strikt houden aan art. 10 en 20 van de Covenant van den Volkenbond (art. 10 zegt, dat de Leden elkanders grondgebied tegen agressie zullen behoeden. Art. 20 zegt, dat de Leden alle overeenkomsten *inter se* zullen opheffen en er ook geene zullen tot stand brengen, die niet met het Covenant overeenstemmen). Verder verklaarde hij:

He had argued the case for the agreement in the main in the way it affected the interests of Persia and the interests of Great Britain, but he regarded it from a far wider point of view. In looking to the future nothing seemed to him more certain than that a time of great trouble and unforeseen developments lay before the nations of the world. He doubted very much whether, as the result of the war, we had succeeded in pacifying Europe. But whether we had done so or not, it was quite certain that we should not for some time secure stability in Asia. The break up of the Russian and Turkish Empires had produced a vacuum which it would take a long time to fill by settled and orderly conditions. The rise of Bolshevism had introduced a new and disturbing element, and it might be that in escaping the dangers of the recent war we might be confronted by a peril even more serious in the future. If that forecast were not over gloomy, if it were correct, nothing could be worse for the peace of Asia, and indeed for the peace of the world, than that there should exist in the heart of the Middle East a State which by reason of its weakness became a possible centre intrigue and the focus of disorder.

What they wanted to secure if possible was a solid block in which reasonable, tranquil, and orderly political conditions would prevail, from Burma on the east to Mesopotamia on the west. So far as Great Britain was responsible, she would devote herself to that task. If that end was a right and reasonable end, it was necessary and vital that Great Britain and Persia work together in order to secure it. Great Britain and Persia were jointly prepared to defend that agreement, and they looked forward to the vindication of its real character by its success.

Ik zou hierbij willen aanteekenen, dat het Russische gevaar voor het Midden-Oosten in de toekomst grooter kan worden dan voorheen, indien het aan Duitschland op den duur zou gelukken zich in Rusland voet te zetten en zoo te voldoen aan den bekenden „Drang nach Osten”, die nog sterker kan worden nu Duitschland geene overzeesche koloniën meer heeft en waartegen een uiteengevallen Rusland weinig zou kunnen uitrichten. Dit is het gevaar der toekomst, terwijl Bolsjewistische intriges en omkooprij het onmiddellijke gevaar vormen.

H. D.

AMERIKAANSCH E INDRUKKEN.

Aan een particulier schrijven van den heer Jan Schilthuis uit New York, d.d. 5 September, is het navolgende ontleend. De brief werd niet geschreven met de bedoeling voor publicatie te dienen. De indrukken van den schrijver zullen echter ook in een breederen kring belangstelling vinden.

„... Toen ik in het begin van Juni te New York aankwam, vond ik hier een algemeen optimisme ten opzichte van den te verwachten en reeds eenigen tijd tevoren aangevangen exporthandel naar Europa. Werkelijk waren in die eerste maanden van de hervatting der scheepvaart de verschepingingen naar Europeesche havens zeer groot geweest, vooral van artikelen voor de voeding van mensch en dier en algemeen meende men, dat Europa zou voortgaan met groote inkoop voor de geldende hooge prijzen. De United States Shipping Board,¹⁾ welks directeur Hurley de leider was van de beweging tot herstel der Amerikaansche handelsvloot, vond voldoende emplooi voor de schepen, die hij zelf exploiteerde, of aan verschillende reeders in exploitatie gaf. Ook werd er in dien tijd een begin gemaakt met den verkoop van die schepen aan Amerikaansche reeders. Uit nationale overwegingen, doch tevens in de verwachting van gunstige financieele resultaten, verzette men zich algemeen tegen verkoop naar het buitenland, ofschoon Engelsche reeders goede prijzen wilden betalen. Het bezit van eene flinke handelsvloot werd algemeen met trots genoemd als een der groote voordeelen, die voor het land uit dezen oorlog waren voortgesproten en men was daarvoor zeer dankbaar gestemd tegenover Hurley, die als fabrikant te Chicago van pneumatische werktuigen en waschmachines zich belangeloos ter beschikking had gesteld als leider van den Shipping Board. Als zoodaan heeft hij ook werkelijk veel tot stand gebracht. Met bewonderenswaardigen spoed zijn enorme werven verzezen, die met groote snelheid schepen hebben gebouwd, waarvan weliswaar vele, vooral de houten schepen, gebreken schijnen te hebben, doch reeds eene flinke handelsvloot vormen. Belangrijke bezwaren worden ondervonden bij de bemanningen der schepen. Amerikanen zijn daarvoor moeilijk te vinden, hetgeen bij de plotselinge ontwikkeling der vloot trouwens voor de hand ligt. Ook voor de toekomst echter zijn de vooruitzichten niet gunstig. Onder de Amerikaansche bevolking blijken slechts weinigen zich tot de zee aangetrokken te gevoelen, vooral voor lange reizen en het ideaal der al-Amerikaansche bemanning voor de Amerikaansche handelsvloot zal zeker moeilijk te vervullen blijken. De Amerikaansche vrachtboot, waarmee ik de reis naar Argentinië en terug heb gemaakt, had eene bemanning van 36 personen, waaronder zich echter slechts 5 Amerikanen bevonden en van die vijf waren er twee besloten om bij terugkomst in New York weer eene betrekking aan den wal te zoeken. Onlangs adverteerde de Shipping Board, dat hij plaatsing had voor 13.500 scheepsofficieren en machinisten. Bij de ervaren buitenlandsche, voornamelijk Scandinavische, officieren, die in dienst zijn van Amerikaansche reederijen, bestaat weinig achtig voor hunne Amerikaansche collega's, aan wie na korte opleiding de nieuwe schepen worden toevertrouwd. De vele aanvaringen, strandingen en andere ongevallen, die onder de Amerikaansche handelsvloot tegenwoordig voorkomen, worden veelal geweten aan het gemis aan ervaring van de Amerikaansche scheepsofficieren. Dit is echter een bezwaar, dat geleidelijk verbetert, naarmate die officieren meer ervaring opdoen.

„Bij mijne aankomst in Amerika, in Juni, heb ik de optimisten dikwijls gewezen op hunne naar mijne overtuiging onjuiste opvatting van de Europeesche toestanden. Men was hier over het algemeen zeer slecht op de hoogte van die toestanden en was zich allerm minst bewust van de wanorde en verwarring op econo-

misch gebied, die in Europa nog heerschten. Mijne overtuiging, dat, zoodra in het grootste tekort aan verschillende artikelen was voldaan, de vermindering der koopkracht de Europeesche vraag sterk zou doen verminderen, vond weinig geloof. Toen Frank A. Vanderlip zijn pessimistische Europeesche indrukken bekend maakte, verwekte hij daarmee bij velen groote verbazing. Hoover bleek al evenmin optimistisch ten opzichte van Europa en toen bovendien in Amerika zelf de onrust in de arbeiderswereld ernstiger vorm begon aan te nemen en een heele reeks bomaanslagen op vooraanstaande personen in verschillende steden der Unie het publiek opschrikten, verminderde allongs de opgewekte stemming.

„Gedurende de maanden Juli en Augustus maakte ik mijne reis naar Argentinië, van waar ik hier de vorige week ben teruggekeerd. Op de terugreis kocht ik een reeks Amerikaansche kranten in Porto Rico, die weinig ander nieuws bevatten dan beschrijvingen van stakingen, maatregelen der autoriteiten, om de meest roode elementen der vreemde arbeidersbevolking in bedwang te houden en den strijd tusschen het Uitvoerende Bewind en de Democraten tegen de Republikeinsche partij over het vredesverdrag met den Volkerenbond. Deze vraagstukken houden hier het publiek in hooge mate bezig, tezamen met den hoogen levensstandaard, „the high cost of living.” Men is zich bewust, dat het een kritieke tijd is voor de Amerikaansche samenleving, doch vindt eenigen troost in de meening, dat die verschillende vraagstukken eigenlijk in zeer nauw verband met elkaar staan en dus niet ieder voor zich behoeven te worden opgelost, doch als een geheel kunnen worden behandeld. De eischen der verschillende arbeiderscategorien om loonsverhooging, die voortdurend weder tot stakingen leiden of dreigen te leiden, worden steeds gemotiveerd met den hoogen prijs der eerste levensbehoeften, die ook werkelijk nog in den laatsten tijd sterk is gestegen. Reeds was gedurende den oorlog het leven hier schrikwekkend duur geworden en de nog steeds voortdurende stijging der prijzen scheen geen einde te zullen nemen. Toen nu de vorige week eene staking der ongeveer twee miljoen spoorwegbeambten dreigde, is het President Wilson gelukt, nadat hij zich de hulp van Samuel Gompers, den voorzitter der American Federation of Labor, had verzekerd, dat gevaar af te wenden door een ernstigen strijd aan te vangen tegen de „high cost of living.” Aan het hoofd van den strijd staat de Attorney General Palmer. De eerste stap was de verkoop door het geheele land door bemiddeling der gemeentebesturen en van de postadministratie van de militaire voorraden der meest uiteenloopende levensmiddelen, schoenen en kleedingstoffen voor lage prijzen. De vroegere ambtenaren der Food Administration werden weder aan het werk gezet, ten einde een onderzoek in te stellen naar voorraden, die langer waren opgeslagen in public warehouses en andere opslagplaatsen dan de nog geldende oorlogsvoorschriften veroorloven. Zulke voorraden zijn in verschillende plaatsen in beslag genomen en verkocht. Handelaren, die te hooge winsten vroegen, werd aangezegd hunne prijzen te verlagen en in sommige gevallen zijn zij bestraft. Na overleg tusschen regeeringsambtenaren en commissies van belanghebbenden zijn in de groote bevolkingscentra voor de belangrijkste levensbehoeften de maximumprijzen vastgesteld, waarvoor die artikelen redelijkerwijze dienen te worden verkrijgbaar gesteld. Door publicatie dier prijzen verneemt het publiek, hoe levensbehoeften geleverd kunnen worden zonder den leverancier zonder redelijke winst te laten en verwacht wordt, dat het publiek verder zelf wel zal weigeren, de te hooge prijzen te betalen.

„Het schijnt, dat deze maatregelen werkelijk eenig succes hebben en van vele artikelen zijn de prijzen reeds gedaald. Het is eene groote satisfactie geweest voor president Wilson, dat hij de arbeiderswereld voor zijn plan heeft weten te winnen, dat in plaats

¹⁾ [Vergelijk pag. 231. — Red.]

van steeds herhaalde loonsverhoogingen verlagings van den levensstandaard op het oog heeft om daarmee hetzelfde resultaat te bereiken. Zoozeer heeft men in de arbeiderswereld vertrouwen in de goede resultaten van den strijd tegen de hooge prijzen, dat niet slechts de spoorwegstaking is afgevend, doch zelfs de Federation of Labor heeft aanbevolen om gedurende zes maanden geen stakingen voor loonsverhoging te houden, doch af te wachten of Wilson's strijd tegen de hooge prijzen succes heeft. Het is natuurlijk de vraag of het schijnbare resultaat, dat die strijd reeds heeft, werkelijk het gevolg is van de reeds genomen maatregelen. Zeker hebben sommige handelaren, die ongemotiveerd hooge prijzen vroegen, hunne prijzen uit vrees voor eventuele onaangename gevolgen verlaagd, maar ongetwijfeld heeft tot de reeds aangevingen en nog voortdurende belangrijke prijsverlaging van vele stapelartikelen, als granen, voederartikelen, katoen, boter, eieren, vleesch en de vele producten der „packing houses” eene andere oorzaak meegewerkt. Ik bedoel de reeds sedert Juli ingetreden sterke vermindering der Europeesche vraag naar Amerikaansche artikelen, vooral van voedings- en voederartikelen, doch ook de vraag naar industriële producten. Reeds in de maand Juli was de Amerikaansche uitvoer, vooral naar Europa sterk verminderd tegenover vorige maanden. Men hoort algemeen over annuleering van Europeesche inkoop en of meer onder den invloed der tegenover den dollar zoo uiterst ongunstige verhouding der meeste Europeesche valuta's, welke verhouding tevens de afsluiting van nieuwe zaken tegenhoudt. Men is zich hier zeer goed bewust van de mogelijkheid, dat de voor Europa ongunstige stand der valuta's een groot gevaar kan worden voor den Amerikaanschen exporthandel, die daardoor kans loopt tegenover concurrerende landen het veld weder te verliezen, dat hij in den oorlog had veroverd. Reeds verluide sedert eenigen tijd, dat de Zuid-Amerikaansche landen, die gedurende den oorlog hunne behoeften van verschillende artikelen in de Vereenigde Staten hadden moeten dekken, zich meer en meer weder wendden tot hunne oude Europeesche leveranciers, wier kwaliteiten en handelsmethoden hun liever waren dan de Amerikaansche. Nu door de lage Europeesche valuta's en de zoo sterk verminderde Europeesche koopkracht ook de export naar Europa blijvend dreigt te verminderen, is het niet verwonderlijk, dat eene algemeene ongerustheid ontstaat. Men troost zich wel eenigszins met berichten over arbeidersmoeilijkheden in Europa, vooral in Engeland. De berichten over dreigende stakingen in de koloniën, gecombineerd met transportarbeiders en spoorwegmannen, worden hier breed uitgemeten, omdat zij kunnen leiden tot verdere verhoging der Europeesche productiekosten. Tevens dient het voorbeeld van Engeland, waar wegens de verhoging der productiekosten producten der Amerikaansche ijzeren staalindustrie goedkooper kunnen worden geleverd dan de Engelsche artikelen, tot afschrikwekkend voorbeeld voor den Amerikaanschen arbeider, die bij verdere loonsverhoging die concurrentie onmogelijk zou maken en zijn eigen werkloosheid veroorzaken.

„Tegen de verhouding der valuta's en de geringe Europeesche koopkracht is nog geen redmiddel gevonden. Gary, een der leiders van de United States Steel Corporation, beveelt eene onmiddellijke hervatting van den import van goederen uit Duitschland en Oostenrijk aan, teneinde de valuta en daarmee de kans op export naar die landen te verbeteren. Men voelt hier tot nog toe weinig voor dien import en heeft zich voorloopig slechts moeite gegeven voor verkoop naar de vroegere vijandelijke landen zonder nog aan inkoop van daar te denken. Als welkom resultaat van de vermindering van den export wordt door een groot deel der Amerikaansche bevolking de vermindering der prijzen van vele artikelen beschouwd en in dezen zin mag men de beweging der Europeesche valuta's zeker een voordeel voor Amerika noemen.

Tezamen met de vrees voor maatregelen tegen de hooge prijzen werkt zij zeker de prijsverlaging hier in de hand en daarmee het herstel van de rust in de arbeiderswereld, die reeds onder den invloed dreigde te komen van de meest radicale elementen met Russische overtuigingen.

„De ingetreden verlaging der prijzen, afgezien van de vraag, of die werkelijk een gevolg is van campagne tegen de „high cost of living,” zal waarschijnlijk een steun zijn voor Wilson in zijn grooten strijd om het vredesverdrag, tegen de republikeinsche meerderheid in den Senaat, die de ratificatie onmogelijk dreigt te maken, of, wat bijna hetzelfde beteekent, dat verdrag met een aantal amendementen wil verrijken. Van de zijde van den president en de democratische partij wordt te verstaan gegeven, dat slechts onveranderde ratificatie van het vredesverdrag en aansluiting bij den Volkerenbond de rust in Europa zal doen wederkeeren, waardoor de economische verhouding tusschen Amerika en de Europeesche landen weer minder abnormaal zal worden. De Amerikaansche industrie kan dan haar werk onverminderd voortzetten, werkloosheid wordt voorkomen en met de te verwachten resultaten van den strijd tegen de „high cost of living” zal de rust in Amerika bewaard blijven. Wilson heeft juist gisteren zijn reis van 10.000 mijlen door de westelijke staten aangevangen, waar hij gedurende 28 dagen in een groot aantal redevoeringen zijn vredesverdrag en volkerenbond tegen de republikeinsche aanvallen zal verdedigen. De eerste dier redevoeringen, die hij heeft gehouden te Columbus, Indianapolis, behandelen nog niet het verband tusschen de verdragen en de binnenlandsche Amerikaansche vraagstukken, doch waarschijnlijk zal hij zich later meer op dit gebied bewegen. Voorloopig heeft hij voornamelijk de internationaal idealistische zijden der kwestie belicht en uiteengezet hoezeer het de plicht is van het Amerikaansche volk om door ratificatie van het verdrag mee te werken tot herstel der rust in Europa. Het is zeker een interessant verschijnsel, dat de President der Vereenigde Staten het land afreist, om bij het volk steun te zoeken tegen zijn eigen vertegenwoordigers, die het eerst zoo kort geleden heeft afgevaardigd. Het schijnt, dat er kans bestaat, dat de republikeinsche senaatsleden hun strijd ten slotte zullen opgeven, vooral wanneer de president op zijne reis algemeene instemming vindt met zijne uiteenzettingen....”

HET KAPITAAL DER IN NEDERLAND WERKENDE HYPOTHEEKBANKEN.

Mr. H. R. van Maasdijk schrijft:

De opmerkingen van Mr. J. G. de Hoop Scheffer in de „Econ.-Stat. Berichten” van 24 September l.l. naar aanleiding van mijne bestrijding van zijn voorstel tot eene verplichte volstorting der aandelen onzer binnenslands werkende hypotheekbanken en belegging van het proveeu in het bedrijf, maken een wederwoord noodzakelijk, al blijkt, dat hij er aan is gaan twifelen of de bezwaren tegen zijn denkbeeld wel eene uitvoering daarvan zouden toelaten.

Immers, waar het er hem vóór alles om te doen is, het hypotheekbankwezen hier te lande zoo goed mogelijk geregeld te zien, spreekt hij de verwachting uit, dat dan toch in elk geval de gedachtenwisseling over zijn denkbeeld de bestuurders onzer hypotheekbanken in de gelegenheid zal stellen het beste standpunt ten opzichte daarvan in te nemen. Dan mogen echter, wil dit minder vergaand resultaat inderdaad worden bereikt, die opmerkingen, welke aanleiding zouden kunnen geven, dat het vraagstuk niet zuiver wordt bezien, niet weersproken blijven.

Eerst thans is gebleken, welke algemeene crisis Mr. de H. Sch. op het oog heeft. Bedoeld denkbeeld is hem niet ingegeven door de financieele crisis van 1914, doch door de vrees voor eene groote economische crisis van langen duur, die hij na den zoo'n kapitaal ver-

slindenden alles vernietigenden oorlog als juist achter ons ligt, zij het na eene periode van tijdelijken bloei, mogelijk acht en dat hij voor een opvragen van het niet-gestorte gedeelte van het aandeelenkapitaal slechts rekent met het geval, *dat de bank van hare hypothecaire debiteuren niet meer voldoende gelden ontvangt tot het betalen der verschuldigde pandbriefrente* en genoodzaakt is zich hiertoe op andere wijze contanten te verschaffen. Alsdan zouden onze hypotheekbanken er z.i. beter voor staan wanneer zij het obligo van 80 á 90 pCt. reeds onder hare berusting en in hypotheeken belegd hadden, dan wanneer dit nog als ongedekte vordering op de aandeelhouders uitstond, want... in zulke tijden geeft eene vordering van b.v. f 800.000 of f 900.000, gedekt door eerste hypotheeken, meer „zekerheid” aan de pandbriefhouders dan eene tot hetzelfde bedrag op verschillende personen zonder eenige zakelijke dekking.

Hier nu worden twee begrippen ten eenen male verward. Het gaat hier in het door Mr. de H. Sch. gevreesde geval niet in de eerste plaats om de „zekerheid” voor de pandbriefhouders, doch om de „liquiditeit” der middelen van de bank ten behoeve der pandbriefhouders.

Wat baat eene hypotheekbank een obligo, dat zij op een onvoorziën moment moet kunnen aanspreken om zich „cash” voor de betaling harer coupons te verschaffen, indien dit vastzit in hypotheeken, waarvan, zooals door den heer de H. Sch. wordt gesteld, een groot aantal der debiteuren niet eens in staat is de rente te betalen? Wat is voor haar op zulk een kritiek oogenblik meer waard, eene blanco-vordering op aandeelhouders wier financiële draagkracht indertijd behoorlijk is vastgesteld, al komt daarvan op zulk een moment dan ook voorloopig misschien zelfs slechts 50 pCt. terecht — een percentage, nog altijd ruim voldoende om voor meerdere coupontermijnen te suppleeren hetgeen van de vervallen rente op de hypotheeken achter blijft — dan eene partij hypothecaire leeningen, waarvan niet alleen de hoofdsom niet invorderbaar is, doch op een groot deel waarvan zelfs de rentebetaling achter blijft?

Mr. de H. Sch. wil dan in zulk een periode van algemeene depreciatie die hypotheeken executeeren en de onderpanden „inkopen”, desnoods met een verlies op de hoofdsommen van 25 pCt., tengevolge waarvan het bedrag van het obligo ad f 900.000 zal afbrokkelen tot f 675.000 en troost zich dan nog met de overweging, dat laatstgenoemd bedrag toch nog waarschijnlijk meer „zekerheid” aan de pandbriefhouders biedt dan de blanco-vordering ad f 900.000. Wat is dan van zulk eene gestie het resultaat? Dat de bank, na zich genoemd verlies van 25 pCt. = f 225.000 te hebben getroost, *nog geen cent in kas heeft* voor de betaling harer coupons, want door den inkoop der onderpanden ligt haar uitgezet geld nog steeds vast. Zij zou dus om aan contanten te komen die ingekochte onderpanden met hypotheek moeten bezwaren en hierop in zulk een periode van crisis na zeer veel moeite ten hoogste 60 pCt. = f 405.000 ter leen kunnen krijgen. Het resultaat van eene dergelijke manipulatie zou dus wezen dat zij, na een groot verlies van tijd, dat haar ten eenen male niet past, van de f 900.000 obligo slechts 45 pCt. in kas zou krijgen. Dan sohat ik, hetgeen van de blanco-vordering op de aandeelhouders zelfs in zulk een crisistijd *terstond* binnenkomt, veilig op een belangrijk hooger percentage. Met de invordering van het restant van het obligo, indien zulks dan nog nodig mocht zijn, kan dan rustig worden voortgegaan.

Waarom, zoo vraagt verder Mr. de H. Sch., indien men zich dan ook moet wapenen tegen verliezen tengevolge van wanbeheer of kwade trouw der bestuurders, laten dan niet alle naamlooze vennootschappen een gedeelte van haar aandeelenkapitaal als een reserve tegen kwade trouw en fraude bij hare aandeelhouders staan? Deze luxe kunnen zich alleen die instellingen veroorloven, die geen aandeelenkapitaal van beteekenis

voor haar bedrijf behoeven, omdat zij kunnen werken met „geleend” geld. Juist deze omstandigheid echter verplicht haar tot het scheppen van een extra-waARBORG voor deze geldgevers en deze is o.a. door onze hypotheekbanken gevonden in een aandeelenkapitaal, waarvan slechts dat gedeelte is gestort, hetwelk voor haar bedrijf noodig is.

Wil deze extra-waARBORG echter onder alle omstandigheden zooveel mogelijk veilig en direct-realiseerbaar zijn, dan behoort hij niet de risico's te deelen van het bedrijf en juist de door mij aangehaalde gevallen van wanbeheer en fraude — de eenige van beteekenis, die zich bij onze hier te lande werkende hypotheekbanken inderdaad hebben voorgedaan, terwijl het door Mr. de H. Sch. gestelde gelukkig slechts nog van theoretischen aard is — kunnen reeds als eene ernstige waarschuwing dienen tegen eene uitvoering van het denkbeeld van volstorting van het obligo en belegging daarvan in hypotheeken. Hierbij komt dan nog de onvoldoende rentabiliteit en incurantheid van dergelijke volgestorte aandelen, waarvan de juistheid door mij moet worden staande gehouden.

Mocht men er in slagen van aandeelhouders voor hun obligo in den een of anderen vorm het stellen van eene zakelijke dekking te verkrijgen, mits deze dan wordt gegeven in handen van een „derde”, dan zou zulks zeker dien waARBORG voor de pandbriefhouders nog versterken, doch, gelijk reeds gezegd, het moet ten eerste worden betwijfeld of een dergelijke maatregel, althans wat de reeds geplaatste aandelen betreft, in de practijk wel zou zijn door te voeren. Het hypotheekbankbedrijf kan hem echter gerust ontberen, want de goed geslaagde emissies van nieuwe aandelen van die banken, die haar bedrijf tot een duurzamen bloei hebben weten te brengen, strekken ten bewijze, dat een niet-volgestort aandeelenkapitaal van onze goed gesitueerde hypotheekbanken ook bij de kapitalisten nog steeds zeer is gezocht.

Dat echter die banken, welke het tempo van eerstbedoelde niet konden volgen, met hare nieuwe uitgiften van aandelen moeite hebben, ligt voor de hand, doch pleit geenszins tegen het stelsel van niet-verplichte volstorting, maar alleen tegen de te groote gedeeldheid van het hypotheekbankbedrijf hier te lande. Zulks zal echter wellicht meerdere harer op den duur aanleiding geven op eene aansluiting bij grootere banken aan te sturen. Wanneer dan echter door deze hiertoe volgestorte aandelen zouden moeten worden overgenomen, zou juist dit eene smelting, welke ook door Mr. De Hoop Scheffer wordt voorgestaan, ten eerste verzwaren en ook dus uit dit oogpunt bezien is eene verplichte volstorting een stap in de verkeerde richting.

Mr. H. R. v. M.

Den Haag, 26 Sept. '19.

OVER DE VOLSTORTING VAN AANDEELEN DER IN NEDERLAND WERKENDE HYPOTHEEKBANKEN.

Mr. A. S. Miedema schrijft:

De artikelen van Mr. J. G. de Hoop Scheffer Jr., in No. 191 en 195 gepubliceerd, geven mij aanleiding tot de volgende kantteekeningen en cijfers ten opzichte van zijn hypothesen.

1°. Mr. de H. S. scheef: Vele der jongere hypotheekbanken zijn een soort *familiebanken*. Onder den indruk, dat hier wel wat houd generaliseerend werd gesproken, onderzocht ik dit ten opzichte der 3 te Haarlem opgerichte hypotheekbanken. De verwantschap nam ik ruim: neven, schoonouders, zwagers, enz., inbegrepen.

Bevinding. De Haarlensche Hypotheekbank. Bij de oprichting in 1891 hadden 10 commissarissen en 1 directeur samen 63 aandelen; 15 verwanten 49 aand. Totaal 26 personen 112 aand. van 500 geplaatst of 22,4 pCt.; tegen, 77,6 onder vreem-

den. Commissarissen onderling niet verwant; een hunner zwager van den directeur.

De Kennemer Hypotheekbank. Bij de oprichting in 1900 hadden 8 commiss., 2 directeuren en 1 juridisch adviseur samen 89 aand.; 15 verwanten hadden 41 aand. Totaal 26 pers. 130 aand. van 596 geplaatst, dus 21,8 pCt.; tegen 78,2 onder vreemden. Commissarissen en directeuren onderling niet verwant; een commissaris schoonvader van den adviseur.

De Rijnländsche Hypotheekbank. Bij de oprichting in 1902 hadden 14 commissarissen en 2 directeuren 120 aand.; 17 verwanten 85 aand. Totaal 33 pers. met 205 aand. van de 500 geplaatst; dus 41 pCt.; tegen 59 pCt. onder vreemden. Commissarissen noch onderling noch met directie verwant. Bij de getallen der aand. van commissarissen en directeuren moet rekening worden gehouden met hun statutaire verplichting om zeker getal aandelen, minimum 5 of 10 veelal, te moeten houden.

Mettertijd verbeteren, door vererving, overschrijving, niet gebruik maken van claims deze verhoudingen.

De Haarlemsche Hypotheekbank heeft van hare 2500 aand. bij 11 commiss. en 2 directeuren (onderling niet verwant) 181 aand., bij 47 verwanten 159 aand. Totaal 60 personen 340 aand. of 15 pCt.; tegen 85 pCt. bij vreemden.

De Rijnländsche Hypotheekbank heeft van hare 500 aand. bij 10 commiss. en 2 direct. (onderling niet verwant) 95 aand.; bij 10 verwanten 32 aand. Totaal 22 pers. 127 aand. of 25 pCt.; tegen 75 pCt. bij vreemden.

De Kennemer Hypotheekbank is intuschen geliquideerd.

Deze cijfers, waarbij in 't minst gunstige geval 59 pCt. van 't kapitaal in vreemde handen was, in de andere gevallen $\frac{1}{4}$ en meer, motiveerden niet de bewering van Mr. de H. S. van „familiebanken”.

2°. Door Mr. de H. S. worden gegevens gesteld omtrent *de rentabiliteit van volgestorte aandelen*. Op grond van het over 1918 uitgekeerde dividend, met bijvoeging van 5 pCt. over de nader te storten *f* 900, komt hij tot de volgende cijfers: Rotterdamse Hypotheekbank 7,3 pCt.; Nationale 7,7 pCt.; Nederlandsche 6,8 pCt.; Friesch-Groningsche 8 pCt.; Haarlemsche 6,7 pCt.; Eerste Nederlandsche Hyp. Briefbank 6,8 pCt.; Dordrechtse 6 pCt.; Algem. Friesche 5,7 pCt.; Zeeuwsche 5,7 pCt.

De 's-Gravenhaagsche, door hem niet genoemd, in zijn systeem 7,3 pCt.

Doch nu de praktijk. In 1904 gaf de 's-Gravenhaagsche Hyp. Bank *f* 500.000 vol te storten aandelen uit, tegen 118 $\frac{1}{4}$ pCt. Van 1905—1918, of over 14 jaar, is daarop gemiddeld uitgekeerd 5,5 pCt., terwijl in diezelfde jaren het gemiddeld dividend op de niet-volgestorte aandelen 20 pCt. bedroeg, wijzend op een bloeiend bedrijf. De laatste beursnotering was in Januari 103 pCt. met ophanden zijnde uitkeering van 6,3 pCt. In de lijst voor de vermogensbelasting noteeren zij 95 pCt. Geen uitlokkend resultaat voor navolging!

3°. Mr. de H. S. acht, dat te veel onzer *aandelen in handen van klein-kapitalisten* zijn, die verlekkerd door een gemiddeld dividend van 13 pCt. naar zijne berekening (bij een gemiddelden prijs nu in Sept. van 150 pCt.), meer aandelen nemen, dan zij zouden kunnen volstorten. Hij wil dezen nopen de *f* 1000 per aandeel vol te storten en anders ze te verkoopen. Daargelaten of dit behoorlijk zou zijn tegenover aandeelhouders, die men uitnoodigde tot inschrijving onder de instigatie of communis opinio, dat bijstorting alleen in tijden van nood zou geschieden en het bedrijf daartoe geen aanleiding gaf, dan wel billijk tegenover hen, die de aandelen in dezen gedachten-gang kochten, zou toch nog de uitdrijving der klein-kapitalisten een fout zijn. Zou het in overeenstem-

ming zijn met den geest van dezen tijd, waarin het kapitaal zich democratiseert in de naamlooze vennootschap, om den zeer breeden zoom van kleine beleggers, die samen een zeer groot kapitaal vertegenwoordigen — de lieden, voor wie het *f* 100-certificaat Ned. Scheepvaart Unie en de *f* 100-onderaand. Deli Maatschappij zijn uitgevonden — uit te sluiten van interesse bij ons hypotheekbedrijf, waarbij zij als trouwe pandbriefkopers allermeeest belang hebben? Acht Mr. de H. S. deze categorie niet solvabel voor aandelen van *f* 1000, dan had hij in zijn systeem met kleine volgestorte aandelen van *f* 250 moeten komen, om dezen als geïnteresseerden te behouden.

Doch, wanneer de tegenwoordige aandeelhouders, een enkele uit onmacht, voor 't grootste gedeelte uit onwil, niet zouden wenschen bij te storten, waar moeten die aandelen dan heen? Zou, waar dit over tientallen millioenen *kan* loopen, het grootkapitaal, waar ze dan terecht zouden moeten komen, dit bedrag willen absorbeeren bij de poovere en toch nog optimistische vooruitzichten, die Mr. de H. S. opent? Tegen welke paniek-koersen zou die gedwongen overgang moeten geschieden, als nu reeds een volgestort aandeel eener welvarende hypotheekbank 95 pCt. noteert?

4°. Is er grond voor den door Mr. de H. S. uitgesproken twijfel omtrent de *capaciteit tot bijstorting*? Tegenover de hypothese maar weer een brokje realiteit.

Bij de Holl. Hyp. Bank bleven op 3000 aand. 5 aandeelhouders met 99 aand. in gebreke, dus 3 pCt. van *f* 3.000.000.

Bij de Zuid.-Holl. Hyp. Bank kwam het niet aan bijstorting op de aandelen toe. Men schiep er winstbewijzen, die sindsdien reeds bijna geheel uit een deel der winsten werden uitgeloot. De kapitaalswaarborg bleef er onaangetast. *Alle* winstbewijzen werden genomen.

De Kennemer Hypotheekbank geraakte in 1903 in déconfiture, zoodat 27 pCt. moest worden bijgestort. In gebreke bleven 3 aandeelhouders met 25 van de 596 aand. of 4,5 pCt.

Holland-Mexico Hypotheekbank, in 1915 en in 1916 bijstorting van 20 pCt. In gebreke op 600 aand. in 1915 31 aand., in 1916 50 aand. derhalve 5 pCt. en 8 pCt.

Maatschappij van Zekerheidstelling, in 1917, 1918 en 1919 bijstortingen, waardoor thans volgestort. Op *f* 6.000.000 kapitaal niet ingekomen *f* 135.000 of 2,25 pCt., terwijl nog belangrijke bedragen zijn toegezegd, waarmede geen rekening is gehouden.

Deze voorbeelden uit het hypotheekbank- en aanverwant bedrijf, nog met enkele andere — Generale-Amstel Hyp. Bank. — aan te vullen, bewijzen, dat de betalingscapaciteit der houders van niet volgestorte aandelen buitengewoon krachtig bleek te zijn. In het ongunstigste geval een gedeeltelijk manco van 8 pCt. De uitkomsten geven geenszins aanleiding voor de door Mr. de H. S. betoonde ongerustheid.

5°. Mr. de H. S. constateert gebrek aan *sympathie voor de niet-volgestorte aandelen* en noemde mij op mijn navraag daarbij als bronnen: notarissen, commissioonnairs in effecten. Bij beide rubrieken is het gemopper-verklaarbaar. De notarissen hebben maar last en vertraging in boedel-afwikkeling, wanneer er niet-volgestorte aandelen moeten worden overgeschreven, wat wel eens wat omslag vordert. Voor den geldhandel zit in den overgang van deze aandelen niet de bate van middenkoersen, dus dat stemt daar ook niet willig. Doch het zal Mr. de H. S. toch ook niet ontgaan, dat in de bladen van Broekman's Effectenkantoor, der Commissiebank, bij Van der Hoop in Rotterdam, steeds vraag en aanbod der aandelen van de hypotheekbanken is en dat bij de veilingen er gereede plaatsing voor is te vinden?

Gaat nu de sympathie van het publiek — zooals

Mr. de H. S. meent — uit naar het hypotheekbank-aandeel, waarbij men dadelijk ten volle aan zijne verplichtingen heeft te voldoen? Het volgende wijst op het tegendeel: in de lijst van de vermogensbelasting noteert het aandeel Rotterdamsche Hypotheekbank met 28½ pCt. dividend 330 pCt.; een aandeel Nationale Hypotheekbank met 35½ pCt. dividend noteert 250 pCt. of bij 7½ pCt. meer dividend 80 pCt. lager koers! Bij de Nationale Hyp. Bank is men gehouden voor elk aandeel van f 100 zekerheid te deponeren ad f 1000. Dit zal aan het koersverschil wel niet vreemd zijn.

6°. Ten slotte iets over den *fourtièven grondslag van het betoogde* door Mr. de H. S. Deze doet het voorkomen alsof, liep het mis met de hypotheeken, dadelijk een beroep op het vennootschappelijk kapitaal zou moeten worden gedaan voor verdere storting. Doch zoo staat het er niet mede.

Bij dreigend gevaar zou men, bij in gebreke blijven der debiteuren over een of hoogstens twee termijnen, tot executie overgaan en als eersten waarborg vinden de overwaarde in het onderpand. Statutair reeds 25 pCt. tot 33 pCt. der onderpandswaarde is die veelal door periodieke aflossingen nog verhoogd. Door de waarde-vermeerdering der laatste jaren is die overwaarde buitengewoon versterkt, zoodat bij algemeene hertaxatie zou blijken, dat de gemiddelde overwaarde boven de 50 pCt. zal zijn. Van die waarde-vermeerdering zal een groot deel blijvend zijn. Bij de executie zal, kosten inbegrepen, de achterstand niet veel meer zijn dan 7 pCt. Acht de heer de H. S. het bestaanbaar, dat de overwaarde zoo snel wendwijnt, dat restant hoofdsom plus achterstand niet meer te verhalen zouden zijn, niet bij een enkelen post, maar over 't geheele bedrijf van eenige hypotheekbank? Ik niet.

Maar al ware het zoo, dan vond de Bank een tweede bron tot verhaal in de overige vermogensbestanddeelen van den nalatigen debiteur, zij het in concurrentie met overige debiteuren.

In de derde plaats komen de reserves, in totaal bijna 20 pCt. van het totaal vennootschappelijk kapitaal en vrijwel evenveel als het reeds gestorte kapitaal.

Met verwaarloozing van andere baten als stille reserves, gebouwen, enz. komt dan pas in de vierde plaats het kapitaal aan de beurt voor bijstorting.

Zoodat: eerst, wanneer de overwaarde in het onderpand (tegenwoordig een f 500.000.000) illusoir zal zijn geworden; als op de debiteuren uit hun verder vermogen niets meer zal zijn te verhalen en alle borgen insolvent zijn gebleken; daarna pl.m. f 13.000.000 reserves zijn verbruikt, er dan nog een gat van ruim f 48.000.000 moet zijn, zou het tot volstorting der aandelen moeten komen!

Maar gelooft collega de H. S. niet, dat reeds lang voordat het aan het aandelenkapitaal zou zijn toegekomen, de Staat zou hebben ingegrepen en noodmaatregelen zou hebben genomen, waardoor zoowel tegenover crediteuren als debiteuren opschorting van verplichtingen zou gelden?

Resumeerende kom ik tot de volgende conclusies:

1°. de heer de H. S. heeft de uitdrukking „familiebanken” ten onrechte gebezigd;

2°. voldoende rentabiliteit van de volgestorte aandelen, naar den maatstaf van courante obligaties, is in het hypotheekbankbedrijf onwaarschijnlijk en daardoor zal de onderbrenging van bijna f 60.000.000 hypotheekbankkapitaal onoverkomelijk bezwaar onder vinden;

3°. de kleine kapitalisten moeten niet van het kapitaal der Nederlandsche hypotheekbanken worden uitgestooten;

4°. de capaciteit tot bijstorting is bij calamiteiten in het hypotheekbankbedrijf en aanverwante bedrijven buitengewoon gunstig gebleken;

5°. de bewering, dat in het algemeen de niet-volgestorte aandelen impopulair zijn, is onhoudbaar;

6°. er zijn zeer sterke voorafgaande dekkingen in

het hypotheekbankbedrijf, zoodat het vraagstuk der volstorting niet die urgentie heeft, daaraan door Mr. de H. S. toegekend en ontijdig een aantal houders van niet-volgestorte aandelen zijn verontrust.

Bij het door Mr. Van Maasdijk gestelde, dat, bij volstorting van het kapitaal, hetzij in effecten, hetzij in hypotheeken belegd, dit nieuwe en onnoodige risico's zou loopen, sluit ik mij ten volle aan.

Moet er dan niets gedaan worden? Zeker. Allereerst moeten wij directies ons rekenschap blijven geven, waar de aandelen heen gaan en de verspreiding van aandelen over vele houders bevorderen. Een der middelen daartoe is de publicering der lijst van aandeelhouders met vermelding van het aantal. Hypothecaire zekerheidstelling voor het ongestorte deel zal echter in de praktijk onuitvoerbaar blijken. Maar 't beste zal zijn: waakzaam blijven in het bedrijf zelf.

Mr. A. S. M.

DE RIJKSMIDDELEN.

In dit nummer treft men aan het gebruikelijke overzicht met bijlagen van de opbrengst der Rijksmiddelen over de eerste acht maanden van het lopende jaar, vergeleken met de overeenkomstige cijfers van het vorige jaar.

De oorlogswinst- en vendedigingsbelastingen brachten tot dusver in totaal op een bedrag van f 610.411.226, waarvan f 456.717.346 op rekening komt van eerstgenoemde heffing.

Met inbegrip van de opcenten, ten behoeve van het Leeningfonds, behalve die op den suikeraccijns, welke geene verzwarende van belastingdruk medebrachten, is dus in totaal f 734.664.725 ontvangen uit belastingheffing, die haren grond vindt in de buitengewone omstandigheden.

De gewone middelen brachten in de afgelopen maand f 29.488.231 op tegen f 19.696.190 in Augustus 1918 en vertoonden mitsdien een vooruitgang van f 9.792.041.

De opbrengst der afgelopen maand overtreft de raming met het aanzienlijke bedrag van f 10.884.856; de opbrengst van de eerste zeven maanden 1919 overtrof de raming met f 39.952.922, zoodat over de eerste acht maanden van 1919 de opbrengst de raming met het aanzienlijke bedrag van f 50.837.778 overtreft.

Dit gunstig resultaat is voornamelijk toe te schrijven aan een ruimer vloeien van de grond-, de inkomsten- en de vermogensbelasting, van den suiker-, den gedistilleerd- en den geslachtaccijns, van de zegel-, de registratie-, de successie- en de invoerrechten, van het statistiekrecht, het recht op de mijnen, de domeinen en de loodsgelden.

Tot de gunstige resultaten over Augustus 1919 in vergelijking met Augustus 1918 droegen de zoeven genoemde middelen — met uitzondering van de inkomstenbelasting, den suikeraccijns en de domeinen — bij. Daarnaast kunnen genoemd worden de personeele belasting en de dividend- en tantièmebelasting.

Trager vloeiden de inkomstenbelasting, de suiker-, de zout- en de bieraccijns en de domeinen.

Het ruimer vloeien van de grond-, de vermogens-, de personeele en de dividend- en tantièmebelasting hangt waarschijnlijk samen met het inhalen van den achterstand bij de vaststelling der aanslagen en de invordering, hiermee verband houdend.

De hoogere opbrengst van den gedistilleerdaccijns is een gevolg van de op 7 April 1919 ingegane accijnsverhooging; die van den geslachtaccijns houdt verband met de intrekking van het slachtverbod.

Het ruimer vloeien van de zegelrechten zal wel voor een groot deel zijn toe te schrijven aan de met 1 Augustus jl. in werking getreden wet van 27 Juni 1919 (Staatsblad No. 432) tot wijziging der Zegelwet 1917 en aan eene verlevendiging van den effectenhandel, terwijl daarnaast kan worden gewezen op eene verscherping van het toezicht.

De stijging van de opbrengst van het registratierecht moet waarschijnlijk worden toegeschreven aan de meerdere overgangen van vast goed.

De meerdere opbrengst van de invoerrechten, het statistiekrecht en de loodsgelden vloeit voort uit eene verlevendiging van het internationale verkeer.

De meerdere opbrengst van het recht op de mijnen is toe te schrijven aan inhalen van den achterstand bij de aanslagen en de verhooging van het percentage van den aanslag.

Het trager vloeien van de inkomstenbelasting kan worden toegeschreven aan minder vlotte invordering.

De mindere opbrengst van den suikeraccijns houdt voornamelijk verband met een minder groot verbruik van suiker en suikerhoudende spijsen, nu weder andere voedingsmiddelen in voldoende mate aanwezig zijn.

De lagere opbrengst van den zoutaccijns is een gevolg van het verbruiken van de groote, gedurende den oorlog gevormde voorraden.

De mindere opbrengst van den bieraccijns hangt waarschijnlijk samen met moeilijkheden in den aanvoer van grondstoffen en minder verbruik van bier tengevolge van de prijsstijging.

Het lager bedrag, dat uit de domeinen werd verkregen, is te verklaren uit de omstandigheid, dat wgens het aandeel van den Staat in de zuivere opbrengst der domaniale steenkolenmijn in de afgelopen maand minder werd ontvangen dan in Augustus 1918.

ECONOMISCHE MAATREGELLEN IN INDIE.

(Ontleend aan het verslag van de Javasche Bank 1918/19.)¹⁾

„Het vinnigst deed zich deze stand van zaken gevoelen in het voornaamste stapelproduct, de suiker, waarvan de noteeringen tot voor alle fabrieken reeds verliesgevende prijzen waren teruggelopen. Toen de situatie in een crisis dreigde te onttaarden greep ten slotte Zijne Excellentie de Gouverneur-Generaal in en belegde op den 29en Juli 1918 eene bijeenkomst van producenten, exporteurs en de voornaamste financiers, waarop besloten werd belanghebbenden tot aaneensluiting te dwingen. Er werd eene Commissie van advies aangewezen, bestaande uit twee suikerproducenten en een exporteur, welke in opdracht kreeg ten aanzien van vergunningen tot uitvoer de Regeering van advies te dienen. In het algemeen zou haar advies slechts gunstig mogen luiden, wanneer aan de volgende voorwaarden was voldaan:

„1. Dat producent en exporteur waarborgen zouden geven, dat zij bereid waren toe te treden tot eene in Nederlandsch-Indië op te richten vereeniging van Javasuikerproducenten en exporteurs.

„2. Dat het product, waarvoor licentie gevraagd werd, minstens tot een door de advies-commissie vastgestelden minimumprijs door den producent moest worden verkocht.

„3. Dat de door een uitvoervergunning gedekte transacties tot den datum van inwerkingtreding der vereeniging zouden worden geacht te zijn verricht voor rekening der vereeniging en bij haar zouden worden ingebracht en verantwoord, uitgezonderd die transacties, waarvan ten genoegen van genoemde advies-commissie zou kunnen worden aangetoond, dat de onderwerpelijke suikers in handen gegeven of verkocht waren voor de inwerkingtreding van deze regeling.

„De voorwaarde sub 2 was de fundamenteele. Immers het doel was om ten spoedigste te geraken tot eene vereeniging, welke de belangen bij de realisatie van het product, zoo van de zijde der fabrikanten, als exporteurs omvatte, eenerzijds om paal en perk te stellen aan de onderlinge concurrentie en een verdere inzakkings van de markt te voorkomen, anderzijds om tegenover de georganiseerde inkoop van het buitenland eene verkooporganisatie te stellen en ten slotte om onder deskundige leiding tot juistere prijsverhoudingen te geraken, zoo ten aanzien van de waarde die de suiker tijdens den duur van den oorlog in het algemeen voor het buitenland heeft, als ten aanzien van elk der afzonderlijke buitenlandse markten.

„Onmiddellijk na de instelling der commissie en het vaststellen der minimumprijzen a f 7,25 voor superieur en f 6,25 voor 16 en hooger, liepen de suikernoteeringen, even te voren nog:

oogst 1917: Superieur	f 5,—
16 & h.	„ 4½
oogst 1918: Superieur	f 5½
16 & h.	„ 4¼
Muscovados	„ 4½
op tot: Superieur	f 7½
16 & h.	„ 6¼
Muscovados	„ 6,—

alles oogst 1918, met f 6⁷/₈ voor superieur van oogst 1917.

„Ten einde te voorkomen dat de oogst 1919 den verkoop van oogsten 1918 en 1917 zou hinderen, werden de minimumprijzen van oogst 1919 f 1,— a f 2,— hooger gesteld dan die van oogst 1918 en 1917.

„Later werd bepaald dat voorloopig voor het product ex oogst 1919 in het geheel geen licentie zou worden verstrekt.

„Naarmate de organisatie in het buitenland bekend werd, liepen de suikerprijzen gestadig op, zodat men reeds na eene week de minima kon verhoogen. Gedurende de voorbereiding der definitieve regeling, kwam uit Nederland het bericht dat men thans ook daar tot overeenstemming was gekomen. Den 9en Augustus 1918 had men te Amsterdam eene combinatie met den naam van Vereenigde Javasuiker Producenten opgericht. Men wilde in Nederland niet van eene in Indië gevestigde vereeniging weten. De Gouverneur-Generaal was ten slotte bereid de Nederlandsche organisatie te erkennen, mits hare zetel naar Nederlandsch-Indië werd overgebracht, daar Zijne Excellentie, en zulks terecht, van oordeel was, dat het niet aanging, eigenaren van suikerfabrieken in Indië door de Regeering te dwingen lid te worden eener in Nederland gevestigde vereeniging. De Vereenigde Javasuiker Producenten persisteerde evenwel bij hare weigering haren zetel naar Indië te verleggen. Deze houding leidde tot het onvermijdelijke gevolg, dat de Commissie van Advies voor de suiker den 22en October 1918 door de Regeering van hare taak werd ontheven en de aan de licenties te verbinden voorwaarden kwamen te vervallen.

„Ofschoon het dus ten slotte niet is gekomen tot de oprichting eener alhier gedachte in Nederlandsch-Indië gevestigde vereeniging van producenten en exporteurs, moet toch het standpunt door den Gouverneur-Generaal op de bovenbedoelde vergadering ingenomen, beschouwd worden als het baken, dat den verderen koers van het economische beleid heeft bepaald. De weg was daarmede ten duidelijkste aangegeven, men had kennis gemaakt met de machtsmiddelen der Regeering alsmede met de door Haar ten opzichte daarvan gehuldigde opvatting. Dit heeft zijn moreel effect niet gemist zooals bij latere gelegenheden duidelijk tot uiting kwam.

„De suikerprijzen liepen intusschen sedert gestadig op.

„De suikercultuur is dit jaar het onderwerp geweest van meer dan gewone belangstelling. Behalve de boven gerelateerde moeilijkheden hing haar de gedwongen inkrimping van het plantareaal boven het hoofd. Bovendien is, nadat de verhoudingen in de Europeesche cultures in de najaarszitting 1918 van den Volksraad ter sprake waren gebracht, van Regeeringswege eene Commissie ingesteld ten einde een onderzoek in te stellen naar de toestanden welke in de grootlandbouwnijverheid, in de eerste plaats in de suikerindustrie het overwicht hebben en Haar ter zake van voorlichting en advies te dienen.

„De inkrimping van het met suiker en tabak te beplanten areaal, het eerst in begin 1918 ter sprake gekomen mede onder den druk der toen minder goede vooruitzichten voor de suiker, welke gedachtenwisseling tot een vrijwillige inkrimping van den rietaanplant met 15 pCt. aanleiding gaf, kwam tegen het einde van dat jaar weder op het tapijt. De omstandigheden waren echter zeer verschillend; zooals het vorig verslag uiteenzette was toen eerder groot verlies dan voordeel voor producenten te verwachten uit een besteding van het areaal voor suikeraanplant. Suiker was toen slechts met verlies te verkoopen, terwijl de toestand van de suikermarkt einde 1918 en begin 1919 winsten deed verwachten zooals nog nimmer voorgekomen. Evenals de vorige maal, was het de vrees voor een mogelijk tekort aan voedingsmiddelen voor de Inlandsche bevolking, welke de Nederlandsch-Indische Regeering er toe bracht dit vraagstuk opnieuw onder de oogen te zien. Zooals te verwachten was, heeft deze aangelegenheid heel wat meer beweging veroorzaakt dan toen deze quaestie voor het eerst te berde werd gebracht.

„Het belang der voedselvoorziening is er een van de eerste orde en maakt in critieke tijden dan ook steeds de eerste zorg der Regeering uit. Naast de pogingen om de productie van voedingsgewassen in eigen land zooveel mogelijk aan te sporen, heeft de Regeering hare toevlucht ge-

¹⁾ Vervolg van pag. 842.

nomen tot eene verscheidenheid van maatregelen als verboden tot uitvoer, zoowel als invoer, bepalingen welke het vrije inter-gewestelijk vervoer van rijst niet meer toelieten, het stellen van maximumprijzen en het inbeslag nemen van voorraden, welke omvang van voorschriften dus op een algeheele controle en distributie van Regeeringswege neerkwam, waarmede de Afdeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel was belast.

„De door den Gouverneur-Generaal ingestelde Commissie, die de Regeering moest adviseeren in alle zaken verband houdende met een geregelden aanvoer van buitenlandsche rijst zoowel op Java als op de buitenbezittingen en met de distributie daarvan, werd in geen enkel geval gehoord, maar ook niet ontbonden.

„De genomen maatregelen hadden ongetwijfeld hunne nuttige zijde, maar het natuurlijk gevolg was een ontstemming bij de rijsthandelaren en een groote onverschilligheid ten aanzien van den rijsthandel in het algemeen, waartoe men zich niet meer voelt aangetrokken wanneer het vrije handelsverkeer zoo goed als onmogelijk wordt gemaakt. Van medewerking van de zijde der belanghebbenden bij den rijsthandel, welke van zeer groot nut zou zijn geweest, viel onder zulke omstandigheden natuurlijk niets te bespeuren. Men heeft zich, naar het voorkomt, met die verschillende verbodsbepalingen niet in alle opzichten op den juiste weg bewogen. Het is te hopen dat de Regeering, met het doel om de binnenlandsche productie zoo hoog mogelijk op te voeren, in grootere mate dan voorheen hare aandacht zal besteden aan de voortgezette bestudeering van het voedselvraagstuk, dat in een land als Nederlandsch-Indië, met het weelderig productievermogen van zijn bodem, en de groote uitgestrektheid zijner beschikbare gronden, eigenlijk geen vraagstuk moest zijn. Er zijn volgens deskundigen zeer groote complexen op de Buitenbezittingen en zelfs ook nog op Java aanwezig, welke voor den rijstbouw geschikt zijn of zouden kunnen worden gemaakt. Voorts moet den inlander geleerd worden meer uit zijn grond te halen. Proefnemingen hebben aangetoond dat een veel intensievere cultuur mogelijk is zonder gevaar van uitputting van den bodem. Middels doelmatige credietverleening door de kanalen van het volkscredietwezen zou men kunnen voorkomen dat de oogst ontijdig, namelijk onrijp, wordt verkocht. Wegenaanleg in minder toegankelijke oorden is het eenige middel om de periodiek optredende plaatselijke voedselnoodden te bezweren. Over het algemeen ware eene betere organisatie van den interlocalen rijsthandel gewenscht ten einde plaatselijke prijsverschillen tot minima te beperken, maar voor alles dient de handel niet aan banden te worden gelegd, wil men ten minste dat die zich vrij zal ontwikkelen. Voorts verdient het aanbeveling de inlandsche bevolking er toe te brengen haar dieet blijvend uit te breiden met andere voedingsstoffen dan rijst, b.v. maïs, een uitstekend voedingsmiddel, dat in zulke overvloedige hoeveelheden hier kan worden voortgebracht, om niet te spreken van andere als kedeleë, tapioca, sago, grondnoten enz.

„Het opvoeren van de rijstproductie ten koste van een georganiseerd en perfectioneerd bedrijf als de suikercultuur, welke in alle opzichten een groote bron is van ruime inkomsten voor de bevolking, de Europeesche gemeenschap en de Regeering, behoort slechts in het geval van allerhoogsten nood te worden overwogen. Dit klemt vooral in een periode van bloei met natuurlijk gevolg van een groot acres der zoeven bedoelde inkomsten, als de suiker thans doormaakt. De praktische waarde bovendien ten aanzien van de voedselvoorziening van een inkrimping van 25 pCt., zoals die in het laatst van 1918 opnieuw door de Regeering werd overwogen, ingegeven door de vrees dat de voorziening van uit Britsch-Indië wegens daar zelf heerschende voedselschaarschte zou worden stop gezet, welke inkrimping in de suikerindustrie een niet te onderschatten ontwrichting zou teweeg brengen, zou in wezen slechts van zeer geringe betekenis zijn.

„De meerdere hoeveelheid rijst welke op die wijze zou worden verkregen zou veel te onbeduidend zijn geweest, om een werkelijk tekort van eenig belang op bevredigende wijze te dekken.

„De bedreiging is echter nu van de baan. De Regeering heeft bekend gemaakt dat Zij, gelet op den ruimen polidjo-oogst, vooral van maïs, en de verwachtingen van een normalen rijstooogst, alsmede met het oog op de voorraden buitenlandsche rijst, waarover Zij beschikt, heeft afgezien van een gedwongen inkrimping van den aanplant van suikerriet en tabak. Overigens is Zij thans op groote schaal, bij het binnenkomen van den nieuwen oogst tot opkoop en opschuring van padie op verschillende centra overgegaan, met het doel, in komende tijden van voedselschaarschte, over een flinken voorraad te kunnen beschikken. Rijst in

dien ongepelden vorm opgeslagen, blijft namelijk bij doelmatige berging zeer geruimen tijd in goeden staat.

„Bij voortzetting van de bespreking der Europeesche cultures, vraagt de oprichting der Cultuur-Hulpbank thans in de eerste plaats de aandacht.

„Het is steeds gedurende den oorlog van het grootste belang geweest, dat geen storing zou plaats grijpen in eenig cultuurbedrijf in Nederlandsch-Indië, ten einde te voorkomen, dat door het stopzetten van cultures, aan de bevolking de gelegenheid zou komen te ontvallen, hun arbeid in geld om te zetten en mogelijke onlusten wegens het verloop van volk zouden kunnen worden veroorzaakt. Daartoe was in de eerste plaats noodig, aan de cultures de zekerheid te verschaffen, dat de verkoop van het product tot minstens kostprijs zou kunnen plaats hebben. Vrijwel gedurende den ganschen oorlog konden de producten van Nederlandsch-Indische bodem, zij het dan ook in het algemeen in steeds afnemende mate en met uitsluiting van enkele van minder belang, tot loonende prijzen verkocht worden. Toen echter ongeveer in het midden van 1918 daarin een merkbare kentering intrad en de verkoop veel minder vlot verliep dan te voren, daalden de prijzen, zooals reeds eerder opgemerkt, tot een zoodanig bedenkelijk peil, dat het gevaar ontstond dat eerlang verscheidene ondernemingen haar bedrijf zouden moeten staken, indien niet op een of andere wijze financiële hulp kon worden geboden. Een plan van valorisatie van alle Indische producten, hetzij door de Regeering, hetzij door de gezamenlijke banken, kon, als onuitvoerbaar, niet ter hand worden genomen. De oplossing der situatie werd echter verkregen door de oprichting van eene Cultuur-Hulpbank, waartoe op eene vergadering ten Kantore van de Javasche Bank op 19 September 1918 werd besloten. Hiermede kwam een reeds in het begin van den oorlog door de Directie der Javasche Bank in overweging genomen plan tot uitvoering. Toen reeds was bij haar de mogelijkheid voorzien dat verschillende hier te lande werkende cultuurondernemingen voor de voortzetting van haar bedrijf financiële steun zouden behoeven, dien zij van de bestaande credietorganisaties niet, of slechts onder bezwarende voorwaarden zouden kunnen verkrijgen. De Javasche Bank zag toen in, dat het verlenen van dien steun hoofdzakelijk op hare schouders zou komen te rusten en meende dat het aan een goeden gang van zaken bevorderlijk zou zijn, wanneer de credietverleening niet direct aan de producenten zou geschieden, maar aan een door die producenten onder hunne gezamenlijke aansprakelijkheid op te richten cultuurbank, die de voorschotten aan de diverse ondernemingen zou regelen en de daarvoor benodigde middelen door discontoeering van promessen of beleening van producten bij de Javasche Bank zou opnemen. Toen de handel in producten zich betrekkelijk spoedig na het uitbreken van den oorlog begon te herstellen en de cultuurondernemingen, zonder al te veel moeite, een afzet voor hare producten bleven vinden, werd de behoefte aan een dergelijke organisatie minder gevoeld en bestond voor eene nadere uitwerking van het plan geen aanleiding. Sedert de omstandigheden ten aanzien van den afzet der koloniale producten echter zooveel ongunstiger waren geworden, dat bij een voortduren der bestaande moeilijkheden voor vele cultuurondernemingen inderdaad een noodtoestand dreigde te ontstaan, (immers de marktprijs van verschillende producten daalde tot beneden kostprijs) werd bij de besprekingen over de middelen ter voorkoming van dien noodtoestand het vroegere plan weder op den voorgrond gebracht, met het gevolg dat de wenschelijkheid van de oprichting eener hulpbank ten slotte algemeen werd ingezien. Van den aanvang af werd door de Javasche Bank daarenboven de wenschelijkheid betoogd dat met die oprichting moest samen gaan, of liever daarvan een onafscheidelijk onderdeel moest vormen, eene algeheele samenwerking van alle belanghebbenden door middel van een of meer producentenverenigingen, die de macht zouden hebben de prijzen van bepaalde producten vast te stellen en te doen handhaven en de Regeering verder zouden adviseeren omtrent de in verband daarmede eventueel te treffen Regeeringsmaatregelen. Die samenwerking werd eindelijk verkregen.

„Weliswaar was het bedrag waarvoor op de constitueerende vergadering door belanghebbenden voorloopig werd deelgenomen niet groot te noemen, doch zulks was geen bezwaar om de organisatie al vast tot stand te brengen.

„De Cultuur-Hulpbank zou aan elke onderneming, die zich daartoe zou aanmelden, tot kostprijs voorschot op het product geven. Ten aanzien van dien kostprijs zou zij geadviseerd worden door de te organiseren producentenverenigingen, terwijl deze verenigingen, in overleg met de Cultuur-Hulpbank minimumprijzen zouden vaststellen en adviezen voor uitvoerlicenties aan de Regeering zouden uitbrengen, ten einde uitvoer van producten, die eventueel beneden

de minimumprijzen zouden worden verkocht, te voorkomen en aldus alle producenten te dwingen om mede te werken tot de maatregelen, die in het algemeen belang zouden moeten worden genomen. De Cultuur-Hulpbank zou op de boven reeds aangegeven wijze voor hare middelen terugvallen op de Javasche Bank, die zich bereid verklaarde hare credietmiddelen, voor zooverre hare positie zulks zou gedoogen, ter beschikking te stellen van de nieuwe organisatie en daarvoor slechts een zeer matige rente te berekenen, mits de Regeering de vergoeding van eventuele verliezen door de Javasche Bank uit dien hoofde te lijden, zou garandeeren. De goedkeuring der Regeering van de Statuten der Cultuur-Hulpbank werd verkregen, terwijl de Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel tot President der Instelling werd benoemd.

„Hiermede was de organisatie tot stand gekomen, waardoor alle vrees, dat de cultures in Nederlandsch-Indië eventueel met stopzettingen zouden kunnen worden bedreigd, was geweken. De prijsstijging van producten, die als het ware onmiddellijk na het oprichten van de Cultuur-Hulpbank en de voorbereiding der daarmede samenhangende neven-organisaties, was ingetreden, hield aan, omdat de zekerheid was verkregen, dat geen der producenten te eenigertijd gedwongen zou kunnen worden om zijn product tot elken prijs te verkoopen.

„In Nederland in het bijzonder is ook aan deze rustbrengende factor onvoldoende waarde toegekend.

„Als gevolg der na het sluiten van den wapenstilstand ingetreden sterke rijzing die alle producten op eene waarde bracht ver boven de productiekosten, is het ten slotte niet noodig geweest dat de Cultuur-Hulpbank in werking trad. Niettemin is het goed geweest, dat de organisatie voor Nederlandsch-Indië is ontstaan.

„De gedachten der belanghebbenden bij de diverse cultures richtten zich sedert op het tot stand brengen van de noodige vereenigingen van producenten van koffie, thee, rubber en cacao.”

De Webb-wet in werking. — Reeds herhaaldelijk hebben wij ons in dit tijdschrift met dit stuk van Amerikaansche wetgeving bezig gehouden, dat bedoeld is zonder in conflict met de in de Unie bestaande wetgeving te komen, toch den Amerikaanschen exporteurs de gelegenheid te openen zich zoo sterk mogelijk te maken voor den handelsstrijd buiten de Unie. Den tekst van deze wet vindt men opgenomen op pag. 1010 van jaargang 1918.

Het kan geen verwondering wekken, dat de Webb-wet bijzonder de aandacht getrokken heeft. Zoals het „Journal of Political Economy” in de Juli-aflering schrijft, kan van deze wet gezegd worden, dat, de tijdelijke oorlogswetgeving terzijde gelaten, zij het belangrijkste stuk van wetgeving is, door het Congres in de oorlogsjaren aangenomen ter behartiging van de belangen van den Amerikaanschen exporthandel. Tezamen met de Federal Reserve Act en de wet, die de War Finance Corporation de mogelijkheid opent exportcredieten te verlenen ¹⁾, acht William Notz, die de schrijver is van het artikel, waaraan wij hier een en ander zullen ontleenen, hiermede belangrijke stappen gedaan op den weg eener welbewuste Amerikaansche handelspolitiek.

Met de Webb-wet is de eerste regeling geschapen, waarbij handelsvereenigingen tot verplichte registratie gedwongen worden en een zekere mate van toezicht door een regeeringsbureau vereischt wordt op de handelingen van zoodanige combinaties. De Webb-wet werkt thans ruim een jaar, zij werd aangenomen den 10en April 1918. De tijd is nog te kort om eenige grondige conclusies ten aanzien harer werking te trekken, maar niettemin is het mogelijk enkele algemeene mededeelingen ter zake te doen. Volgens Section V der wet moest iedere vereeniging, welke, toen de wet van kracht werd, uitsluitend geïnteresseerd was bij den exporthandel, zoowel als iedere vereeniging, die na het aannemen van de wet opgericht zou worden; op straffe van veroordeeling, ingeval het niet geschiedde, eenige verklaringen bij de Federal Trade Commission afleggen. Deze schriftelijke verklaringen moeten inhouden de plaats van vesti-

ging, de namen van bedrijfsleiders en aandeelhouders of leden, en bij geval van een corporatie een afschrift van de statuten — ingeval de vereeniging geïncorporeerd is een afschrift van het vereenigingscontract. Tot op heden zijn 91 vereenigingen met 807 aandeelhouders of leden ingeschreven bij de Federal Trade Commission. Deze leden zijn veelal zelven vereenigingen van exporteurs, die wederom een groot aantal aangeslotenen tellen, zoodat feitelijk het aantal individuele handelsondernemingen, dat onder het toezicht van de wet valt, veel grooter is en door den schrijver op rond een 1000-tal geschat wordt.

Men vindt de export-organisaties in de meest verscheiden industrieën, hetgeen tot uitdrukking komt in het navolgend lijstje van producten, die de vereenigingen opgaven uit te voeren: bunkercolen, ingelegde vruchten, chemicaliën, spelden, gecondenseerde melk, koper, elastisch en niet-elastisch band, meststoffen, vlas, ijzerwaren, huiden, ijzer- en staalproducten, latten, locomotieven en onderdeelen, timmerhout, vleesch, gietvormen, kantoorinrichtingen, fosfaat, gips, spanten, zijde, zeep, talk, eetbare oliën en wol. De schrijver wijst er op, dat ook door de Canadeesche Trade Commission met aandrang coöperatie bij den export aangemoedigd wordt en dat in Japan export-combinaties door de regeering geldelijk ondersteund worden.

Wat de organisatie der Amerikaansche export-associaties betreft, kan men twee typen onderscheiden. Bij het eerste type worden de exportafdeelingen der aangesloten ondernemingen vereenigd in een speciaal daarvoor gevestigd bureau. Zulks is bijv. geschied bij de „Consolidated Steel Corporation”, welke fungeert als exportafdeeling voor de tien daarin vereenigde staalfabrieken. De geheele uitvoerhandel van de leden wordt door het kantoor van de C.S.C. gedreven, hetwelk basisprijzen vaststelt, waartegen de leden de hun toegewezen aandeelen moeten leveren. Bij het tweede type is de organisatie minder ver doorgevoerd. De leden blijven onafhankelijker. Weliswaar verplichten de leden zich hun geheelen export volgens de regelen van de associatie op de markt te brengen, maar zij handhaven hun eigen buitenland-sche verkoopsorganisatie en verkoopen direct aan hun buitenlandsche klanten. Dit type vindt men bijv. veraanschouwelijkt in de „Copper Export Association, Inc.”, ook de „Textile Alliance Export-Association” werkt op deze wijze. Zij fungeert als het ware als makelaar voor inkoophuizen en kooplieden, waarmede zij veelal in contractueele relaties treedt. Deze vaste afnemers zijn verplicht een zeker bedrag preferent kapitaal der associatie te nemen.

Van het grootste belang bij de regeling der export-associaties is de quaestie van toewijzing der orders of welk deel der gemeenschappelijke zaken ieder lid zal uitvoeren. Op deze klip zijn de meeste kartels en combinaties, die geen levenskracht vertoonden, gestrand. De schrijver behandelt het corporatieformulier van „The American Export Lumber Corporation”, welke een zeer merkwaardige regeling getroffen heeft. Elk lid is bevoegd een bod te doen voor elke buitenlandsche order of gedeelte er van. Elk lid, welks inschrijving gelijk is of lager dan de prijs, na vermindering der commissie voor de corporatie en haar onkosten, waartegen het exportbureau de zaak kan afsluiten, heeft recht om deel te nemen in de opdracht, in de mate, te bepalen door de uitvoerende commissie. Daarbij wordt rekening gehouden met de speciale omstandigheden, o.a. ligging en zekerheid voor uitvoering, welke de onderscheidene ondernemingen kunnen doen gelden. Op deze wijze zijn aan de corporatie alle voordeelen van streng concurreerende mededinging verzekerd, inzonderheid het kunnen werken met zoo gunstig mogelijke prijzen en bovendien wordt teleurstelling, met alle nadeelige gevolgen van dien, onder de leden onderling voorkomen. Een deelnemer, die een laag bod doet voor een con-

¹⁾ Zie pag. 600.

tract, dat tegen hoogen prijs werd afgesloten, geniet dus ruimer winst dan zij, wier biedingen den contractprijs dichter naderden.

De Federal Trade Commission heeft reeds in één geval een klacht ingediend tegen een onderneming, die naar haar gevoelen misbruik had gemaakt van de tegemoetkomende bepalingen. De klacht gold „Nestle's Food Company, Inc.", die er van beschuldigd wordt, ten einde haar producten in Mexico beter ingang te doen vinden, hare busjes melk met etiketten te hebben voorzien, welke deden gelooven, dat de inhoud in Europa bereid was, terwijl zulks in de Vereenigde Staten geschiedde. De uitspraak in deze wordt door den schrijver nog niet vermeld.

REGEERINGSMAATREGELEN OP HANDELSGEBIED.

Woningtelling. In het Staatsblad No. 540 is afgekondigd het K. B. van 14 Augustus 1919, tot wijziging van het K. B. van 3 Juli 1919, Stbl. No. 465, tot het aanwijzen van gemeenten, waar een woningtelling zal worden gehouden als bedoeld bij art. 7 der Woningnoodwet (Stbl. No. 379 van 1918) en tot het stellen van nadere voorschriften dienaangaande.

Prijzen kleeien. De Minister van Landbouw heeft een schrijven gericht tot het Bestuur van den Landelijken Bond van Confectiefabrikanten inzake prijsverhoging van kleeien; bij onredelijke verhoging wordt bedreigd met streng ingrijpen van regeeringswege.

Nijverheidsraad. In ons nummer 160 maakten wij melding van de instelling van een Nijverheidsraad. Bij Kon. besluit is thans deze Raad erkend en zijn eenige bepalingen omtrent taak, samenstelling en werkwijze vastgesteld. Als taak van den Nijverheidsraad wordt omschreven aangelegenheden van commercieel-economische of technische aard, welke voor de Nederlandsche nijverheid van algemeen belang zijn, te behandelen en daaromtrent overleg te plegen met of voorstellen te doen aan de ter zake bevoegde ministers en verder zoodanige colleges, autoriteiten en ambtenaren, als daarvoor al naar gelang van den aard van het onderwerp in aanmerking komen. De Raad staat ter beschikking van de Ministers om dezen omtrent nijverheidsaangelegenheden van advies te dienen.

Middenstandsraad. Tegelijkertijd is bij Kon. besluit bevestigd de voorloopige organisatie van een Middenstandsraad en deze Raad erkend.

Uitvoer van kaas. Een nieuwe regeling is getroffen, volgens welke consumenten zullen kunnen worden verleend tot uitvoer van kaas aan ingeschreven exporteurs, die zich verplichten tot 1 Mei 1920 zooveel melk en kaas ter voorziening in de binnenlandsche behoefte beschikbaar te stellen en af te leveren als door den Minister van Landbouw zal worden bepaald.

Duitsche koloniën. Het ligt in het voornemen der Fransche regeering om de belangen van onderdanen van neutrale landen, geïnteresseerd bij Duitsche maatschappijen in de voormalige Duitsche koloniën, op denzelfden voet te behandelen als die van Fransche onderdanen. Maatschappijen, waarvan het meerendeel der aandelen in Duitsche handen zijn, zullen geliquideerd worden. Belanghebbenden h.t.l. wordt in overweging gegeven opgave hunner belangen bij dergelijke Duitsche maatschappijen in te dienen bij de Directie van Economische Zaken van het Departement van Buitenlandsche Zaken.

Staatscommissie herziening burgerlijke wetgeving. Bij Kon. besluit van 13 September is een Staatscommissie ingesteld, teneinde in het belang eener goede rechtsbedeeling te geraken tot wegneming van onjuistheden en aanvulling van leemten, waarvan in en door de practijk algemeen

erkend wordt, dat zij als zoodanig voorkomen in de Nederlandsche Burgerlijke wetgeving.

Melk in brood. Aan de burgemeesters heeft de Minister verzocht streng de hand te houden aan het verbod tot verwerken van melk in brood.

MAANDCIJFERS.

OVERZICHT DER RIJKSMIDDELEN. (In Guldens).

	Aug. 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeen- komstige periode 1918
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	806.759	12.520.362	12.147.406
Personeele belasting ..	1.515.864	7.153.816	7.209.663
Inkomstenbelasting ..	4.285.892	36.040.223	42.431.261
Dividend- en tantième- belasting	1.415.088	4.014.604	—
Vermogensbelasting ..	205.963	4.670.929	2.620.305
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	3.848.883	24.588.714	27.545.662
Wijn	24.264	585.732	875.655
Gedistilleerd	3.844.676	21.191.354	13.408.680
Zout	134.023	900.310	1.967.250
Bier	85.758	597.088	776.303
Geslacht	1.267.742	8.593.873	6.851.621
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrechten	2.134.600 ²⁾	12.351.370 ³⁾	8.612.548
Registratierechten	3.162.358	20.810.590	16.794.688
Successierechten	2.934.405	20.862.143	15.693.889
<i>Invoerrechten</i>	2.423.060	17.120.005	5.346.214
<i>Gouden en zilveren werken</i>			
Belasting	74.995	568.667	507.808
Essaailoon	75	561	543
Statistiekrecht	353.384	2.731.788	685.614
<i>Mijnen</i>	223.573	484.729	—
<i>Domeinen</i>	579.316	2.479.774	2.153.182
<i>Staatsloterij</i>	24.338	439.353	438.222
<i>Jacht en visscherij</i>	41.373	243.924	248.269
<i>Loodsgelden</i>	101.842	714.870	126.579
Totaal	29.488.231	199.664.779	166.441.362

OPCENTEN VOOR HET LEENINGFONDS 1914.

	Aug. 1919	Sedert 1 Januari 1919	Overeen- komstige periode 1918
<i>Directe belastingen.</i>			
Grondbelasting	161.418	2.507.753	2.434.006
Personeele belasting ..	258.149	1.270.904	1.338.828
Inkomstenbelasting ..	2.045.604	15.786.267	16.286.000
Vermogensbelasting ..	80.284	1.863.467	975.962
Dividend- en tantième- belasting ⁴⁾	466.979	1.324.819	—
<i>Accijnzen.</i>			
Suiker	769.777	4.917.743	5.509.133
Wijn	4.853	117.146	175.131
Gedist. (binn.-en buitl.)	384.468	2.119.135	1.340.868
<i>Indirecte belastingen.</i>			
Zegelrecht van buitl. eff.	33.696	453.358	359.552
Registratierechten	5	251	3.734
Totaal	4.205.232	30.360.849	28.423.214

BELASTINGEN IN VERBAND MET DE BUITEN- GEWONE OMSTANDIGHEDEN.

	Aug. 1919	Sedert 1 Januari 1919
Oorlogswinstbelasting	12.730.303	124.507.571
Verdedigingsbelasting Ia	199.789	4.689.974
Verdedigingsbelasting Ib	1.244.468	18.268.781
Verdedigingsbelasting II	3.465.154	23.349.552
	17.639.714	170.815.878

¹⁾ Hieronder begrepen f 761.042 wegens zegelrecht van nota's van makelaars en commissonnairs in effecten, enz. (Beursbelasting). ²⁾ idem f 3.454.328. ³⁾ idem f 1.296.572. ⁴⁾ De opcenten, welke ten behoeve van het Leeningfonds op deze belasting worden geheven, zijn over de vorige maanden ten onrechte niet opgenomen. Gedurende die maanden bedroegen deze opcenten f 857.840.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

	27 September 1919	20 Juli 1914
Ned. Bank	Disc. Wissels. 4 1/2 sedert 1 Juli '15	3 1/2 sedert 23 Mrt. '14
Bel. Binn. Eff.	4 1/2 " 1 " '15	4 " 23 " '14
Vrsch. in R.C.	5 1/2 " 19 Aug. '14	5 " 23 " '14
Bank van Engeland	5 " 5 Apr. '17	3 " 29 Jan. '14
Duitsche Rijksbank	5 " 23 Dec. '14	4 " 5 Febr. '14
Bank van Frankrijk	5 " 21 Aug. '14	3 1/2 " 29 Jan. '14
Oostenr. Hong. Bk.	5 " 12 Apr. '15	4 " 12 Mrt. '14
Nat. Bank v. Denem.	5 1/2 " 4 Jan. '19	5 " 6 Febr. '14
Zweedsche Rijksbk.	6 " 13 Juni '19	4 1/2 " 6 " '14
Bank v. Noorwegen	5 1/2 " 11 Mei '19	4 1/2 " 11 " '14
Zwitsersche Nat. Bk.	5 " 21 Aug. '19	3 1/2 " 19 " '14
Belgische Nat. Bk.	4 " 12 Juni '19	4 " 30 Jan. '14
Bank van Spanje ..	4 " 22 Mrt. '17	4 1/2 " 24 Sept. '03
Bank van Italië ..	5 " 10 Jan. '18	5 " 9 Mei '14
Feder. Res. Bk. N.Y.	3 1/2 - 4 1/2	—
Javasche Bank	3 1/2 " 1 Aug. '09	3 1/2 " 1 Aug. '09

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie				
27 Sept. '19	3 5/8 - 3/4	4	3 5/8 1)	4 - 5/8	—	7 1/2 - 8 1)
22-27 S. '19	3 5/8 - 4	4 - 5 1/2	3 5/8 - 7/8	4 - 5/8	—	5 1/2 - 8
15-20 S. '19	3 5/8 - 3/4	3 1/2 - 5	3 3/4	4 - 5/8	—	3 1/2 - 5 1/2
7-13 S. '19	3 5/8 - 7/8	3-4	3 5/8 - 3/4	4 - 5/8	—	5 - 6 1/2
23-28 S. '18	2 7/8 - 3	2 1/2 - 3 1/2	3 1/2 3/2	4 - 5/8	—	5 3/4 - 6
24-29 S. '17	1 3/8 - 3/4	2 1/4 - 3/4	4 3/8 3/2 - 3/2	4 - 5/8	—	2-6
20-24 Juli '14	3 1/2 - 3/8	2 1/4 - 3/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Noteering van 26 September. 2) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 3/4 - 7/8 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was aanvankelijk sterk aangeboden; aan het einde der week trad echter een niet onaanzienlijke verbetering in. Dollars waren daarentegen doorlopend aangeboden en werden heden zelfs voor ca. 2.61 verhandeld. De algemeene verwachting, dat de dollarkoers nog beduidend zou stijgen, is tot nu toe niet uitgekomen. Het hoogst bereikte punt was ca. 2.71, zoodat een niet onaanzienlijke vermindering van het agio is ingetreden. Francs, zoowel Belgische als Fransche, waren deze week zeer gezocht. Er bestond een groote vraag uit Rijnland, waaraan slechts moeilijk en tot oplopende koersen kon worden voldaan. Marken waren buitengewoon vast. In veertien dagen tijd is de koers nu met 50 pCt. verbeterd. Slot heden 12.30 na 12.55. In neutrale wissels slechts weinig handel met aanbod voor Zwitserland, dat van 48.25 tot 47.75 terugliep. Batavia ook deze week weder vaster 101 3/4 à 102 1/4.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen	Parijs	Berlijn	Weenen	Brussel	New York
22 Sept. 1919..	11.20	30.45	11.20	4.30	30.50	2.69
23 " 1919..	11.18	30.50	10.70	4.—	30.45	2.69 1/2
24 " 1919..	11.16 1/2	31.20	11.70	4.25	30.65	2.69 1/4
25 " 1919..	11.16 3/4	31.45	11.15	4.20	30.90	2.68 1/4
26 " 1919..	11.21 1/2	32.25	11.40	4.15	31.75	2.66 1/2
27 " 1919..	11.24	33.25	11.90	4.25	—	—
Laagste d. w. 1)	11.15 1/2	30.30	10.30	4.—	30.50	2.64
Hoogste " " 1)	11.25	33.25	12.—	4.50	33.—	2.69 3/4
19 Sept. 1919..	11.18 1/2	31.90 2)	10.15 2)	4.20 2)	30.60	2.68 3/4
12 " 1919..	11.18 3)	31.30 3)	9.77 3)	4.— 3)	31.67 1/2	2.69 1/2
Muntpariteit..	12.10 3)	48.—	59.26	50.41	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.
1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 20 September.
3) idem van 13 September.

Data	Stock-holm	Kopen-hagen	Chris-tiania	Zwitser-land	Spanje	Batavia
22 Sept. 1919	65.25	58.—	62.—	48.—	50.75	101 3/4 / 102 1/4
23 " 1919	65.10	58.—	62.—	48.—	50.70	101 3/4 / 102 1/4
24 " 1919	65.25	58.—	62.—	48.—	50.50	101 3/4 / 102 1/4
25 " 1919	65.40	58.10	62.—	48.—	50.50	101 3/4 / 102 1/4
26 " 1919	65.75	58.25	62.10	47.90	50.60	101 3/4 / 102 1/4
27 " 1919	66.—	58.25	62.20	47.75	50.50	101 3/4 / 102 1/4
L'ste d. w. 1)	65.—	57.80	61.75	47.65	50.25	101 3/4
H'ste " " 1)	66.—	58.40	62.60	48.30	50.75	102 1/4
20 Sept. 1919	66.10	58.30	63.10	48.20	50.50	100 3/4 / 101 1/4
13 " 1919	65.70	59.90	61.50	47.90	51.10	100 1/2 / 100 3/4
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Londen	Zicht Parijs	Zicht Berlijn	Zicht Amsterd.
27 Sept. 1919	4.26.—	8.07	nom.	37 1/4 1)
Laagste d. week..	4.16.50	8.07	nom.	37 1/4
Hoogste " " ..	4.26.—	8.80	nom.	37 1/4
20 Sept. 1919	4.16.—	8.94	nom.	37 1/8
13 " 1919	4.17.75	8.61	nom.	37 1/8
Muntpariteit....	4.86.67	5.18 1/4	95 1/4	40 3/16

1) Noteering van 24 September.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	13 Sept. 1919	20 Sept. 1919	Tijdperk 22-27 Sept. 1919		27 Sept. 1919
				Laagste	Hoogste	
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 13/32	97 13/32	97 3/8	97 13/32	97 3/8
*B. Aires 1)	d.p.gd.pes.	55 1/2	55 3/8	54	55 7/8	54 3/8
Calcutta ...	sh/d.p.rup.	1/10 3/4	2/0 3/4	2	2/0 1/4	2/0 3/4
Hongkong ..	id. p. \$	4/0 3/4	4/1 3/4	4/2	4/2 1/4	4/2 1/4
Lissabon	d. p. escudo	26 3/4	26 3/4	26	27	26 1/4
Madrid	Peset. p. £	21.88	22.06	21.90	22.15	21.99
*Montevideo 1	d.p.peso	57 3/4	57 3/8	57	58	57 1/4
Montreal....	\$ per £	4.30 1/2	4.30 3/8	4.30	4.41	4.40 1/2
*R.d.Janeiro.	d.p.milr.	14 5/8	14 3/32	14 3/8	14 11/16	14 21/16
Rome	Lires p. £	40.75	41.38	41.10	41.45	41.13
Shanghai ..	sh/d.p.tael	6	6/1	6/2	6/3	6/3
Singapore ..	id. p. \$	2/4 7/32	2/4 9/32	2/4 5/32	2/4 3/8	2/4 9/32
*Valparaiso..	d.p.pap.p.	11 13/32	11 9/16	11 3/8	11 9/16	11 9/16
Yokohama ..	sh/d.p.yen	2/5	2/5 1/8	2/4 1/8	2/5 1/4	2/4 3/8

* Koersen van den dag voorafgaande aan de data in het hoofd vermeld.
1) Telegrafisch transfert.

GOUD EN ZILVER.

Sedert 29 Juli 1916 worden de dagelijksche ontvangsten en onttrekkingen van goud door de Bank van Engeland tijdelijk niet bekend gemaakt.

NOTEERING VAN ZILVER.

	Noteering te Londen	te New York
27 Sept. 1919.....	63 3/8 1)	118 3/8
20 " 1919.....	62	114 1/2
13 " 1919.....	60 3/4 2)	112 7/8
6 " 1919.....	61 3)	111 3/4
28 Sept. 1918.....	49 1/2	101 1/8
29 Sept. 1917.....	49	96 3/8
20 Juli 1914.....	24 13/16	54 1/8

1) Noteering van 26 September. 2) id. van 12 September.
3) idem van 5 September.

N. U. M.

Weekstaat der Nederlandsche Uitvoermaatschappij.
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Bankiers	Buitent. Schat-kistbilj.	Debet Diverse reken. 1)	5 pCt. Schuld-brieven	Credit Diverse reken. 1)
25 Sept. 1919..	3.031	58.650	1.364	17.164	42.908
18 " 1919..	2.791	58.650	1.384	17.164	42.515
11 " 1919..	2.208	58.650	1.335	17.164	42.378
5 " 1919..	1.916	58.650	1.322	17.164	42.128
26 Sept. 1918..	3.573	49.600	63.900	14.470	90.255

1) Beide rekeningen omvatten, behalve garantiewissels in portefeuille tot het bedrag der buitent. schat-kistbiljetten, in hoofdzaak garantiewissels in depôt bij de Ned. Bank.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 27 Sept. 1919.

Activa.		
Binnenl. Wis-	H.-bk. f	90.160.777,96
sels, Prom.,	B.-bk. „	1.057.520,64
enz. in disc.	Ag.sch. „	32.454.313,10 1/2
		f 123.672.611,70 1/2
Papier o. h. Buitentl. in		
disconto		—
Idem eigen portef.	f	47.390.174,—
Af: Verkocht maar voor		
de bk. nog niet afgel. „		—
		„ 47.390.174,—
Beleeningen		
incl. vrsch.	H.-bk. f	133.052.371,93
in rek.-crt.	B.-bk. „	12.309.255,26
op onderp.	Ag.sch. „	71.217.658,65 1/2
		f 216.579.285,84 1/2
Op Effecten	f	211.332.185,84 1/2
Op Goederen en Spec. „		5.247.100,—
		„ 216.579.285,84 1/2
Voorschotten a. h. Rijk		„ 14.471.121,07 1/2
Munt en Muntmateriaal		
Munt, Goud	f	56.511.425,—
Muntmat., Goud ..		„ 575.251.784,76 1/2
		f 631.763.209,76 1/2
Munt, Zilver, enz. „		„ 5.008.273,84 1/2
Muntmat., Zilver ..		—
		„ 636.771.483,61
Effecten		
Bel. v. h. Res.fonds.	f	4.533.617,50
id. van 1/8 v. h. kapit. „		„ 3.954.645,87 1/2
		„ 8.488.263,37 1/2
Geb. en Meub. der Bank		„ 3.312.000,—
Diverse rekeningen		„ 49.393.344,70
		f 1.100.078.284,31

Passiva.		
Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefonds		„ 5.000.000,—
Bankbiljetten in omloop		„ 1.000.137.720,—
Bankassigatiën in omloop		„ 1.659.543,76
Rekening-Courant saldo's:		
Van het Rijk	f	—
Van anderen		„ 65.033.281,93
		„ 65.033.281,93
Diverse rekeningen		„ 8.247.738,62
		f 1.100.078.284,31
Beschikbaar metaalsaldo	f	422.638.553,71 1/2
Op de basis van 2/3 metaaldekking		„ 209.272.444,57 1/2
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop		
dan waartoe de Bank gerechtigd is ..		„ 2.113.192.765,—

Verschillen met den vorigen weekstaat:

	Meer	Minder
Disconto's		7.254.028,24
Buitenlandsche wissels		69.744,—
Beleeningen	5.111.397,84	
Goud	72.907,66	
Zilver	102.918,87 1/2	
Bankbiljetten	10.579.260,—	
Rart. Rek.-Crt. saldo's		11.665.831,67

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschbare schulden
27 Sept. 1919	631.763	5.008	1.000.138	66.693
20 „ 1919	631.690	4.905	989.558	78.479
13 „ 1919	631.577	5.830	995.715	82.014
6 „ 1919	631.587	5.801	1.003.950	66.211
30 Aug. 1919	635.593	5.823	1.002.879	72.730
23 „ 1919	638.640	5.868	987.544	66.650
16 „ 1919	646.533	5.792	996.647	79.149
9 „ 1919	646.533	5.822	1.004.122	76.992
2 „ 1919	646.539	6.089	1.022.892	66.751
26 Juli 1919	651.403	6.417	1.003.290	70.823
19 „ 1919	651.403	6.635	1.010.346	70.147
12 „ 1919	652.622	6.982	1.015.918	66.429
5 „ 1919	657.716	7.507	1.024.922	59.968
28 Sept. 1918	708.708	8.042	971.557	65.637
29 Sept. 1917	675.916	7.264	808.812	70.458
25 Juli 1914	162.114	8.228	310.437	6.198

Data	Disconto's		Beleeningen	Beschikbaar Metaalsaldo	Dektings-percentage
	Totaal	Hieraan Schaalkist-promessen rechtstreeks			
27 Sept. 1919	123.673	61.000	216.579	422.639	60
20 „ 1919	130.927	65.000	211.468	422.222	60
13 „ 1919	136.139	65.000	213.829	421.095	59
6 „ 1919	122.819	50.000	220.151	422.589	60
30 Aug. 1919	111.649	47.000	236.647	425.494	60
23 „ 1919	86.755	28.000	240.259	432.844	61
16 „ 1919	101.330	40.000	234.006	436.277	61
9 „ 1919	107.751	52.000	234.038	435.244	60
2 „ 1919	119.252	65.500	239.220	433.810	60
26 Juli 1919	112.536	66.500	208.158	442.070	61
19 „ 1919	113.747	61.000	208.275	441.012	61
12 „ 1919	117.136	59.000	210.762	442.197	61
5 „ 1919	113.156	59.000	217.128	447.269	61
28 Sept. 1918	117.418	98.000	112.782	508.671	69
29 Sept. 1917	57.628	47.000	72.055	506.310	78
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	43.521 1)	54

1) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

Uit de bekendmaking van den Minister van Financiën blijkt, dat uitstonden op:

	20 Sept. 1919	27 Sept. 1919
Aan schatkistpromessen	f 389.320.000,—	f 396.320.000,—
waarvan rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatst „	65.000.000,—	61.000.000,—
Aan schatkistbiljetten	84.361.000,—	84.361.000,—
Aan zilverbons	40.267.556,50	40.097.079,—

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Naast de per mail ontvangen gegevens worden de telegrafisch bekend geworden totaalcijfers der obligo's en uitzettingen en het beschikbaar metaalsaldo van latere data opgenomen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opschb. schulden
13 Sept. 1919	***	***		381.500
6 „ 1919	***	***		383.000
30 Aug. 1919	***	***		387.500
5 Aug. 1919	142.286	4.726	256.933	87.580
26 Juli 1919	142.281	5.104	253.364	88.055
19 „ 1919	135.722	5.510	250.676	88.630
12 „ 1919	136.047	5.433	250.360	90.264
14 Sept. 1918	101.077	13.399	183.701	70.065
15 Sept. 1917	83.373	17.242	175.541	57.267
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalbaar	Beleeningen	Diverse rekeningen 1)	Beschikbaar metaalsaldo	Dektings-percentage
13 Sept. 1919		224.000		***	106.750	***
6 „ 1919		226.000		***	106.000	***
30 Aug. 1919		222.500		***	105.000	***
5 Aug. 1919	11.221	16.883	91.288	22.524	78.384	42
26 Juli 1919	10.060	19.301	74.918	10.327	79.367	43
19 „ 1919	10.202	18.107	74.476	13.664	73.646	42
12 „ 1919	9.936	16.170	81.610	9.524	73.582	42
14 Sept. 1918	8.454	25.328	71.844	19.146	63.893	45
15 Sept. 1917	7.885	32.955	72.409	21.891	54.335	43
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	4.842 2)	44

1) Sluitpost der activa. 2) Op de basis van 2/3 metaaldekking.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulante	Andere opschb. schulden	Disconto's	Div. rekeningen 1)
9 Aug. 1919	943	1.510	1.124	1.521	381
2 „ 1919	940	1.608	1.101	1.510	442
26 Juli 1919	939	1.472	961	1.520	393
19 „ 1919	935	1.469	985	1.505	413
10 Aug. 1918	646	1.403	931	1.153	73
11 Aug. 1917	797	1.252	1.066	909	569
25 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

1) Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden pond sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes.		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
24 Sept. 1919	88.196	81.611	331.174	28.500	314.036
17 " 1919	88.243	80.902	330.627	28.500	313.585
10 " 1919	88.625	81.127	331.442	28.500	314.177
3 " 1919	88.252	80.798	330.787	28.500	314.725
25 Sept. 1918	71.542	60.496	275.169	28.500	253.116
26 Sept. 1917	55.097	41.182	178.640	28.500	152.062
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-percentage ¹⁾
24 Sept. '19	26.229	83.706	19.396	97.457	25.036	21,42
17 " '19	19.523	84.722	20.128	91.822	25.791	23,03
10 " '19	21.657	83.297	23.078	89.364	25.588	22,76
3 " '19	37.491	81.537	24.516	102.314	25.904	20,42
25 Sept. '18	54.203	100.336	31.942	133.988	29.497	17,78
26 Sept. '17	58.189	93.594	44.285	121.703	32.365	19,50
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52%

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in duizenden Mark.

Data	Metaal	Daarvan Goud	Kassen-scheine	Circu-latie	Dek-kings-percentage ¹⁾
20 Sept. 1919	1.117.282	1.098.776	8.243.601	29.012.752	32
12 " 1919	1.121.120	1.102.314	8.237.490	29.010.156	32
6 " 1919	1.121.771	1.103.252	8.265.350	29.094.436	32
31 Aug. 1919	1.122.771	1.103.252	8.665.350	28.492.316	34
22 Sept. 1918	2.565.351	2.447.215	2.340.130	14.429.381	34
22 Sept. 1917	2.511.513	2.403.854	864.219	9.603.573	35
23 Juli 1914	1.691.398	1.356.857	65.479	1.890.895	93

¹⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

OOSTENRIJKSCH-HONGAARSCHER BANK.

Voornaamste posten in duizenden Kronen.

Data	Metaal en buitenl. goud-wissels	Disc. en belee-ningen	Bijzondere schuld van Oostenrijk en Hongarije	Bank-biljetten	Rek. Crt. saldi
15 Sept. '19	330.566	13.455.654	32.954.000	44.463.678	7.406.343
7 " '19	328.171	12.359.551	32.954.000	43.455.946	6.229.562
31 Aug. '19	327.365	11.856.866	32.954.000	43.452.737	5.839.017
23 " '19	326.388	11.840.982	32.954.000	43.166.197	6.034.975
23 Juli '14	1.589.267	954.356	—	2.159.759	291.270

¹⁾ waarvan 262.348 goud, 11.664 buitenlandse goudwissels en 56.554 munt- en muntmateriaal zilver.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. a/d. Staat
25 Sept. '19	5.573.838	1.978.278	292.649	830.634	24.150.000
18 " '19	5.573.301	1.973.278	293.907	795.982	24.000.000
11 " '19	5.482.849	1.978.278	294.747	823.011	23.850.000
4 " '19	5.572.540	1.978.278	295.766	888.572	23.850.000
26 Sept. '18	5.437.881	2.037.108	320.564	1.539.631	18.000.000
27 Sept. '17	5.319.381	2.037.108	260.286	681.594	11.650.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Belee-ning	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	942.711	691.468	1.281.113	35.786.798	2.782.397	81.015
	940.029	699.421	1.261.195	35.655.028	2.742.654	87.722
	901.094	703.809	1.262.671	35.681.670	2.773.038	39.676
	1.070.470	707.230	1.248.527	35.456.177	2.857.406	19.635
	851.272	1.059.226	818.855	29.922.374	3.108.859	57.485
	574.860	1.162.999	1.099.488	20.994.829	2.910.211	38.607
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

SOCIÉTÉ GÉNÉRALE DE BELGIQUE. ¹⁾

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleen. van buitenl. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circu-latie	Rek. Crt. saldi
17 Oct. '18	1.216.753	100.082	480.000	97.728	1.507.912	377.440
10 " '18	1.219.743	100.021	480.000	100.040	1.508.011	382.595
3 " '18	1.144.781	100.011	480.000	95.287	1.452.612	358.318
26 Sept. '18	1.145.778	99.982	480.000	101.783	1.452.948	365.452
18 Oct. '17	476.043	90.903	480.000	100.351	1.172.474	91.204
19 Oct. '16	352.872	76.033	480.000	39.834	828.739	110.068

¹⁾ Sedert einde 1914 met de functie van circulatiebank belast.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circula-tie
29 Aug. '19	2.066.788	1.258.917	—	69.188	2.580.629
22 " '19	2.074.285	1.234.298	—	68.416	2.553.534
15 " '19	2.082.587	1.240.730	—	69.136	2.540.904
8 " '19	2.084.756	1.203.375	—	67.362	2.532.057
30 Aug. '18	2.013.794	1.059.090	5.829	53.168	2.092.708
24 Aug. '17	1.372.219	495.911	52.500	52.550	573.049

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dek-kings-percentage ¹⁾	Percent. Goud-dekking circula-tie
29 Aug. '19	2.178.272	2.446.310	84.926	48,3	49,1
22 " '19	2.137.221	2.487.074	84.730	47,8	48,7
15 " '19	2.117.714	2.616.704	84.400	47,3	48,8
8 " '19	2.215.359	2.528.860	83.807	48,5	47,5
30 Aug. '18	1.660.798	2.141.553	78.168	57,9	52,7
24 Aug. '17	287.964	1.362.989	58.484	76,0	86,5

¹⁾ Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opeisbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
22 Aug. '19	773	14.957.118	1.286.143	13.262.644	1.897.928
15 " '19	769	14.930.870	1.359.099	13.372.969	1.882.701
8 " '19	770	14.768.088	1.353.345	13.178.822	1.882.694
1 " '19	768	14.682.076	1.348.584	13.060.825	1.799.037
23 Aug. '18	735	12.886.233	1.165.803	11.322.380	1.445.563

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 27 September 1919.

Opvallende gebeurtenissen hebben zich gedurende de afgelopen berichtsperiode op de internationale beurzen niet voorgedaan. De stemming is over het algemeen eerder iets minder geanimeerd geworden, doch ook dit heeft zich niet weerspiegeld in koersvariatiën van eenige beteekenis. En toch hebben zich voorvallen gedemonstreerd, die in meer normale tijden zonder eenigen twijfel een heftige beroering te voorschijn zouden hebben geroepen.

Allereerst de staking der industriele arbeiders in de Vereenigde Staten. Weliswaar is men ter beurze langzamerhand gewend geraakt aan den stakingsfactor, doch niettemin heeft een onderbreking der werkzaamheden door honderdduizenden arbeiders in één der meest geperfectioneerde bedrijven der Unie wel een zoo groote beteekenis, dat meer dan gewone aandacht hieraan dient te worden geschonken. Dat dit nochtans niet is geschied, moet hoofdzakelijk worden toegeschreven aan het feit, dat van den beginne af de staking zich niet zeer ernstig heeft doen aanzien. Er schijnt niet de meest volstrekte homogeniteit tusschen de verschillende arbeidersgroepen te bestaan, homogeniteit, die toch vóór alles noodig is, om een staking van dergelijken omvang te doen slagen en om een gerechten schrik op de beurs wakker te roepen. De meest geduchte leider, de heer Gompers, heeft zelfs niet zijn volmaakte accoordbevinding aan de actie der arbeiders kunnen toekennen en het is voornamelijk wel hieraan te danken, dat van ernstige verwickelingen tot nu toe ter beurze geen sprake is geweest. Ook heeft men nog steeds zijn hoop gevestigd op een krachtig ingrijpen van hoogerhand, hetwelk thans echter vermoedelijk eenigszins zal worden vertraagd, nu de ziekte van President Wilson dezen verhindert energiek aan de oplossing der economische problemen mede te werken. Toch is het algemeen gevoelen, dat men ten slotte tot overeenstemming zal kunnen komen en dit heeft de markt rustig gestemd en heeft het publiek bereid gemaakt den loop van zaken met kalmte te beschouwen.

Ook hebben andere factoren medegewerkt tot een meer optimistische opvatting omtrent de naaste toekomst. De stand der dollar-valuta in het buitenland was in de laatste weken voortdurend gestegen. Hoewel dit ongetwijfeld voor het aanzien en de crediet-waardigheid der Vereenigde Staten van niet te onderschatten beteekenis moest worden genoemd, bracht het toch het nadeel mede, dat de export, vooral bij een consequente doorvoering der opgaande beweging, sterk zou worden benadeeld. De oorzaak van de verheffing moest worden gevonden in de moeilijkheid der Europeesche landen om voor de reeds ontvangen en nog te ontvangen leveranties in gereed geld of in acceptabele betalingsmiddelen te voldoen. Aan deze moeilijkheid is thans voorloopig een einde gemaakt, door een soort van valuta-leening te sluiten in den vorm van een uitstel van betaling der verschuldigde interessen op de reeds voorgesloten bedragen aan de geallieerde mogendheden. Alleen deze maatregel beteekent reeds een remise-besparing naar New York van ongeveer \$ 450 miljoen per jaar. Doch bovendien blijkt hieruit, dat de Vereenigde Staten niet ongeneigd gevonden zullen worden, indien het er op aankomt, ook op meer afdoende wijze hulp te verlenen aan het uitgeputte Europa. Het onmiddellijke gevolg is dan ook geweest een reactie in den koers der dollar-valuta en een corresponderende stijging in de notering van de deviezen der Europeesche Geallieerde landen. Dit heeft een zekere harmonie teweeggebracht, die niet heeft nagelaten, haar stempel op het voorkomen der New Yorksche effectenbeurs te drukken.

Ook te Londen is door deze oorzaak de tendens tamelijk gelijkmatig gebleven, hoewel de inmiddels uitgebroken algemeene staking op de spoorwegen een remmenden invloed heeft gehad. Toch was de stemming geenszins ongeanimeerd te noemen, daar ook deze staking met tamelijk gelijkmatige blikken in oogenschouw wordt genomen. Reeds het voorspel was gunstig, uit het oogpunt der effectenbeurs bezien. De leiders waren het er nl. niet over eens, of de staking nu al of niet moest uitbreken en vermoedelijk heeft deze demonstratie van verdeeldheid onder de arbeidersgroepen de Regeering er toe gebracht uiterst scherp stelling tegen de thans ondernomen actie te nemen. Ook het publiek staat kalm tegenover de gebeurtenissen; op deze wijze kon van een paniek op de beurs geen sprake zijn, al waren de omzettingen dan ook van uiterst minimale afmetingen.

Te Parijs heeft de achteruitgang der betrokken valuta niet dien deprimeerenden invloed gehad, die redelijkerwijze te verwachten ware geweest. Hoogstwaarschijnlijk was men

in insiderskringen reeds voldoende op de hoogte van de thans genomen maatregelen van Amerikaansche zijde, zoodat uit deze kringen voldoende en gemotiveerde steun kon worden verleend. Aan den anderen kant hielp de onvermiddelijke verheffing in de z.g. „valuta-waarden” ook hier om de markt als geheel een opgewekt aanzien te verlenen. Zoo monterden 5 pCt. oorlogsleeningen tot bijna 91 pCt., op welken koers het fonds echter niet kon blijven gehandhaafd, wegens het groote aanbod uithoofde van winstnemingen. Russische waarden bleven geheel zonder beweging; daarentegen toonde de markt voor buitenlandsche neutrale waarden, voor zooverre deze niet door Regeeringsmaatregelen geheel aan banden is gelegd, bijna phantastische koersvariatiën, in aansluiting aan de depreciatie van den Franc in de neutrale landen. Aandeelen in Fransche bankinstellingen waren gedeceideerd vast; het Fransche bankwezen breidt zich dan ook gestadig uit, zoowel in buitenland als in binnenland, getuige de oprichting van de Banque du Rhin te Frankfurt a/Main. Met deze vestiging is bovendien een nieuwe politiek ingeluid en is de invloedssfeer van het Fransche bankkapitaal verplaatst van het bezette naar het onbezette Deutsche gebied. Zelfs voor spoorweg-aandeelen bestond een gunstige tendens; men rekende op een spoedige verhooging der thans geldende tarieven.

Daarentegen moesten voor scheepvaartwaarden op sommige dagen vrij beteekenende reacties worden geregistreerd; industriele aandeelen bleven volkomen verwaarloosd, met uitzondering van buitenlandse industriele waarden, als petroleumaandeelen. Ook de rubbermarkt is in vaste houding gebleven, hoewel de wilde stemming van enkele weken geleden wel eenigszins tot bedaren is gekomen.

De markt te Berlijn was gedurende de afgelopen berichtsperiode zeer stil en lusteloos, mede uit hoofde van de Israëlietische feestdagen, waardoor vele beursbezoekers wegbleven. Doch de stijging der Deutsche valuta in het buitenland riep een zeer aanzienlijke daling in het leven, die vooral in aandeelen Canadian Pacific tot uiting kwam. Met betrekking tot deze laatste veronderstelde men echter, dat ook nog andere motieven medespraken, o.a. de aversie tegen de Deutsche belangen in de Vereenigde Staten. De overige valuta-aandeelen, vooral petroleumwaarden, neigden eveneens tot een reactie.

De beurs te Weenen is vrij onbelangrijk verlopen. Eenigen indruk heeft de opschorting der rentebetaling op de buitenlandse schuld van Oostenrijk niet gemaakt, eendeels, wijl dit reeds lang was voorzien, anderdeels wijl men deze opschorting slechts als een tijdelijken maatregel beschouwde, voorgeschreven door de onzekerheid, waarin Duitsch-Oostenrijk zich bevindt ten opzichte van de nieuw te vormen en nieuw gevormde Staten. Het zou toch onbillijk zijn, indien Duitsch-Oostenrijk doorging de rente te voldoen van schulden, die in hoofdsom ten laste van andere Staten zullen komen.

Overigens is de stemming te Weenen niet bepaald pessimistisch te noemen. Men put eenige hoop uit het feit, dat het buitenland zich nog sterk voor de Oostenrijksche ondernemingen schijnt te interesseeren, getuige het feit, dat Schneider-Creuzot 40.000 aandeelen der Skoda-fabrieken te Pilsen heeft gekocht; door deze transactie is 18 pCt. van het aandeelenkapitaal in Fransche handen overgegaan. Bovendien verluidd, dat thans onderhandelingen plaats vinden betreffende de overname door een Fransch consortium van de Oostersche spoorwegen. De interesse, die op deze wijze in het buitenland voor Duitsch-Oostenrijk langzamerhand kan ontstaan, zal, denkt men, gunstig werken ten opzichte van de toekomst van het land.

Tenzij was de markt voor inheemsche staatsfondsen uiterst onbelangrijk. Variatiën van eenige beteekenis zijn niet te registreeren, tenzij voor de 3 pCt. Nederlandse Staatsschuld, die door toevallige omstandigheden een eenigszins grootere reactie aantoonde. Voor de buitenlandse soorten bestond in het geheel geen belangstelling; het vleugje van animo voor Russen is zeer snel bekoeld, nu blijkt, dat ieder bericht omtrent overwinningen op de legers der Bolsjewiki spoedig wordt gevolgd door tegenovergestelde tijdingen.

	23 Sept.	26 Sept.	29 Sept.	Rijzing of daling.
5 % Ned. W. Sch.	93 ³ / ₄	93 ⁷ / ₁₆	93 ¹ / ₄	— 1/8
4 1/2 % „ „ „ 1916	89 ¹ / ₂	89 ³ / ₈	89 ¹ / ₄	— 1/4
4 % „ „ „ 1916	81 ⁷ / ₈	82 ¹ / ₈	82 ¹ / ₁₆	+ 3/16
3 1/2 % „ „ „	69 ¹ / ₄	69 ¹ / ₄	68 ³ / ₈	— 7/8
3 % „ „ „	62 ³ / ₄	61 ³ / ₈	60 ¹ / ₂	— 2 1/4
2 1/2 % Cert. N. W. S.	52 ³ / ₈	51 ¹ / ₄	51	— 1 3/8
5 % Oost-Indië 1915	94 ¹ / ₄	94 ¹ / ₈	93 ¹ / ₄	— 1

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten.	29 Sept. 1919	22 Sept. 1919	29 Sept. 1918
	Tarwe Sept.	Mais Sept.	Haver Sept.	Tarwe Oct.	Mais Oct.	Lijnzaad Oct.				
27 Sept. '19	226	143 1/4	68 1/2	15,55	8,00	24,00	Tarwe	—	—	—
20 „ '19	226	146 3/4	66 1/4	15,70	8,35	25,75	Rogge (No. 2 Western) ..	—	—	—
27 Sept. '18	226	139 3/4 ³⁾	73	10,95	5,60	24,00	Mais (La Plata)	356,—	374,—	—
27 Sept. '17	—	120 1/8 ¹⁾	59 5/8	—	9,40	22,20	Gerst (48 lb. feeding)	450,—	450,—	—
27 Sept. '16	152 1/4	88 1/8	45 5/8	10,80	5,25	15,25 ⁴⁾	Haver (38 lb. white clipped)	21,—	21,—	—
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 3/8 ¹⁾	36 1/2 ¹⁾	9,40 ²⁾	5,38 ²⁾	13,70 ²⁾	Lijnkoeken (Noord-Ame- rika van La Plata-zaad)	285,—	300,—	—
							Lijnzaad (La Plata)	750,—	830,—	—

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Oct. ⁴⁾ per Nov.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor verbruik in Nederland.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22-27 Sept. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdvak 1918	22-27 Sept. 1919	Sedert 1 Jan. 1919	Overeenk. tijdvak 1918	1919	1918
Tarwe	8.965	104.520	9.014	ca. 788	74.616	2.920	179.136	11.964
Rogge	832	10.632	—	—	19.953	—	30.585	—
Boekweit	—	3.728	—	—	—	—	3.728	—
Mais	551	97.907	—	—	5.908	4.590	103.815	4.590
Gerst	—	71.484	—	—	62.315	—	133.799	—
Haver	1.008	35.614	—	—	7.333	—	42.947	—
Lijnzaad	3.970	53.325	—	—	19.403	—	72.728	—
Lijnkoek	3.101	41.210	—	—	200	—	41.410	—
Tarwemeel	—	47.737	756	—	37.435	6.068	85.172	6.824
Andere meelsoorten	393	30.689	19.716	—	10.708	4.286	41.397	24.002

AANVOEREN in tons van 1000 K.G. voor het Buitenland.

Tarwe	—	216.909	177.195	—	—	—	216.909	177.195
Mais	—	14.372	90.191	—	—	—	14.372	90.191
Rogge	—	56.712	5.174	—	—	—	56.712	5.174
Tarwemeel	—	144.506	68.918	—	—	8.807	144.506	77.725
Gerst	—	62.373	24.172	—	—	—	62.373	24.172
Haver	—	123.757	—	—	—	—	123.757	—
Lijnkoeken	—	2.412	—	—	—	—	2.412	—
Andere meelsoorten	—	119.991	33.588	—	—	9.510	119.991	43.098

Nederland, waar deze zeer voldoende is, wordt weinig opgenomen. De vrees voor lagere prijzen belet het tot stand komen van belangrijke zaken. In Engeland is de maïsinvoer van Noord-Amerika vrijgegeven. Slechts een enkele verkoop aan branderijen kwam tot nog toe tot stand. De Regeering geeft La Plata-mais nog steeds tot een belangrijk lageren prijs. Weliswaar hebben zij tot nu toe onvoldoende maïs voor voederdoeleinden ter beschikking gesteld, doch men verwacht, dat dit spoedig meer zal zijn. Ook de Zuid-Afrikaansche maïs zal waarschijnlijk spoedig vrijgegeven worden en het hangt dan verder van de vrachtenmarkt af of ook de La Plata-mais een zelfde lot zal ondergaan.

Haver en gerst waren over het algemeen flauw gestemd; vooral het eerste artikel terwijl de prijs van lijnzaad nog steeds blijft dalen.

Nederland. In de afgelopen week is de stemming voor maïs niet verbeterd; integendeel de prijzen zijn nog bijna dagelijks gedaald. De vrees voor spoedige aanzegging van October-contracten drukt op de markt, zoodat zeer weinig omgaat. Ook het bericht, dat de Regeering booten vrij zal laten voor den aanvoer van vrije maïs had een ongunstigen invloed op de stemming. Deze ruimte zal evenwel niet voor einde November of December in Argentinië beschikbaar zijn.

In verhouding tot maïs blijven de prijzen van gerst en haver vast; doch ook andere voederartikelen ondergingen een merkbare daling door den sterken druk, die terugverkoopers op de markt uitoefenden.

In lijnzaad kwamen tot de lagere prijzen eenige zaken in stoomend zaad tot stand, dat ook voor buitenlandsche rekening nu en dan gezocht werd. De oliekoersen bewogen zich evenwel meestal in dalende richting, zoodat de Hollandsche olieslaggers over het algemeen nog geen attentie toonen.

SUIKER.

Betreffende de nieuwe suikerregeling voor Nederland verwijzen wij naar het uittreksel van het ministrieel besluit voorkomende in de dagbladen van 26 September j.l. De regeling komt hierop neer, dat ongeveer de helft van den nieuwen suikerroest, zegge 90.000 tons, tegen den maximum consumptieprijs van f 60,— per 100 K.G. ver-

kocht kan worden, waarbij gerekend wordt op 1/2 pond per hoofd in de week ad f 0,15, terwijl de andere helft van den oogst vrij in den handel gebracht kan worden.

De eerste aanvoeren bieten uit den nieuwen oogst komen reeds binnen en blijken over het algemeen zoowel wat gewicht als suikergehalte betreft bevedigend te zijn.

In Engeland werd de notering voor Witte Javasuiker uit den ditjarigen oogst verhoogd tot Sh. 51/- f.o.b. of Sh. 68/- c.i.f. Londen, welke verhooging in verband staat met den gedaalden sterling-koers; zaken daartoe kwamen echter niet tot stand. American Granulated wordt voor Sept./Oct. met Sh. 70/- en voor Jan./Maart met Sh. 59/- c.i.f. U.K. genoteerd.

Op Java blijft de markt kalm. Eene partij disponibile Witte suiker werd tot f 32,— eerste kosten verhandeld. De afschepingen gedurende Aug. zijn, zooals verwacht, zeer groot geweest en bedragen 210.000 tons tegen 149.000 tons verleden jaar. Voor den volgenden oogst bestaat op het oogenblik geen belangstelling.

	1919	1918	1917
Ontv. der week tot 20 Sept.	26.000	14.521	11.863 tons
Totaal sedert 1 Dec. ¹⁾	3.760.788	3.249.732	2.953.106 „
Werkende fabrieken	2	3	3 „
Exp. der week tot 30 Aug.	122.172	70.066	72.966 „
Totaal 1 Jan.-23 Aug.	2.784.916	2.490.710	2.646.773 „
Exp. U.K. 1 Jan.-23 Aug.	397.374	668.193	728.570 „
„ Frankrijk „ ..	130.367	15.843	78.922 „
Totale voorraad 1 Sept. ...	813.072	556.251	232.900 „

¹⁾ 1918/17/16.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per September	Londen			New York 96% Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Javass job.	Americ. Granulated cif.	
26 Sept. 1919..	f —	64/9	49/-	—	7,28
19 „ 1919..	„ —	64/9	48/-	58/-	7,28
26 Sept. 1918..	„ —	64/9	—	—	7,28
26 Sept. 1917..	„ —	53/9	—	—	6,90
21 Juli 1914..	„ 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	3,28

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 10 September 1919.

Prijzen van Amerikaansche katoen hebben de laatste week sterk gefluctueerd, doch de verhooging is steeds van korten duur geweest, daar bij elke vastere markt het aanbod van het Zuiden grooter werd, ook al door de betere oogstberichten, doch voornamelijk door de slechte exportvooruitzichten. Het eerste Ginnersbericht gaf een hoeveelheid van 139.000 balen, tegen 1.038.000 balen verleden jaar en 606.000 balen in 1917, doch had slechts weinig invloed op de markt, omdat het algemeen bekend is, dat de oogst dit jaar zeer laat is. De berichten van Alexandrië zijn gunstig en hoewel de Egyptische oogst ook laat is, schijnt men toch een vrij groote opbrengst te mogen verwachten.

Prijzen van Amerikaansche garens varieren onderling nog al, doordat enkele spinners geregeld verkocht hebben en andere absoluut geen orders ontvingen. Er is iets meer vraag naar enkele nummers voor binnenlandsch gebruik en er worden ook geregelde zaken gedaan in bundelgarens voor export. Indië koopt gekleurde garens, terwijl het Continent zóowel cops als bundels noodig heeft. De schaarschte aan arbeiders voor de haspelmachines heeft een zeer slechten invloed op de productie van bundelgarens, zoodat men daarvoor thans een langen leveringstermijn verlangt. Egyptische garens blijven vast in prijs. De doekmarkt blijft kalm, doch de algemeene toon is iets beter dan de vorige week. Er komen meer aanvragen van de verschillende markten binnen en de meeste fabrikanten kunnen hunne productie gemakkelijk verkoopen. De berichten van Engelsch-Indië betreffende de „monsoon” zijn bijzonder gunstig; zij zijn beter, dan zij in vele jaren geweest zijn. Zóoals ook reeds de vorige week vermeld is, blijven de koersfluctuaties groote moeilijkheden geven en houden verschillende zaken nog tegen.

3 Sept. 10 Sept. 3 Sept. 10 Sept.

Liverpoolnoteeringen (loco) T.T. op Indië . . . 1/10 1/10
F.G.F. Sakellaridis 30,00 30,00 T.T. op Hongkong 3/11 1/4 4/0 1/2
G.F. No. 1 Oomra 15,35 14,45 T.T. op Shanghai 5/11 1/4 6/0

Noteeringen voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands).

	29 Sept. '19	22 Sept. '19	15 Sept. '19	30 Sept. '18	29 Sept. '17
New York voor Middling . . .	32,25 c	31,60 c	29,55 c	34,95 c	25,20 c
New Orleans voor Middling	32,50 c	31,— c	29,— c	32,88 c	24,13 c
Liverpool voor Middling . . .	20,04 d	18,73 d	18,79 d	25,29 d ¹⁾	18,62 d ¹⁾

¹⁾ Good Middling Texas.

²⁾ 28 Sept. 1917 Good Middling Texas.

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen.)

	1 Aug. '19	Ooreenkomstige perioden	
	tot 26 Sept. '19	1918	1917
Ontvangsten Gulf-Havens..	442	708	822
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	685	595	436
„ „ 't Vasteland.			
„ „ Japan etc.:			
Voorraden in duizendtallen	26 Sept. '19	27 Sept. '18	28 Sept. '17

Amerik. havens.....	120	910	583
Binnenland.....	675	775	340
New York	?	?	63
New Orleans	?	?	85
Liverpool	?	145 ¹⁾	266

¹⁾ 28 Sept. 1918.

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week over het algemeen flauw gestemd en de transacties waren niet zoo belangrijk als de daaraan voorafgaande weken. De noteering van loco Crêpe liep bij gebrek aan kooplust terug tot 2/2 1/2. Tegen het eind der week werd de stemming echter wat vaster.

Hoewel nog niet noemenswaard, nemen de voorraden in Engeland geleidelijk af. Ook thans waren de afleveringen 600 tons meer dan de aanvoeren. De stocks bedragen echter nog 27500 tons, behalve die in Liverpool, welke op 2800 tons geschat worden.

Op 30. September vindt in Amsterdam voor het eerst na den oorlog weder de gewone maandelijksche inschrijving plaats. Er worden ongeveer 216 tons aan de markt gebracht. De slotnoteeringen luiden:

Prima Crêpe loco	2/3	einde voorafg. week 2/3
Smoked sheets „	2/3	2/2 3/4
Prima Crêpe Oct./Dec. . .	2/3	2/3 1/4
„ „ Jan./Juni. . .	2/3	2/3 1/4
Para	2/6 1/4	2/6 1/2

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	IJzer Cleo. No. 3	Koper Standard	Tin	Lood	Zink
26 Sept. 1919..	nom.	102.-	277.5/-	25.12/6	41.-/-
22 „ 1919..	nom.	100.7/6	278.5/-	25.10/-	41.10/-
30 Sept. 1918..	nom.	122.-	337.10/-	29.-/-	52.-/-
28 Sept. 1917..	nom.	110.-	245.-	30.10/-	—
20 Juli 1914..	51/4	61.-	145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

SCHIEPVAART.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen/R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol Kanaal	Rotterdam	Engeland
22/27 Sept. 1919	—	—	¹⁾ f 75,-	²⁾ 8/6	165/-	²⁾ 65/-
15/20 „ 1919	—	—	¹⁾ f 80,-	²⁾ 8/6	160/-	²⁾ 65/-
23/28 Sept. 1918	—	—	—	50/-	—	225/-
24/29 Sept. 1917	—	—	f 7,-	30/-	ca. f 50	145/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11 1/4	1/11 1/4	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
22/27 Sept. 1919 ¹⁾	50/-	51/6	50/-	40/-	f 10,-	Kr. 50
15/20 „ 1919 ²⁾	54/-	52/6	50/-	40/-	„ 10,-	„ 30
23/28 Sept. 1918	69/-	101/3	200/-	120/-	—	„ 200,-
24/29 Sept. 1917	69/-	101/3	180/-	85/-	—	„ 195,-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d. w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivostok West Europa	Chilt West Europa (salpeter)
22/27 Sept. 1919.....	127/6	215/- ⁴⁾	—	245/-
15/20 „ 1919.....	127/6	215/- ⁴⁾	—	245/-
23/28 Sept. 1918.....	275/-	500/-	—	190/-
24/29 Sept. 1917.....	260/-	500/-	—	190/-
Juli 1914.....	14/6	16/3	25/-	22/3

¹⁾ Per ton stukgoed. ²⁾ Voor Britsche schepen.

³⁾ Voor neutrale schepen onder geallieerd time charter.

⁴⁾ Vrij.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.

Overige noteeringen per ton van 1015 K.G.

RIJNVAART.

In de afgelopen week was de vraag naar scheepsruimte groot; alle beschikbare ruimte werd ter beurze aangenomen, grotendeels in daghuur, varierende tusschen 4 en 5 cents per ton per dag. Er waren veel schepen noodig voor kolen naar Straatsburg, terwijl ook voor Antwerpen veel schepen werden aangenomen.

Het sleeploon van Rotterdam naar de Ruhrhavens varieerde tusschen 70/80 cents boven het 50-cents-tarif.

De vracht van de Ruhrhavens naar Mannheim bedroeg Mk. 6,50/Mk. 7,50 per ton, terwijl het sleeploon genoteerd werd met Mk. 7,50/Mk. 9,— per ton.

Ofschoon de uitzichten op een beteren waterstand door het slechte weer in het begin van de week groot waren, is zulks niet bewaarheid geworden en is de waterstand nog even laag als vorige week. Aan het einde der week stond Cauber Pegel 1,15 meter.

De N.V. Nederlandsche Huistelefoon-Maatschappij

ROTTERDAM

Telefoon 3600

AMSTERDAM

Telefoon N 5580

'S-GRAVENHAGE

Telefoon H 280, 300

LEEWARDEN

GRONINGEN

Telefoon 1555

ARNHEM

Telefoon 2723

levert uit voorraad TELEFOON-, SCHEL-, ELECTR. KLOK-INSTALLATIES, etc.,
in huur en koop.

Herstelt en onderhoudt onder garantie ook alle niet door haar uitgevoerde installaties.
PROSPECTUS GRATIS.

GEBROEDERS CHABOT ROTTERDAM,

KASSIERS en MAKELAARS in ASSURANTIËN

Deposito's. — Rekening-Courant. — Franco Chèque-Rekening.
Aan- en Verkoop van Wissels op het Buitenland. — Aan- en Ver-
koop van Fondsen. — Bewaarneming en Administratie van Effecten.

Oorlogs-, Transport-, Casco-, Brand-, Diefstal- e.a. verzekeringen
van elken aard.

ONTVANG- EN BETAALKAS.

NIEUWE DOELENSTRAAT 20-22, AMSTERDAM.

Rentevergoeding voor gelden à deposito:

met 1 dag opzegging 1 %

Bedragen tot f 20.000,— terstond betaalbaar.

met 10 dagen opzegging 1 1/2 %

Voor andere termijnen op nader overeen te komen voorwaarden.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARBEVING VOLGENS REGLEMENT.

SAFE-DEPOSIT-INRICHTING.

GEOPEND: op Werkdagen van 8 3/4 v.m. tot 4 1/2 uur n.m.

op Zaterdagen en Beursvacantiedagen van 8 3/4 v.m. tot 12 uur.

Loketten van f 2,50 per maand — f 10,— per jaar — en hooger te huur voor
bij de Directie bekende of geïntroduceerde personen.

GEBROEDERS SCHEUER

Assurateurs en Assurantiebezorgers
Expeditours en Cargadoors

AMSTERDAM EN ROTTERDAM

Verzekering van Koopmansgoederen tegen
transport, molest, brand en diefstal tegen
concurrerende premiën.

KONINKLIJKE HOLLANDSCHE LLOYD

AMSTERDAM

Geregelde Passagiers- en
Vrachtdienst met nieuwe,
moderne post-stoomschepen

TUSSCHEN

AMSTERDAM

EN

ZUID-AMERIKA

VIA

DOVER, BOULOGNE s/M., CORUÑA, VIGO,
LISSABON, LAS PALMAS, PERNAMBUCO,
BAHIA, RIO DE JANEIRO, SANTOS, MONTE-
VIDEO en BUENOS AIRES.

ADVERTEERDERS!

Raadpleegt bij het maken van Uwe plannen

NIJGH & VAN DITMAR'S
Algem. Advertentiebureau

Dit adviseert U bij het ontwerpen van Uwe
reclames voor alle landen der wereld

Gevestigd sedert 1837

ROTTERDAM, WIJNHAVEN 113

BIJKANTOREN:

AMSTERDAM, N.Z. VOORBURG WAL 157
'S-GRAVENHAGE, BUITENHOF 48
HAARLEM, SPAARNE 3

Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij

WIJNHAVEN 111-113 - ROTTERDAM

TELEFOON 7841-7842-7843-7861

BIJKANTOREN te AMSTERDAM, 'S-GRAVENHAGE en HAARLEM

Belast zich met het verzorgen van uitgaven en tijdschriften op elk gebied